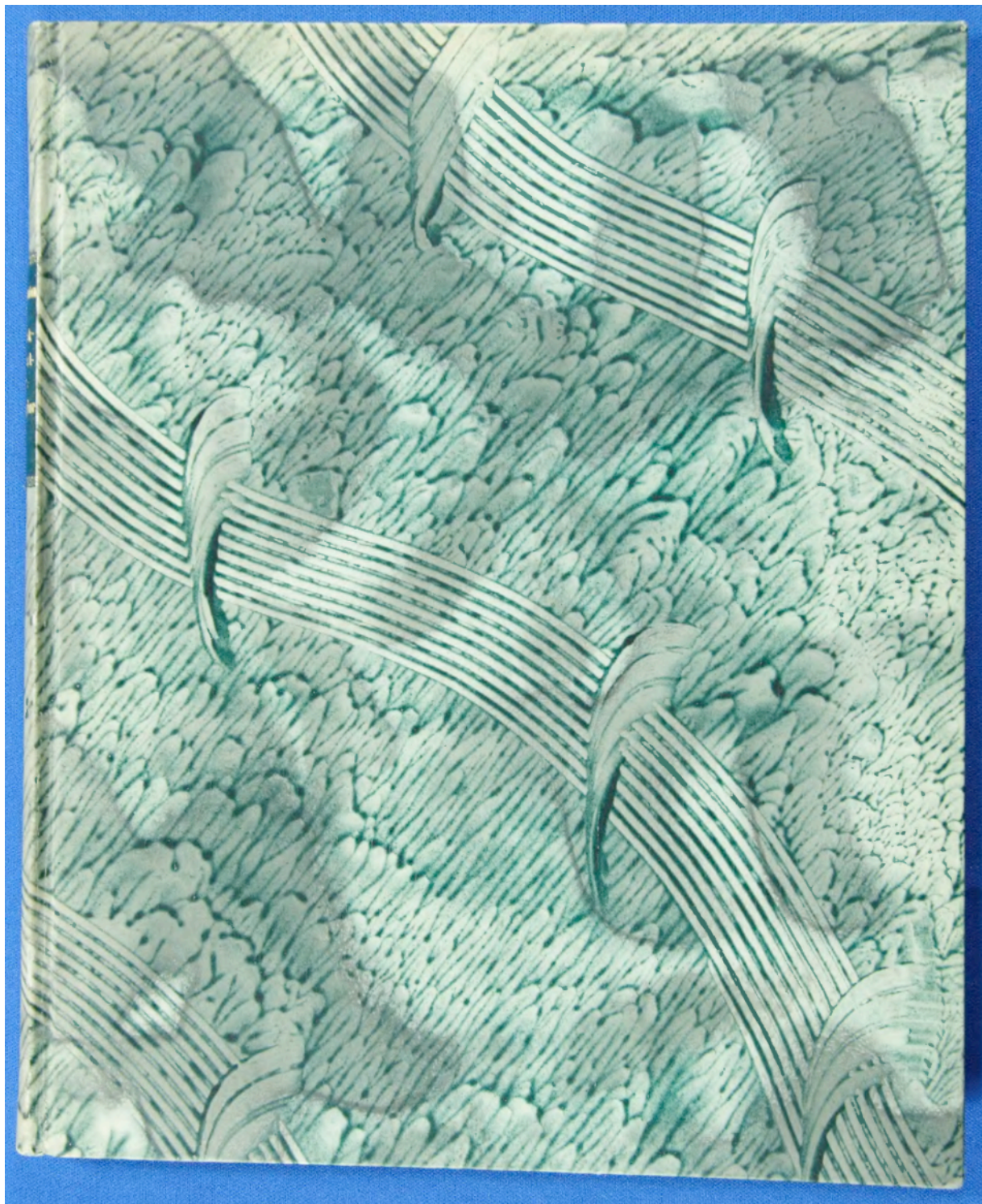

UNDERDÄNIGA BETÄNKANDEN

ANGÅENDE

STOCKFÅNGST- M. FL. PRIVILEGIER

I NORR- OCH WESTERBOTTENS LÄN

AFGIFNA DELS AF

KAMMAR-KOLLECTIUM

OCH DELS AF DEN ÅR 1868 TILLSATTA

SKOGSKOMITÉ.

3:-

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS ISAAC MARCUS,
1872.

Kammar-kollegii und.
utlåtande

af den 20 December 1864, ang. väckt
fråga om undersökning af de för jord
och skogar inom Norrbottens län utlär-
dade privilegier.

Stormäktigste, Allernådigste Konung!

Sedan Rikets Ständer, uti skrifvelse den 5 Oktober 1860, hos Eders
Kongl. Maj:t i underdänighet hemställt, att, då lämpligaste sättet för åstad-
kommande af landets uppodling i sammanhang med skogens behöriga vår-
dande syntes vara, att lemna allmogen tillfälle till nybyggens anläggande,

men, beträffande Norrbottens län, hvarken de för enskilde eller bolag derstädes utfärdade privilegier om jord, till uppodling under frälsemannarätt, och om skogen, dels till kolning för jernverken och dels till stockfångst för sågverken, eller de i sednare tider meddelade nådiga föreskrifter rörande stockfångstskogarne, i Rikets Ständers tanka voro för befordrande af landets uppodling och hemmans anläggningar ändamålsenlige eller öfverensstämmande med föreskrifterne uti 77 § af nu gällande Regeringsform, Eders Kongl. Maj:t, till förekommande deraf, att icke äldre, af en eller annan grund förfallne privilegier må lägga hinder i vägen för de anstalter, som för nämnde ändamål kunde finnas vara med det allmänna bästa mest förenlige, måtte täckas vidtaga sådan åtgärd, att alla om jord, skogar och stockfångst till sågverken inom Norrbottens län utfärdade privilegier må varda till deras gällande kraft så fort som möjligt pröfvade, på det att hvad som ej med rätt innehafves må till Kronans fria disposition återfalla, så har Eders Kongl. Maj:t, medelst nådig remiss den 26 i samma månad, anbefallt Kammar-kollegium att, efter det Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i nämnde län blifvit i ämnet hörd, med underdånigt utlåtande i detta mål till Eders Kongl. Maj:t inkomma; och, sedan Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande infor dradt, underdånigt yttrande i anledning här af den 13 Maj 1861 afgifvit, men den derutinnan i ämnet åstadkomna utredning befunnits i vissa delar ofullständig och, i följd deraf, dels erforderliga, ytterligare upplysningar blifvit infor drade dels ock vidlyftige undersökningar i ämnet inom kollegii vederbörande kontor verkställde, får, med ledning af hvad berörde upplysningar och undersökningar gifvit vid handen, kollegium, jemte återställande af den nådiga remissakten och öfverlemnande af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes underdåniga yttrande med tillhörande handlingar, för egen del i underdånighet anföra:

Hvad angår de allmänna författningar, på grund hvar af större ego-områden inom ifrågavarande län, tid efter annan, genom meddelade privilegier blifvit upplätne åt enskilde personer eller bolag till anläggande af jern- och sågverk samt för uppodling af större landsträckor, under namn af odlingsdistrikter, bland hvilka Rikets Ständer särskildt fäst sin uppmärksamhet vid de privilegier, som blifvit meddelade, dels genom Kongl. resolutionerne den 20 Augusti 1753 och den 13 December 1763 åt kapitenen Jonas Meldercreutz på en landssträcka af omkring 20 mils längd och 10 mils bredd

emellan Luleå och Calix elfvar, dels genom frihetsbref den 8 Maj 1775 åt majoren G. W. Palmstruch på ett ödesland, 10 mil långt och $2\frac{1}{2}$ mil bredt, på norra sidan af Piteå elf, och dels genom Kongl. brefvet den 14 Juli 1828, för anläggning af Korpforss och Rensundsforss jernverk, en jordvidd af 377,691 tunnland duglig skogsmark, bör kollegium härvid i underdånighet upplysa, hvad först *jernverken* vidkommer, att genom Kongl. special-privilegium den 9 Augusti 1673 om nya bergverks inrättande och landskulturen i Finland, Norrland och Lappmarken, hvilken författning genom Kongl. förordningen den 27 Augusti 1723 § 6 ytterligare stadfästades, blef det hvar och en af rikets undersåter, som i dessa då varande ödemarker ville anlägga nya bergverk, tillförsäkradt, bland annat, "att för sig, barn och efterkommande till everldeliga tider erhålla frihet och bergsfrälse icke allenast på de hemman och egor, hvaruppå sjelfva bruken inrättades och uppbyggdes, utan äfven på de bruken nästomliggande hemman, torp och lägenheter, så vida de af nyo upptagne blefvo och det så länge bruken höllos i gäng och de, efter frihetsårens förlopp, förmådde deras utskylder och rättigheter att utgöra och uppehålla". Beträffande åter grunden för upplåtelsen af de *s. k. odlingsdistrikten*, så återfinnes densamma uti Kongl. kungörelsen den 20 November 1741, angående ödeslands upptagande i Westerbotten, som den tiden äfven innefattade Norrbottens län, genom hvilken kungörelse, uppå Rikets Ständers underdåniga anhållan, stadgades, "att hvar och en, som derstädes ville uppodla något ödesland, hvilket till åkers och ängs upprödjande vore tjenligt, skulle i everldeliga tider få detsamma njuta, ega och besitta under frälsemannarätt, hvarjemte, till ytterligare befrämjande af ett för det allmänna så nyttigt ändamål, alle af ridderskapet och adeln, som i Westerbotten upptogo och uppodlade jord, egde att på 10:delen af sådan upptagen jord, i everldeliga tider, åtnjuta säterifrihet". Hufvudsakliga syftet med förutnämnde tvenne författningar var således, att inom Westerbottens öde och obefolkade, men på ypperliga malmtillgångar och större odlingslägenheter rika trakter uppmuntra idkande af jern- och bergverksrörelse och i sammanhang dermed befordra landets uppodling och befolkning. Före tillkomsten af dessa stadganden och i bredd dermed hade, i sistnämnde ändamål, författningar utkommit, som äfven sökte att befrämja *sågverksrörelsens* uppkomst i denna provins, så att, jemte det uti 10:de punkten af Kongl. skogs-ordningen den 22 Mars 1647 förbud stadgades, att ingen egde rätt eller makt att hugga såg-

timmer på Kronans allmänningar, undantogs från detta förbud uttryckligen "Norrländ, Dalarne och Wernland, som med skog öfverflöda och hvarst det saklöst kunde göras", hvilket stadgande ytterligare bibehölls uti Kongl. skogs-ordningen den 29 Augusti 1664. Sedan likväl bruk och bergverk börjat att anläggas, hvilka för sin drift erfordrade större skogstillgångar, och det för deras behof sannolikt ansågs nödigt att, genom restriktiva åtgärder, inskränka den sågverken genom förutnämnde skogs-ordningar lemnade tillåtelse till oinskränkt afverkning å Kronans allmänningar, därför någon afgift till Kronan ännu icke synes hafva varit stadgad och utgjord, afläto Rikets Ständer till Kongl. Maj:t den 11 Oktober 1738 en underdånig skrifvelse, hvaruti de, "på det trändelen i möjligaste måtto måtte befrämjas, synnerligen på de orter, hvarst ansenliga sågverk voro anlagde, funno nödigt vara, att vederbörande landshöfdingar uti alla billiga mål borde befördras och facillitera sågverken samt beordra och tillhålla krono- och jägerbetjenterna att göra sågverken all skälighandräkning uti hvad som deras assistens vid flötningarna och timrets framskaffande genom vattendragen eller vid andra tillfällen kunde behövas; men som det tillika försports, att skogarna på åtskilliga ställen, så väl i Sverige som Finland, igenom öfverflödigt sågande alltför mycket medtogos och utöddes, ansågo Rikets Ständer det tillika vara angeläget, att de i provinserna tillätne och utan särskilde privilegier inrättade sågbruk och qvarnar borde af landshöfdingarna, under vederbörande kollegiers inseende, efter landets behof och skogarnes tillstånd, inskränkas till något visst quantum årligen och till en skäligh afgift till Kronan taxeras, med undantag af ridderskapets och adelns frälse och prestegårdsqvarnar, hvilka enligt privilegierna voro från all taxation befriade, äfvensom sådana qvarnar, som under hemmanens härligheter och förnåner voro taxerade"; och blef hvad Rikets Ständer sålunda i underdånighet hemställt af Kongl. Maj:t i nåder gilladt och, uti nådigt bref den 23 Februari 1739, Kammar- och Kommers-kollegierne samt vederbörande landshöfdingar till underdånig efterrättelse och behörigt iakttagande anbefaldt. Genom berörda författning, som tydligen afsåg sågverksrörelsens uppmuntran och befördran, stadgades således icke något förbud emot sågverkens därförut medgifna timmerfångst på kronoskogarna, utan blef densamma endast inskränkt till ett visst belopp, som för hvarje såg borde, efter föregången pröfning, bestämmas; och, i motsats till hvad Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande yttrat, att något bestämdt lag-

bud icke funnits, som tillät sågverks förseende med timmer från kronoskogarna, måste kollegium antaga, att förutnämnda författning utgör grunden för de åt sågverken derefter utfärdade privilegier på stockfångst från Kronans skogar, desto heldre som dels högstberörde nådiga bref af den 23 Februari 1739 uttryckligen åberopas såsom stöd för en del sågverksprivilegier, deribland uti Kammar- och Kommers-kollegiernes utslag den 31 December 1760, rörande stockfångst för Brännfors sågverk, dels och emedan sådana privilegier der förut icke varit meddelade utan först efter denna författnings emanerande finnas hafva tillkommit. Uti dessa privilegier, som i början af Kammar- och Kommers-kollegierne gemensamt och sedermera ensamt af Kammar-kollegium blifvit meddelade, hafva sågverken, efter försiggången syn på stället och pröfning af kronoskogarnes tillstånd, fått såsom årlig stockfångst derifrån sig anslagne ett visst antal sågtimmer, emot bestånd afgift till Kronan, under namn af stubbörasafgift, samt med förbehåll i allmänhet, å Kronans sida, att växande timmerskog icke må uthuggas i närheten af byar och gårdar och att nybyggosanläggningar å de upplätne skogstrakterna icke finge förhindras, der tillfällen dertill funnos; men sedermera blef, genom Kongl. brefven den 30 Juni 1820 och den 2 Maj 1826, förbud utfärdadt emot allt vidare öfverlåtande till sågverken af stockfångst från Kronans skogar, "emedan det vore af synnerlig vikt att för jernhandteringen i Norrbotten bibehålla nödiga koltillgångar".

Sedan kollegium sålunda i underdånighet redogjort för de allmänna stadganden, i stöd hvaraf jord och skogar inom de norra länen blifvit upplätne till enskilde eller bolag för anläggning och bedrivande af jern- och sågverksrörelse samt uppodling af större landsträckor, öfvergår kollegium nu till utlåtande öfver de derom utfärdade särskilde privilegier; hvarvid, och då Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes afgifna yttrande i ämnet innefattar ofullständiga uppgifter om innehållet af privilegierna för jern- och bergverken samt de s. k. odlingsdistrikterna, kollegium, med åberopande af berörde yttrande i öfrigt, anser sig böra andraga hvad till rättelse och fullständigande deraf funnits erforderligt, och får alltså härom nu i underdånighet anföra:

A) Kengis bruks- och bergsfrälse egendom i Pajjala socken.

Genom Bergs-kollegii privilegium af den 31 Oktober 1646, som Kongl. Maj:t uti nådigt bref den 24 December samma år bekräftat, blef handlan-

den i Stockholm, Arendt Grape, berättigad att upptaga och bearbeta ett nyupfunnet jernmalmstreck, beläget öfverst i Torneå socken, samt för detta ändamål bygga och uppsätta masugn, hamrar och andra nödige verk för jernbrukets behof, emot åtnjutande af 10 års frihet från all tionde och besvär, hvarjemte Grape och hans medintressenter efterlätos "alla lägenheter på en omkrets af tvenne mil rundt omkring bruket, med ström, skog, ängsland och annat som för bruket nödigt var, att för sig och arfvingar njuta, bruka och behålla så länge de kunde och förmådde hålla bruken och verken vid tillbörlig makt och gång samt utgöra Kronan sin årliga rättighet;" äfvensom intressenterne genom en sednare Kongl. resolution den 27 Oktober 1653 hagnades med nådigt tillstånd att, till verkens understöd, få i kolning och körslor förvandla allmogens i Öfver- och Neder-Torneå socknar ordinarie och extra ordinarie hemmansräntor eller utlagor, emot det att intressenterne i stället erlade dem till Kronan och att det arbete, hvari de förvandlades, blefve till ett visst pris bestämdt. Sedan, för tillgodogörande af ofvannämnde jernmalmstreck, Kengis och Jouusuando jernverk inom Öfver-Torneå eller numera Pajjala derifrån utbrutne socken blifvit anlagde, erhöilo förrberörde intressenter eller, såsom de då kallades, "Participianterne uti Westerbottniske Bergverken" Bergs-kollegii tillökade privilegium af den 11 Januari 1699 på öfvertagande och bearbetande, jemte Kengis och Jouusuando förrberörde jernverk, af ej allenast silfverbruket vid Alkie och Kiedkevari med alla tillhörigheter af grufvor, grufvehus, byggningar, dammar och hyttor m. m., än ock Svappavaari kopparbruk i Torneå lappmark med nyss uppfundne Koppar-malmstrecken vid Torneå träsk, likaledes med alla tillhörigheter, hvarvid participianterne tillförsäkrades, "att om de derstädes kunde till åker eller höslag något mer upptaga och i kultur bringa, än hvad vid tillträdet fanns, skulle de detsamma under bergsfrälse-frihet och för all afgift okrafte till verkens understöd få behålla, så länge de förmådde hålla verken i gång"; och inrättades, i följd häraf, vid Kengisfors under Kengis bruk både Garhytta, Kopparhammare och Myntverk, hvarest den tillverkade kopparen den tiden till gångbara plåtar med prägel utmyntades, men sedan sistnämnde verkstäder år 1717 blifvit under kriget med Ryssland förstörda och allt vidare bearbetande af Svappavaari kopparverk med år 1775 upphört samt silfververket vid Alkie och Kjukvaari redan derförut eller år 1702 fått

med nådigt tillstånd nedläggas, har, af förutnämnde privilegierade verk, endast jernverket vid Kengis intill närvarande tid egt bestånd.

I afseende å sistnämnde verk med tillydande landtegendom, hvarom nu alltså här endast är fråga, får kollegium i underdånighet upplysa, att, för tillgodogörande af det uti Bergs-kollegii ofvannämnde privilegium den 31 Oktober 1646 omförmälda jernmalmstreck inom Öfver-Torneå socken, blefvo tvenne jernverk, Kengis och Svanstein, af privilegii-innehafvarne anlagde, hvilka enligt Bergs-kollegii resolution den 14 December 1755, hvar för sig, uppskattats till 1,000 skeppund privilegieradt årligt smide, eller tillsammans 2,000 skeppund för båda verken; men sedan, genom Bergs-kollegii särskilda resolutioner den 4 Juli 1788, den 2 November 1789, den 22 November 1790, den 18 April 1791 och den 29 Mars 1822, sammanlagdt 1,650 skeppund deraf fått vid nämnde bruk nedläggas och förflyttas dels till Smedstorps och Skeppsta bruk i Södermanland, dels till Strömbacka, Röfors och Ströms bruk i Hälsingland och dels till Johannisfors bruk i Uppland och Kimo bruk i Finland, samt Svansteins bruk derefter helt och hållet nedlagts, så återstår af förutnämnde båda jernverk numera endast Kengis bruk med 2:ne hamrar och 2:ne hårdar samt ett privilegieradt smide af endast 350 skeppund, hvartill, utom den af Eders Kongl. Majts befallningshafvande omförmälda Torneåfors masugn i Öfver-Torneå socken, jemväl lyder en annan med namn af Jouusuando, belägen i gränsen af Pajjala socken emot Lappmarken, men hvilka båda masugnar, hvaraf den sednare sedan början af detta århundrade icke varit i gång, jemlikt Kongl. brefvet den 4 Augusti 1853 från och med samma år erhållit 15 års förlängd skattefrihet.

Den bruket tillhörande landtegendom med underlydande 3:ne oskattlagda torp vid Kengis och 8 vid Torneåfors och Polokorva, som Eders Kongl. Majts befallningshafvande uppgifvit hafva ett årligt utsäde af 42 tunnor spannemål samt underhålla 8 hästar, 66 nötkreatur, 4 ungnöt och 93 får, upptages uti jordeboken såsom kronohemman, med anteckning att på grund af privilegier åtnjuta bergsfrälsfrihet, och är ännu oskattlagd samt endast extra roterad för $\frac{3}{4}$ mantal till $\frac{1}{4}$ soldatrote. Under bruket uppgifves äfven af Eders Kongl. Majts befallningshafvande lyda en sågqvamn, benämnd Eknäs, men denna såg, som enligt kollegii utslag den 11 Maj 1802 varit anlagd för försågning af 1,200 köpetimmer från andra hemmans-

skogar och 480 träd af brukets egen skog, har genom Kongl. brefvet den 13 Mars 1860 fått nedläggas och rätten därför, 24 tolfte bräder, från jordeboken afföras. Deremot finnas vid egendomen tvenne, af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande icke uppgifne mjölqvarnar, hvilka genom kollegii utslag den 7 April 1848 blifvit skattlagda och fastställda till 16 kappar korn i ränta för hvardera.

Hvad nu angår det anspråk, bruksegaren Sohlberg uti dess vid handlingarne bilagda underdåniga förklaring framställt, att varda bibehållen vid de uti förutnämnde privilegier Kengis bruksegare tillerkände friheter, får, beträffande först den skogsareal af 2:ne mil rundt omkring bruket, som genom privilegiet den 31 Oktober 1646 bruksegaren tillerkändes, kollegium härvid erinra, att enär den vidsträcktare bergsrörelse, i och för hvilken nämnde skogsvidd blifvit förlänad och som bruksintressenterne enligt privilegiet tillförene drifvit, nu mera är af dem så inskränkt, att, i stället för en årlig tillverkning vid de båda bruken Kengis och Svanstein af tillsammans 2,000 skeppund taxerad privilegii smide, det sednare bruket redan längesedan blifvit nedlagdt och största delen af privilegii-smidet eller icke mindre än 1,650 skeppund från såväl detta som Kengis till andra bruk förflyttats, så att privilegii-smidet vid det enda nu återstående sednare bruket Kengis en lång följd af år utgjort endast 350 skeppund, men den verkliga tillverkningen åter, enligt landshöfdingen Widmarks till Eders Kongl. Maj:ts afgifna embetsberättelse af den 9 Januari 1860, per medium, under den tjugofemåriga perioden från och med 1834 till och med 1858, för hvarje år utgjort endast 220½ skeppund stång- och ämnesjern samt vid den tilltydande masugnen Torneåforss blott 203½ skeppund tackjern, hvaremot Jousuando masugn allt sedan början af detta århundrade icke varit i gång; vid hvilket förhållande och då rättigheten till skogens begagnande på den uppgifna omkretsen, enligt föreskriften i privilegiet, varit förlänad med det bestämda villkor att hålla de vidsträcktare verken i gång och alltså efter beräkning af det vid Svanstein och Kengis privilegierade årliga smidet 2,000 skeppund, utom tackjernstillverkningen vid de underlydande masugnarne, lärers, sedan denna vidsträcktare bruksrörelse till största delen upphört och således numera icke heller har behof af det i privilegiet utsatta större skogsområde, Eders Maj:ts finna Kengis bruksegare sakna all annan rätt, än den som genom det vid akten bifogade Kongl. brefvet den 23 Oktober 1822 blifvit

för honom bestämd, nemligen att, vid frandeles skeende afvittring inom Pajjala nu mera från Öfver-Torneå utbrutna socken och på sätt då bestämmes, erhålla så stort skogsområde, som erfordras för den närvarande bruksrörelsens framtida uppehållande, hvarjemte kollegium i underdånighet anser sig böra hemställa om det vidare nådiga förordnande, att, enär bergmästare icke i afvittringsförrättningar deltaga, men, för beräkning af ett bruks behöfliga skogstillgång å ena och skogens årliga afkastning å andra sidan, en sådan lika så väl som jägeritjenstemans närvaro vid förrättningen är nödvändig, Eders Kongl. Maj:ts måtte i nåder föreskrifva, att vid den afvittring af Kengis bruks närvarande skogsbehof, som uti omförmälde Kongl. bref den 23 Oktober 1822 är förordnad, ej mindre vederbörande bergmästare än jägmästare böra för detta ändamål närvara.

Beträffande derefter bruksegarens jemväl gjorda hemställan, att komma i åtnjutande af den, genom Kongl. resolutionen den 23 Oktober 1653 Kengisverkens egare tillagda, ofvannämnda arbetsskyldighet af allmogen inom Öfver- och Neder-Torneå socknar, så har väl kollegium funnit, att Kongl. Maj:ts uti nådigt bref den 5 Mars 1782 lemnat bifall till den af bruksegarne då gjorda förnyade ansökning att, i enlighet med nämnde Kongl. resolution, allmogens inom berörde tvenne socknar ordinarie och extra ordinarie hemmansräntor måtte få förvandlas till kolning och körsior under bruket, emot det att bruksegarne till Kronan erlade hemmansräntorne och att det arbete, hvari de förvandlades, blefve till ett visst pris bestämdt; men som Kongl. Maj:ts såsom villkor därför uti högstberörde nådiga bref tillika föreskrifvit, att allmogen, på det den ej i minsta måtto måtte förfördelas, först borde deröfver höras, och så väl bruksegaren som Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande, uti, med anledning häraf, från kollegium infordrade yttranden, upplyst, att någon verkställighet i följd af berörda nådiga föreskrift icke följt, anser kollegium, vid slikt förhållande och då, efter hvad ofvan är utredt, ej mindre silfver- och kopparverken vid Kengis längesedan upphört att bedrivas än ock jernstillverkningen derstädes till nära endast niandedelen af det ursprungliga privilegierade smidet blifvit reducerad samt den vidsträcktare bergverksrörelse, hvarför arbetsskyldigheten var afsedd, till största delen upphört att bedrivas, någon reglering af samma arbetsskyldighet numera icke kunna ifrågakomma, eller bruksegaren derpå ega vidare anspråk, helst sådan arbetsskyldighet, der den till andra bruk varit förlänad och verklig kommit till

stånd, redan blifvit indragen, såsom, bland andra, i följd af föreskriften uti Kongl. brefvet den 8 Oktober 1851, rörande en del allmoges arbetsskyldighet under Gustafs och Carlbergs kopparverk i Jemtlands län.

Hvad slutligen angår den, Kengis bruksegare uti förutnämnde privilegier tillerkända bergsfrälsefrihet å deras hemman och den jord de uppodlade, om bibehållande hvaraf bruksegaren Sohlberg jemväl gjort anspråk, så förekommer härvid, att bergsfrälsehemman äro till sin natur rena kronohemman, hvilka erhållit frihet från jordeboks- och mantalsrätterne jemte åtskilliga onera, emot skyldighet att uppehålla det bergsbruk, hvarunder hemmanen lyda, såsom följd hvaraf dess frälseegenskap icke tillhör jorden, utan beror af Kongl. Maj:ts godfinnande, så att, om bergsbruket, hvarunder hemmanet är lagdt, komme att upphöra, frälsefriheten äfven måste förfalla, och är härvid tillika att erinra, att jernbergslagerne väl äfven egde bergsfrälse, men dessa indrogos redan genom Kongl. resolutionen den 26 Maj 1688 och Kongl. brefvet den 17 December 1695, hvarefter bergsfrälsefriheten nu mera endast sträcker sig till de ädlare silfver- och koppar-verken. Genom Bergs-kollegii ofvan återopade privilegium af den 31 Oktober 1646 för Kengis bruksegare, om bearbetande af jernmalmostrecket i Öfver-Torneå socken och uppförande af dertill nödige masugnar och jernverk, blef icke heller någon bergsfrälsefrihet å jord dem förunnad, utan först genom bemälda kollegii tillökade privilegium för intressenterne af den 11 Januari 1699, att upptaga silfververket vid Alkie och Kjedgevaari samt Svappavaari kopparbruk, tillerkändes dem bergsfrälsefrihet för all den åker och höslag, de till verkens understöd uppbrukade, dock med det uttryckliga vilkor, att bergsfrälsefriheten endast finge åtnjutas, så länge verken höllos i gång; och då nu, efter hvad ofvan är upplyst, dessa verk redan för öfver ett århundrade sedan blifvit nedlagde, anser kollegium Kengis bruksegare, enligt tydliga stadgandet uti sistnämnde privilegium, redan längesedan hafva förverkat den dem derutinnan förunnade bergsfrälsefrihet, och hemställer derföre i underdånighet att, i likhet med hvad under enahanda förhållanden uti Kongl. brefvet den 8 Maj 1829 blifvit förordnad om upphörande af nya Kopparbergets bergsfrälsefrihet, Eders Kongl. Maj:t täcktes i nåder förklara Kengis bruksunderlydande hemman och lägenheter böra, vid förestående allmänna afvittringen i socknen, i behörig ordning afvittras och skattdäggas samt att emellertid och intill dess sådan förrättning kan blifva verkställd provisionel skattdäggning genast bör förrättas för be-

stämmande af det mantal, ränta och kronotjände, sagde hemman och lägenheter böra, intilldess laga afvittring hunnit försiggå, till Eders Kongl. Maj:t och Kronan utgöra.

B) Meldercreutzska och Hermelinska bergverks- och odlings-distrikter.

Meldercreutzska distriktet.

Uti till Kongl. Maj:t år 1744 ingifven underdånig ansökning hade dåvarande kapitenen vid fortifikationen, Jonas Meldercreutz, anhållit att få uppbruka alla öde distrikter, som voro belägna inom Torneå, Luleå samt Öfver- och Neder-Kalix socknar i Westerbotten jemte Luleå lappmark, allt uppifrån fjällryggen ända ned till hafvet emellan Kalix och Luleå elfvar, men sedan Kammar-kollegium, häröfver hördt, i underdånighet yttrat betänklighet emot upplåtelse af så stora landsträckor, och Meldercreutz, i anledning deraf, förmålt sitt hufvudsakliga syfte vara, att få det ödedistrikt som låg emellan Meldersteins bruk och Gellivare malmtägrer samt 3 svenska mil derofvanför, *hvilket för honom vore angelägnast i anseende till brukets nödiga betjenande med kol och malmkörslor*, blef, med inskränkning i Meldercreutz' ursprungliga ansökning, genom Kongl. resolutionen den 20 Augusti 1753, honom förunnadt att, med de friheter och förmåner som 1741 års Kongl. förordning om ödelands upptagaude i Westerbotten innehåller, "så uppodla det ödeland som funnes emellan Kalix och Luleå elfvar samt Meldersteins bruk och 3 mil ofvanför Gellivare grufva uppåt Lappmarken, derunder inbegripne de lägenheter, han derstädes redan upptagit", dock med följande vilkor:

1:o att han inom 10 års förlopp från privilegii-brefvets dato, *vid förlost af den derigenom erhållna frihet*, skulle öfverallt i distriktet hafva gjort början med husbyggnad och odling på alla till nybruk tjenlige ställen samt dermed under frihetsåren fortfara och fullborda, på sätt uti 1749 års reglemente för uppodling i Lappmarken är föreskrifvet.

2:o att, innan den i 6 § af berörde reglemente, efter frihetsårens förlopp, påbjudna geometriska affattning och skattdäggning för sig ginge, Meldercreutz jemväl skulle ega, när han det begärde, att, före frihetsårens utgång, för hvarje verkställdt nybygge få efter hand egor anslagne till ett helt

hemman med deremot svarande frälseonera, som, efter frihetsårens förlopp, komme att presteras *såsom af hela hemman*, iönskömt derstädes då ännu icke skulle hafva hunnit upptagas alldeles så mycket åker och äng, som till ett helt hemman trufvades, likväl med den befrielse från soldathåll och utskrifning, som uti 15 § af förutnämnde lappmarks-reglemente var nybyggare i Lappmarken förunnad.

3:o att om, efter de föreskrifna 10 frihetsårens förlopp, någon annan anmälde sig till uppodlande af något då ännu oupptaget ödeshemman inom omförmälde distrikt, ansökningen derom borde Meldercreutz kommuniceras och, i händelse han sjelf ville sådant hemman upptaga, målet då skulle hos Kongl. Maj:t till nådig pröfning anmälas.

Sedan Meldercreutz derefter uppgifvit sig, på det sålunda honom upplåtna ödedistriktet, hafva anlagt 32 verkligen bebodda och 25 under byggnad och odling varande nybyggen, anhöll han i underdånighet att, för sig och sina arfvingar, få under frälsemannarätt everldeligen *ega berörde distrikt*, utan den erhållna frihetens förlust, ehuru han inom den i 1753 års resolution föreskrifna tid af 10 år icke hunnit göra början med husbyggnad och odling på alla till nybruk tjenlige ställen, samt att *hela ödedistriktet måtte behörigen utsynas, geometrice afmätas och från andras tillstötande egor skiljas*, på det hvarje nybygge, till egorna såsom hela hemman, genom landtmätare måtte kunna afgränsas; men denna vidsträckt anhängan, att hela ödedistriktet måtte, för hans räkning, geometrice afmätas och utan vidare villkor till honom under full egande- och frälsemannarätt upplåtas, *blef i råder afslagen*, och Kongl. Maj:t förunnade honom endast, genom resolution den 13 December 1763, rättighet att från samma dag till fullt frälse samt $\frac{1}{10}$ säterifrihet, jemte de förmåner Kongl. förordningen den 20 November 1741 och lappmarks-reglementet den 24 November 1749 utsätta, *få åtnjuta alla de nybyggen*, till hvilka han med husbyggnad, åboers antagande och egors upp-
rödjande redan gjort början, sedan till hvar och ett af dessa nybyggen helt hemmans egor blifvit reglerade och afmätte, *hvarjemte 10 års frihet*, med lika villkor, 1753 års Kongl. resolution föreskrifver, honom meddelades *till upptagande af hvad på ödedistriktet ännu återstod och till nybruk tjenligt var*.

Efter derom gjord ytterligare ansökning om förlängning i frihetstiden, blef, genom Kongl. resolutionen den 3 Februari 1778, Meldercreutz tillåtet att *ännu i 10 år ega rättighet* att, utan intrång af andra, fortfara med

nybyggens anläggande å det honom upplåtna distriktet och för alla nybyggen, som under tillökta privilegiitiden af honom blefvo anlagda och behörigen iståndsatte; njuta de rättigheter till godo som genom 1753 och 1763 års Kongl. resolutioner voro honom förundte, dock *med villkor att, derest han ej inom 5 å 6 år derefter visat sig hafva, med mera eftertryck och till betydligare båtnad för Kronan och det allmänna, vinnlagt sig om landets uppodlande än under de förra privilegiärens, skulle det vara hvar och en, som sig dertill anvalde, frött och öppet lömnadt, att uppodlingar inom distriktet då företaga*; och skulle en landtmätare af Landtmäteri-kontoret förordnas att, emot af Meldercreutz utfäst årligt arvode, afmätta och på karta lägga alla redan anlagda och derefter anläggande frälse-nybyggen samt för hvarje utstaka så stora egor i åker, äng, skog och mark, som 1773 års skattläggningsmethod för Westerbotten utsätter, och ej, såsom Meldercreutz begärt, efter hvad för Österbotten och Finland var förordnad; men Meldercreutz' tillika gjorda förnyade anhängan om den exklusiva uppodlingsrättens utsträckning nedom Meldersteins bruk samt till de i hafsbandet emellan Luleå och Kalix elfvar liggande öar blef af Kongl. Maj:t afslagen, hvarjemte Kammar-kollegium, uti det nådiga bref hvarmed detta privilegium kollegium meddelades, erhöill förstärkning att icke vidare, af någon slags anledning, i Meldercreutz' privilegier någonsin tillstyrka vidare prolongation.

Sedan brukspatron J. Bedoir, som af Meldercreutz derefter tillhandlat sig Meldersteins bruk jemte nybyggen, odlingsrättigheter och öfrige adpertinenser, i *afsiqt att för anläggning af en masugn i Råneåelfven* och Gellivare lappmark begagna Meldercreutz' undfångna privilegier, i underdånighet anhållit, att ej allenast få njuta till godo samma privilegier jemte 6 års tillökning i den med 1788 tilländagångna frihetstiden för de utaf Meldercreutz anlagda, *men då förfallna 32 nybyggen samt med byggnad och odling påbörjade 25 andra sådane*, än ock om 15 frihetsår för de nybyggen, Bedoir sjelf, *för en tillämnad masugns anläggning vid Råneåelf* inom Gellivare lappmark, ville ånyo uppodla, jemte frälserätt och säterifrihet å $\frac{1}{10}$ -del deraf, såsom författningarne om oländig marks upptagande utsätta och *egentligen hade afseende på bruket och dess behof*, så blef, genom Kongl. brefvet den 7 Januari 1789, brukspatron Bedoir ej allenast tillåtet att få njuta till godo de för Meldercreutz, i anseende till Meldersteins bruk och dermed för-
enade uppodlingar, utfärdade privilegier och resolutioner, så vida dessa genom

ingen sednare åtgärd och författning icke blifvit ändrade, än ock, till uppmuntran för bruksegaren att besörja landets uppodling och brukets drift, honom förunnadt, *dels 6 års förlängning i den genom 1778 års Kongl. resolution medgifna* och med den 3 Februari år 1788 förgångna frihetstid för de af Meldercreutz upptagna nybyggen, *med det vilkor samma resolution utsätter, dels ock 15 frihetsår af de nybyggen, Bedoir själf komne att uppodla*, äfvensom att få njuta den frälserätt, som författningarna i thy fall medgäfvit och kapten Meldercreutz förut gjorda uppodlingar igenom 1763 års Kongl. resolution blifvit tillagde; i följd hvaraf tiden för Meldersteins bruksegares rätt till åtnjutande af de i privilegierne förunnade förmåner och friheter tilländagått, för de af Meldercreutz upptagne äldre nybyggen med år 1794 och för de Bedoir till anläggning under 15 års tid beviljade med den 7 Januari 1804; och hafva väl Meldersteins bruksegare sedermera år 1814 i underdånighet sökt att erhålla prolongation i den sålunda redan tilländagångna frihetstiden, men denna ansökning blef genom Kongl. brefvet den 9 Maj 1820 afslagen, hvarjemte, i anledning af särskild väckt fråga, Meldersteins bruksegare, uti nådigt bref den 15 December samma år, förklarades skyldig att, för sina säteriers och underliggande hemmans fulla skatt, deltaga i allmänna vägars rödjande och underhållande, håll- och transportskjutsers utgörande samt sockne-inbördes utskylders betalande.

Slutligen bör ock kollegium härvid i underdånighet upplysa, att, jemlikt Kongl. brefvet den 12 Juni 1780, allmogen i Kalix, Råneå och Luleå socknar i stöd af 1673 års special-privilegium och särskilda Kongl. bref af åren 1747, 1762 och 1774, varit skyldig betjena Meldersteins bruk med kol, vedkörslor och annat bruksarbete i afräkning på dess Kronan tillhörige hemmans- och lägenheters räntor, hvilka deremot borde af bruksegaren med penningar till Kronan betalas; men att, sedan bruksegaren afsagt sig rättigheten till disposition af berörde räntor och dagsverken, allmogen från berörde arbetsskyldighet vid bruket blifvit frikallad genom Kongl. resolutionen den 16 September 1801.

Hermelinska distriktet.

Utom förestående, för egarne af Meldersteins bruk meddelade och genom särskilda resolutioner, tid efter annan, förlängde privilegium på det,

genom Kongl. resolutionen den 20 Augusti 1753, åt Meldercreutz till uppodling upplåtna "*ödedistrikt emellan Kalix och Luleå elfvar samt Meldersteins bruk och 3 mil ofvanför Gellivare grufva uppåt Lappmarken*", har Bergs-kollegium, medelst resolution den 1 Mars 1798, lemnat bergs-rådet, friherre S. G. Hermelin, som dåmera blifvit egare af Meldersteins bruk med underlydande tillhörigheter, *rättighet till trenne nya masugnars anläggning, den ena vid Selet i Luleå socken och de andra teeme vid Longnäs och Auajocke i Luleå lappmark* och Jockmocks församling, med tillstånd att för masugnarne hemta malm vid Ruotivari och Gellivari berg i Lappmarken och att dertill nyttja skogar vid de hemman, han antingen inköpt eller ock vid dem han ännu egde anlagga; hvarefter Kammar- och Bergs-kollegierne uti utslag den 9 Mars samma år för nämnde masugn-anläggningar upplåtit åt friherre Hermelin följande, dels inom Öfver-Luleå socken och dels i Jockmocks lappmark belägna samt af kommissions-landunätarne Lars Bergner och Pehr Novander afmätte och på karta lagde skogstrakter, som af Kongl. Majts befallningshafvande uppgifvits vara odisponerade, nemligen:

1:o. en skogstrakt, "gränsande i öster till Westmarks, Hedens och Bredåkers byars afvittrade områden, i vester till rälinien emellan Luleå och Piteå socknar, i söder emot Ale och Ahlviks byars skog samt Bjurträsk nybygge och i norr efter en rät linea från Långsjöns östra eller norra ända till Piteå sockens gräns", hvaraf, sedan nödigt utrymme derifrån, enligt författningarna, afgått för trenne nybyggen vid Mockträsk och sju vid Ahlträsk jemte de flere andre med behörigt tillstånd inom distriktet redan anlagde nybyggen samt tillika afräknats den kronoskog, som, enligt Kammar-kollegii resolution den 19 Februari 1796, emot särskild afgift redan var upplåten Unby byamäns vid Wäuträsk eller Norrån inrättade finbladiga sågverk, deraf friherre Hermelin då mera jemväl var innehafvare, hela den återstående skogstrakten blifvit bemäde friherre upplåten att, efter i behörig ordning på hans bekostnad skedd vidare afmätning och kartläggning, *efter behof af honom nyttjas och begagnas för den vid Selet privilegierade masugnen*, emot utgörande från och med 1798 af rekognitions-afgift enligt Kongl. brefvet den 27 Juli 1779 och kronobevillning efter den taxering derä, som komme att fastställas.

2:o. en skogstrakt ofvanför den nästföregående, på sydöstra sidan om Luleå elf, hvilken, såsom ansedd till nyhemmans anläggning oduglig, upplåts friherre Hermelin, med egentligt afseende på hans derintill egande

hemman, men äfven tillika för strömrrensning och inrättande af båt fart på Luleå och Selets elfvar, *hvarigenom större tillgång på kol kunde erhållas för tackjernstillverkningen vid Selets masugn*, och för hvilken skogstrakt ränta, i öfverensstämmelse med Kongl. brefvet den 29 November 1796, efter skattläggningsmetoden borde till Kronan erläggas och utgå i den mån som, vid sjelfva skattläggningens verkställande, friherre Hermelin åstundade att af nämnde skogstrakt till större eller mindre del sig begagna, samt

3:o. tvenne uti Jockmocks lappmark belägna skogstrakter, "den ena vid Långnäs privilegierade masugn nedanför Stor Luleåforssen, sträckande sig ifrån Luleå elf till Wajnat och Pirkejaur sjö samt emellan Lilla Luleå elf och Görgeån, och den andra vid Auajocki masugn ofvanför berörde Stor Luleåfors, ifrån Öfver-Luleå nybygges egor på sydvästra sidan af elfven till Mis-sauri, Auajockie och Stor-Luleå sjö emellan Stor-Luleå elf och de vid Ju-gejaur och Wajkjaur inrättade nybyggen", å hvilka 2:ne trakter friherre Hermelin tilläts att sina derstädes redan påbörjade nybyggen fullfölja och, efter vederbörligt tillstånd, flere nya anlägga, emot åtnjutande af 15 frihetsår, samt, enär inom Lappmarken någon afvittring icke blifvit börjad, derå tills vidare *nyttja skogen för sin tackjernstillverkning*, dock med vilkor, att de af friherre Hermelin sig *åtagne nybyggen ofelbart inom den föreskrifna frihetstiden 15 år voro bragta i fullt stånd och fullkomlighet*, deröfver Kongl. Majts befallningshafvande egde hafva noga och allvarsam tillsyn; att, särskild ränta borde af friherre Hermelin till Kronan erläggas för den skog, som, utom den nyhemmanen tillhörande, komme att *för ofvannämnde mas-ugnarv behof begagnas*, samt att andre personers inom distriktet egande nybyggen blefve orubbad bibehållne.

Efter det förestående skogstrakter genom Kammar- och Bergs-kollegiernes förutnämnde utslag den 9 Mars 1798 sålunda blifvit friherre Hermelin för dess jernverks behof upplätne, ingick bemälda friherre med en underdånig ansökan till Kongl. Majt, deruti han anhöll, att för de hemman och lägenheter, som han, på de, genom Kammar- och Bergs-kollegiernes berörde utslag, honom upplätne skogstrakter i Luleå socken och lappmark redan inrättat och än vidare ernade anlägga, få komma i åtnju-tande af den frälserätt och säterifrihet, som i författningarne var förunnad dem, hvilka i Westerbotten upptogo ödeland och anlade bergsbruk; och se-dan med anledning häraf blifvit upplyst, att följande redan skattlagda ny-

byggen voro af honom anlagde, nemligen: inom Luleå lappmark: Koniajocki eller Ruotivari N:o 1 och Tarajocki N:o 1, om ett mantal hvardera, båda vid Qviejock, Enaviken N:o 1, $\frac{1}{2}$ mantal vid Saggat sjö, Saggatsfors N:o 1, $\frac{1}{2}$ mantal vid utloppet af nämnda sjö, Parkjaur N:o 1, $\frac{1}{2}$ mantal vid samma sjö, Sibbo N:o 1, $\frac{1}{2}$ mantal vid utloppet af Raudiaur till Purkijaur med egor vid Perlelfven, Wajmat N:o 1, ett mantal, $1\frac{1}{2}$ mil sydvest från Jock-mocks kyrka, Kåskat N:o 1, ett mantal, tvenne mil från samma kyrka, Öfre Görgeån N:o 1, ett mantal, Storbacken N:o 1, ett mantal på en halfö nedanför Luleåfors, Långnäs N:o 1, ett mantal vid Långnäsströmmens ut-lopp i Luleå elf, Norrvik N:o 1, ett mantal vid Stora Luleåforsar i nord-ost, Mesaune N:o 1, ett mantal vid Stora Luleå elf ofvan Norrvik, Auajocki N:o 1, ett mantal vid samma elf, Povitack eller Hermelins nybygge, ett mantal vid vestra delen af Gellivare malmberg; inom Luleå socken: Löfberg N:o 1, ett mantal å vestra sidan om Luleå elf, invid lappmarks-gränsen; Nedre Görgeån N:o 1, ett mantal vid samma elf, Edefors N:o 1, ett mantal vid Stora Holmforsen i Luleå elf, Strömbacka N:o 1, ett mantal nedanför nämnde forss, Westerby N:o 1, ett mantal vid Luleå elf, Österby N:o 1, ett mantal, Åkerby N:o 1, ett mantal, Rödningsträsk N:o 1, $\frac{1}{2}$ man-tal i vester från Luleå elf, Navesberg N:o 1, ett mantal, Kallmyrheden eller Degerbäcken N:o 1, $\frac{1}{2}$ mantal vid Luleå elf, Råbäck N:o 1, ett mantal nedanför Hedenforsarne, Selets Vestra N:o 1 och Selets Östra N:o 2, om tillsammans $\frac{1}{2}$ mantal i vester från Luleå elf och Afva by, Lombäck N:o 1, ett mantal invid det förenämnde, Ahlträsk N:o 1, ett mantal, Ibidem N:o 2, ett mantal, Ibidem N:o 3, ett mantal, Ibidem N:o 5, ett mantal, Ibidem N:o 6, ett mantal, Ibidem N:o 7, ett mantal och Ibidem N:o 8, ett mantal, utgörande tillsammans 36 nybyggen om sammanlagdt $31\frac{1}{2}$ mantal, så har, med åbe-ropadt stöd af Kongl. special-privilegium den 5 Augusti 1673 samt Kongl. plakaterne den 27 September samma år och den 3 September 1695, Kongl. Majt uti nädigt bref den 16 April 1799 förunnat och tillagt friherre Her-melin å ofvannämnde nybyggen säteri- och frälserätt, säterifriheten till $\frac{1}{10}$ del af hela uppodlingen och frälserätten på den öfriga, med åtnjutande af de genom Kammar- och Bergs-kollegiernes ofvanberörde utslag den 9 Mars 1798 honom beviljade frihetsår, efter hvilkas förlopp frälsehemmanen borde vid-kännas frälsehemmans vanliga skyldigheter jemte rotering eller en motsva-rande afgift derför, de frälsehemman, som ligga i Lappmarken dock undan-

tagne, hvilka likmätigt 1673 och 1695 årens plakater äro från soldat- och båtsmanshåll frie, hvarjemte enahanda säteri- och frälsefrihet, i lika proportion, tillerkändes de hemman, som friherre Hermelin dädanefter uppodlade inom de åt honom upplätne ofvanämnde skogstrakter, *detta allt dock med det uttryckliga förbehåll, att dessa uppodlingar, till förekommande af tidsutdräkt och på det ej andre till odling hugade personer måtte derifrån uteslängas, skulle vara verkställda inom 15 frihetsår, beräknade från det nädiga brefvets tillståndsdatum*: uti hvilken frihetstid, som med den 16 April 1814 tilländagick, ytterligare förlängning gemensamt för så väl detta som Meldercreutzska distriktet väl blifvit sökt, men af Kongl. Maj:t uti nädigt bref den 9 Maj 1820 afslagen.

Af sistnämnde, genom Kammar- och Bergs-kollegiernes utslag den 9 Mars 1798, åt friherre Hermelin upplätne trenne skogstrakter, hafva dock följande områden privilegii-innehafvaren sedermera frångått, nemligen:

a) hela den under N:o 1 här ofvan upptagne och till Selets masugn emot rekognitionsafgift anslagne skogstrakt, hvilken, när fråga förekom om dess skattdäggande såsom rekognitionsskog, på sätt uti Kongl. kungörelsen den 4 Februari 1811 är stadgad, och dåvarande privilegii-innehafvaren, Högstsalig H. M:t Konung Carl XIV Johan, afsagt sig rättigheten att på sådana villkor få densamma under Selets bruk och masugn begagna, jemlikt Kammar- och Bergs-kollegiernes utslag den 30 Juli 1823 och Kongl. brefvet den 16 Mars 1824 förklarats böra till Kongl. Maj:ts och Kronans disposition återfalla och på lika sätt, som om andra Kronans skogar uti Norrbottens län är föreskrifvet, användas.

b) af den under N:o 2 i nämnde utslag upptagne och för friherre Hermelins egande hemman samt *Selets masugns husbehof anslagne skogstrakt* hafva endast 16,071 tunnland, som af bemälda friherre till begagnande begärts, den 28 September 1798 blifvit skattlagde och af Kammar-kollegium uti utslag den 21 Maj 1799 fastställde till 111 Riksdaler 29 skillingar specie årlig grundränta, som oskiljaktigt skulle åtfölja friherre Hermelins bruksinrättningar och hemman i Norrbottens län; och hafva väl sedermera blifne egarne till Gellivareverken, hvarunder Selets masugn lyder, väckt anspråk jemväl på den återstående skogstrakten, men enär friherre Hermelin, enligt Kammar- och Bergs-kollegiernes upplåtelse-utslag den 9 Mars 1798, ålegat att vid skogstraktens skattdäggande anmäla sig till öfvertagande af

så stor del deraf, som han önskade få sig uppläten, samt friherre Hermelin vid skattdäggningstillfället icke uppgifvit större rymd än förutnämnde då skattlagda 16,071 tunnland, och någon rättighet att, efter skattdäggningen, få öfvertaga då tilläfventyrs öfverblifna mark icke i upplåtelse-utslaget vore friherre Hermelin eller hans rättsinnehafvare tillerkänd, har Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande uti utslag den 14 Oktober 1858, som af Kammar-kollegium, medelst utslag den 30 Maj 1860, hvilket vunnit laga kraft, blifvit gilladt och fastställt, med afslag å de framställda anspråken, förklarat den öfverblifna delen af ifrågavarande skogstrakt, som enligt afvittrings-styresmannens yttrande utgjorde en vidd af inemot 100,000 tunnland, böra för Eders Kongl. Maj:ts och Kronans räkning i författningsenlig ordning disponeras, och

c) de under N:o 3 upptagne tvenne skogstrakter uti Joekmoeks lappmark, derå upplåtelse-privilegiet redan längesedan upphört att ega gällande kraft, enär, jemlikt villkoret uti privilegii-resolutionen för deras upplåtande, hvarken de tvenne masugnsanläggningar vid Longnäs och Auajocki, i och för hvilkas kolbehof dessa trakter blifvit upplätta, sedermera kommit till stånd eller någon ränta för skogstraktens begagnande, efter försiggången afmätning och skattdäggning, blifvit för dem bestämd och än mindre till Kronan utgjord, hvarföre ock, efter hvad Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande upplyst, nägre anspråk på deras bibehållande icke heller af privilegii-innehafvaren blifvit fullföljd.

Efter afdrag af förestående skogstrakter innefatta således för närvarande de så kallade Meldercreutzska och Hermelinska odlings- och skogsdistrikterna följande egområden, nemligen:

Meldercreutzska distriktet:

1:o det ödedistrikt emellan Kalix och Luleå elfvar samt Meldersteins bruk och 3 mil ofvanför Gellivare grufva uppåt Lappmarken, som genom Kongl. resolutionen den 20 Augusti 1753 blifvit kapten Meldercreutz till nybyggesodling i och för bruksdriftens uppehållande vid Meldersteins bruk upplåtet, och hvarå frihetstiden, som derutinnan först bestämdes till 10 år, sedermera tid efter annan, genom de särskilda Kongl. resolutionerne den 13

December 1763, den 3 Februari 1778 och den 7 Januari 1789 blifvit förlängd till och med 1803 års utgång för de äldre af Meldercreutz anlagda, men till och med den 7 Januari 1804 för de, i följd af sistnämnde 1789 års resolution, af brukspatron Bedoir sednare upptagne nybyggen, hvilket distrikt, efter hvad Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande upplyst, skall omfatta en areal af omkring 150 kvadratmil; hvartill dessutom kommer

2:o. ett område af 3,731 tunnland, som, enligt Kongl. brefvet den 16 Juni 1852, fått från det till Korpfors och Rensundsfors jernverksanläggningar beräknade, här nedan närmare omförmälde, skogsdistrikt inom Råneå socken förflyttas under Meldersteins bruk till nybyggessanläggningar för sistnämnde bruks kolbehof.

Hermelinska distriktet:

det område, 16,071 tunnland utaf den genom Kammar- och Bergskollegiernes utslag den 9 Mars 1798 till kolfångst för Selets masugn på sydöstra sidan om Luleå elf åt Friherre Hermelin upplätta skogstrakt, som vid skattläggningsförrättningen den 28 September samma år honom förbehållits och genom Kammar-kollegii utslag den 21 Maj 1799 blifvit fastställt till 111 riksdaler 29 skillingar specie grundränta. I afseende å denna skogstrakt bör kollegium tillika upplysa, hvad bergmästaren A. Tryséns embetsberättelse till Bergs-kollegium den 19 April 1862 innehåller, att sedan Svartlå bruk, vid hvars anläggning denna skogstrakt enligt Bergs-kollegii utslag den 24 December 1801 blifvit till kolfång beräknad, sedermera aldrig kommit till stånd, så har skogen härstädes blifvit af Gellivare bolags intresser använd till stockfångst samt afverkad för det härstädes sedermera anlagda Svartlå sågverks behof och således för helt annat ändamål, än hvartill den vid upplåtelsen blifvit beräknad.

Hvad nu angår beskaffenheten af den rätt, hvarmed förutnämnde distrikter blifvit uteslutande i och för bergsrörelsens uppehållande åt privilegiegarne till uppodling upplätne, så hafva väl desse sednare, vid särskilda tillfällen, sökt göra den åsigt gällande, att de till hela distrikterna fortfarande skulle innehafva uteslutande eganderätt; men af ofvan anförde privilegiers innehåll visar sig ostridigt, att sådan rätt dem endast tillkommer för de nybyggen, som inom den i privilegierne stadgade tid blifvit af dem å distrik-

terne behörigen uppodlade och bebygde, så att skatt och ränta, efter den föreskrifna odlingstidens slut, kunnat därför till Kronan utgöras, samt att de jernverk, för hvilka de blifvit anslagna, behörigen drifvas och uppehållas; genom fundations privilegiet för Meldercreutzska distriktet eller Kongl. resolutionen den 20 Augusti 1753 erhöill nemligen kapten Meldercreutz endast frälserätt och säterifrihet till en tiondedel af all den jord inom distriktet som han, inom 10 år derefter, uteslutande egde att, *för Meldersteins bruks betjenande med kol och körslor*, till nybyggen uppodla, men med det *bestämda villkor att han, vid frihetens förlust, skulle hafva gjort början med husbyggnad och odling och densamma inom nämnde tid fullbordat*. Väl sökte Meldercreutz sedermera att få hela ödedistriktet geometrice afmätt och under full egande och frälserätt åt sig upplätet, utan något villkor om frihetens förlust, men, såsom ofvan är nämnt, blef detta genom Kongl. resolutionen den 13 December 1763 icke bifallet, utan erhöill han derutinnan endast *10 års ytterligare prolongation i privilegiet* för nybyggens anläggande å distriktet, dock *emot samma villkor af frihetens förlust som 1753 års resolution stadgade*, och sedan rättigheten till nybyggens upptagande på distriktet genom Kongl. resolutionerne den 3 Februari 1778 och den 7 Januari 1789 blifvit för Meldersteins bruksegare än vidare prolongerad, allt *under det stadgade villkoret af privilegii-frihetens förlust för hvad som under tiden försumrades*, samt sökt ytterligare förlängning i privilegii-tiden, som, jemlikt sistnämnde resolution, med den 7 Januari 1804 tilländagick, genom Kongl. brefvet den 9 Maj 1820 blifvit slutligen afslagen, så har, såsom följd häraf, all den jord, som med 1803 års slut var af Meldersteins bruksegare på Meldercreutzska distriktet lemnad öde och ouppodlad, till Kronans fria disposition återfallit, och privilegierne alltså redan med samma tid upphört att ega vidare gällande kraft. Beträffande åter Hermelinska distriktet inom Luleå socken och lappmark, derå han genom Kongl. brefvet den 16 April 1799 erhöill privilegium på frälserätt och säterifrihet till $\frac{1}{10}$ del å de af honom derstädes anlagde och inköpte samt de vidare nybyggen, som *under 15 år derefter kunde af honom uppodlas*, så, enär jemväl vid detta privilegium *det villkor var fästadt att dessa nybyggessanläggningar borde, till förekommande af tidsutdrägt och på det ej andre till odling hugade personer derifrån måtte utestängas, vara inom berörde 15 år från det Kongl. brefvets datum verkställda* och den för detta och Meldercreutzska distriktet år 1814

gemensamt sökta förlängning i privilegietiden genom förenämnde Kongl. bref den 9 Maj 1820 blifvit afslagen, har, efter privilegiets utgång med den 16 April 1814, äfven hela området af ifrågavarande distrikt återfallit till Kronans fria disposition och privilegiet upphört att äga vidare gällande kraft, med undantag endast af den skogstrakt om 16,071 tunnland, som genom Kammar- och Bergs-kollegiernes utslag den 28 September 1798 privilegii-innehafvarne, för *Selets masugns behof*, tillagts och genom Kammar-kollegii utslag den 21 Maj 1799 blifvit skattlagd till 111 Riksdaler 29 skillingar specie g. undranta.

Sedan kollegium sålunda i underdänighet redogjort för de egoområden under namn af Meldercreutzska och Hermelinska odlingsdistrikten, som, med hufvudsakligt syfte på *bergverksnärings uppmuntran och förkofran* vid Meldersteins bruk och underlydande masugnar, genom förutnämnde privilegier blifvit till uppodling upplätne, förekommer derefter att tillse, huruvida och i hvad mån det dermed åsyftade ändamål blifvit vunnit.

Hvad således först angår *bergverks-handteringen*, inhämtas, med ledning af den underdäniga berättelse om ekonomiska förhållanden inom Norrbottens län, som framlidne landshöfdingen m. m. Widmark den 9 Januari 1860 till Eders Kongl. Maj:t afgifvit, att vid Meldersteins bruk och tillydande jernverk, som numera vanligen benämnas Gellivare verken, under förutgångne 25 åren, från och med 1834 till och med 1858, produkten af jernverks-handteringen, i jemnt skeppundstal beräknadt, per medium för hvarje år utgjort:

Jernmalmsbrytning vid Gellivare 6,082 skepp.

Tackjernstillverkning:

Vid Selets masugn 1,492 "

Stång- och Amnesjernstillverkning:

Vid Meldersteins bruk 1,064:

" Selets " 821: 1,885 "

hwaremot af de, utaf vederbörande bergmästare till Bergs-kollegium meddelade uppgifter, för de efterföljande åren, på tillverkningen vid bruken och bergverken inom 1:sta bergmästare-distriktet upplyses, att tillverkningen vid förutnämnde verk i jemnt centnertal under dessa sednare år endast utgjort:

Jernmalmsbrytning vid Gellivare år 1862 3,660 centner, motsvarande omkring 801 skeppund eller föga öfver $\frac{1}{8}$ del af malm-brytningen under föregående period.

Tackjernstillverkningen vid Selets masugn har upphört sedan år 1859, då masugnen sednast var i gång.

Stång- och Amnesjernstillverkningen:

	år 1862.	år 1863.	år 1864.
Vid Meldersteins bruk . . .	486 centner;	358 centner;	303 centner.
" Selets d:o . . .	778 d:o	743 d:o	649 d:o
tillsammans	1,264 ctr.	1,101 ctr.	952 ctr.

motsvarande allenast omkring 359 skeppunds tillverkning år 1862, 312 skeppunds år 1863 och 270 skeppunds år 1864; hvaraf alltså inhämtas, att bruks- och bergshandteringen vid Gellivareverken, som under den förutnämnde 25 åriga perioden, jemförelsevis mot den vid andra jernverk i riket, i allt fall varit i högsta måtto låg och inskränkt, under den sednare tiden än mera så nedgått, att allt sedan år 1859 någon tackjernstillverkning derstädes icke bedrifvits samt bruks-handteringen vid de i gång varande stång-jernsverken så betydligt nedgått, att den, i kollegii tanka, icke i minsta måtto motsvarar de uppoffringar i stora skogs- och landsträckor, som staten lemnat Gellivareverkens egare i och för bruks- och bergverksrörelsens uppmuntran derstädes.

Beträffande derefter förhållandet med *nybyggessodlingen*, som, i och för *bergverks-handterings befrämjande*, det enligt privilegierna ålegat privilegii-innehafvarne att inom föreskrifne privilegietidens utgång fullgöra, har Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i sitt underdäniga utlåtande upplyst, att, efter afdrag af hemmanen Rödningsstråk och Navasberg inom Öfver-Luleå socken, hvilka enligt Kongl. brefvet den 1 Februari 1861 för underlåten byggnads- och odlingsskyldighet till Kronan återfallit, öfrige af privilegii-innehafvarne uppodlade så kallade odlingsfrälsehemman inom Öfver- och Neder-Luleå, Råneå, Öfver- och Neder-Kalix samt Jockmocks och Gellivare socknar tillsammans utgöra 112 ³⁰⁸⁹/₃₈₄₀ mantal, hvaraf de inom Neder-Luleå, Råneå och Neder-Kalix socknar, genom redan fastställd afvittring, och de inom Öfver-Luleå socken, enligt på pröfning beroende afvittringsförslag, blifvit tillagde tillhopa 115,677 tunnland 26 kappland utom 83,565 tunnland 4 kappland impedimenter, hwaremot åter de inom Öfver-Kalix, Jockmocks och Gellivare socknar belägna frälsehemmans områden ännu äro obestämda, emedan dessa socknar ännu icke undergått afvittring, men, i anseende till den svaga beskaffenheten och ringa odlingen å de inom Gellivare socken belägna hem-

mannen, har, enligt särskilde af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande den 31 December 1834 meddelade utslag, som kollegium den 21 och 28 December 1837 gillat, provisionel skattdläggning desse hemman öfvergått och, genom utslag den 8 Maj 1839, blifvit af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande fastställd att gälla, intilldess vid blifvande afvittring annorlunda kunde varda bestämdt, genom hvilken åtgärd icke mindre än 20 frälsehemman derstädes blifvit förmedlade från 17 till 27 $\frac{1}{8}$ mantal och återstående trenne hemman om tillhopa 2 $\frac{1}{2}$ mantal såsom liggande i ödesmål icke kunnat skattdläggas; och upplyser Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande tillika, att, inom Jockmocks socken, äfven flera af Gellivareverkens hemman blifvit provisionelt förmedlade, utan att upplysning kunnat erhållas efter hvilka grunder och med hvad gällande kraft sådan förmedling skett. Härvid bör kollegium för egen del tillika upplysa, att, bland Gellivareverkens förutnämnde hemman, följande, nemligen: Ausavara, $\frac{1}{2}$ mantal, Baunsträsk, 1 mantal, Bahlatavara, $\frac{1}{2}$ mantal, Kadorafva, 1 mantal, Lamasuando, 1 mantal, Lamasvara, $\frac{1}{2}$ mantal, Lambolivara, 1 mantal, Murka, 1 mantal, Kietasvande, $\frac{1}{4}$ mantal, Rudua, 1 mantal, Risinevari, 1 mantal, och Robsams nybygge, 1 mantal, eller inalles 12 särskilda hemman med ett sammanräknadt skattetal af 9 $\frac{3}{4}$ mantal redan år 1825 uti jordeboken antecknas såsom öde. Med afseende således derå, att en större del af ifrågavarande hemman dels äro öde och dels genom förmedling blifvit till skattetalet betydligt reducerade, angifver Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes förenämnde uppgift i sjelfva verket, på långt när, hvarken rätta antalet eller skattetalet å de hemman, som för närvarande finnas af Gellivare bolag uppodlade och bebygde och såsom sådana anses kunna ega framtida bestånd.

Vid dessa förhållanden och då af det ofvan anförda är upplyst, att rättigheten till nybyggesodling på de ifrågavarande distrikten, emot erhållande af frälse- och säterifrihet derå, jemlikt tydliga ordalydelsen uti de omförmälde privilegierne blifvit innehafvaren deraf förunnad endast i och för bergverks- och brukshandteringens uppehållande vid Meldersteins bruk, med det uttryckliga vilkor tillika, att nyhemmanen, vid frälse- och säterifrihetens förlust, skulle inom frihetståens utgång vara i fullt stånd fullbordade; men hvarken sjelfva jernverkshandteringen kan anses hafva med det nit och i det omfång blifvit af privilegii-innehafvarne bedrifven, att den, såsom hufvudsakliga afsigten synes varit, kunnat blifva en ortens hufvudnäring, utan tvärtom bruks- och bergverksrörelsen mer och mer aftagit så att flera verk

och inrättningar numera blifvit nedlagde, samt de, uteslutande för nämnda rörelse anslagne skogstrakter, efter hvad upplyst är, användas till ett, för privilegierne främmande ändamål, nemligen förädling vid privilegii-innehafvarnes sågverk, och än mindre nybyggesodlingarne finnas hafva blifvit behörigen fullgjorda inom den tid, privilegierne föreskrifva, utan en del ligga alldeles öde och en annan del åter måst för försummade odlingsskyldigheter förmedlas, anser vid sådant förhållande och då, enligt Kongl. förordningen den 17 December 1766 och Kammar-kollegii kungörelse den 18 Juli 1821, hemman, som till brukens understöd äro förländte, icke få till annat ändamål användas, utan skola, derest bruken nedläggas, till Kronan hemfalla, kollegium det vara utredt, att vilkoren i privilegierne, å deras innehafvares sida, icke blifvit fullgjorda, samt att, såsom följd häraf, såväl frälse- och säterifriheten som all vidare besittningsrätt till nyhemmanen redan länge sedan äro af privilegii-innehafvarne förverkad, och får derföre underdånigst hemställa, att en noggrann och fullständig undersökning på stället må varda, genom Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes försorg, företagen på alla, Gellivarebolag tillhörande hemman och nybyggen till utrönande, hvilka som äro i förhållande till sitt mantal och ränta behörigen uppodlade och bebyggda, dels hvilka för närvarande äro öde och dels hvilka hemman och nybyggen år 1804, då privilegii-friheten för Meldercreutzska distriktet upphörde, icke varit i förhållande till sitt ursprungliga mantal uppodlade och bebygde, utan nödgats undergå förmedling, samt att, sedan en sådan undersökning så i ena som andra afseendet försiggått, fråga om upphörande af den förunnade frälse- och säterifriheten samt återgång till Kronan af ej mindre de öde lemnade och inom privilegii-tiden ej fullbordade eller förmedlade än ock öfrige för bruksrörelsen nu ej använde hemmanen må i laga ordning emot privilegii-innehafvarne väckas.

C) Palmstruchska odlings- och skogs-distriktet.

Redan vid 1769 års riksdag hade Rikets Ständers allmänna besvärshedeputation hos Kongl. Maj:st anhållit, att den, majoren Palmstruch redan då

till uppodling upplättna del af en skogstrakt på norra sidan af Piteå elf måtte allmogén i Piteå socken upplåtas till nybyggen, emedan bemälda major ifrån år 1757 varit utrikes vistande och om denna skogstrakts uppodlande icke gått i författning; men sedan Kammar-kollegium blifvit häröfver hördt och uti underdånigt utlåtande tillstyrkt, att ouppbrukade trakten, som vore en kronoallmänning, måtte styckevis utsynas till dem, som sig derom anmälde, har Kongl. Maj:t, enligt nådigt bref till collegium den 25 Maj 1773, "väl funnit den Palmstruch tillagda uppodlingsrättighet böra upphöra, men på det han ej må kunna sägas vara derifrån ohördan dömd, skulle i allmänna tidningarne kungöras att, ifall han ej lät höra af sig inom ett år, uppodlingsrättigheten skulle åt andra upplåtas;" hvarefter nytt frihetsbref af den 8 Maj 1775 på detta uppodlings-distrikt synes hafva blifvit honom meddeladt.

Till den utredning, Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande derom i öfrigt lemnat, får collegium tillägga: att uti nämnde frihetsbref, vid distriktets upplåtande till majoren Palmstruch, följande villkor tillika voro föreskrifna, nemligen: "att, på det Kongl. Maj:t måtte blifva förvissad, att det af honom åsyftade ändamålet till landets uppodling måtte vinnas och de förunnade friheterne ej missbrukades endast till hinder för andra, som framdeles funnos villige och förmögne att uppbuka åtminstone någon del af ödedistriktet, borde Palmstruch ju förr ju heldre göra början med landets uppodling och nödiga hus' byggande till folkets herrbergerande, som der arbeta och sig ned-sätta vilja, och sedan efter hand mer och mer utvidga och förbättra landt-bruket derstädes, tilldess hela trakten efter jordmän och beskaffenhet blefve uppodlad, bygd och bebodd," hvarjemte och sedan, för detta ändamål, tjenlige odlingslägenheter och skog blifvit för hvarje hemman utsynta efter det tunnlandstal, som skattläggningsmetoden för länet den 23 September 1773 utstakar, det tillika ålåg major Palmstruch, "att inom sex års förlopp från frihetsbrefvets datum hafva gjort så god början med uppodlingen, att på alla befintliga hemmanslägenheter må vara folk och åboer med nödige gäst-hus och åtminstone ett tunnland uppbukad åker samt äng för några kreatur till hvart och ett helt hemman, hvilken uppodling sedan årligen borde för-meras, till dess alla hemman blefvo i fullt bruk och stånd försatta, vid för-lust af den förundte friheten," deröfver landshöfdingen i orten tillkomme att hålla hand och låta hvart femte år syna hvad majoren eller dess rätts-

innehafvare tillgjort, både vid landets uppodling och tillernade verksanläggning, samt underdånig berättelse derom till Kongl. Maj:t insända.

Sedan de i frihetsbrefvet föreskrifna sex åren för uppodlingarnes början, genom nådig resolution den 7 November 1780, af förekomne omständigheter blifvit prolongerad och förklarats böra från sistnämnde resolutions datum beräknas, och under tiden å distriktet upptagits följande, under namn af Alters frälseegendom uppodlade hemman, nemligen: säteriet Alters gård om 2 mantal samt frälsehemmannen Buckträsk, 4 mantal, Bredträsk, 1 mantal, Bodträsk, 4 mantal, Holmträsk, 4 mantal, Pålträsk, 3 mantal, och Storforssen, 2 mantal, hvarjemte Alters bruk derstädes blifvit anlagdt enligt Bergs-kollegii privilegium den 21 April 1801; men i förberörde nådiga resolution icke var bestämdt, huruvida den, i frihetsbrefvet för uppodlingarne tillika beviljade 50 års skattefrihet skulle för Alters frälseegendom från samma tid få beräknas, så har Kongl. Maj:t, uti nådigt bref den 6 Juli 1824, af anförde skäl tillåtit att, i likhet med hvad genom Kongl. resolutionen den 7 November 1780 blifvit i afseende å odlingstiden förklaradt, den Alters frälseegendom i nåder beviljade 50 års skattefrihet finge från samma resolutions datum beräknas och sålunda till 1830 års utgång fortfara, "med villkor att de redan föreskrifne byggnads- och odlingsskyldigheterne behörigen blefve fullgjorda."

Då några andra hemman och nybyggen, utom Alters förutnämnde frälseegendom, icke af privilegii-innehafvaren, under den i frihetsbrefvet stadgade tid, blefvo uppodlade och all den öfrige, ödelemnade delen af distriktet alltså betraktats såsom en Kronans allmänning, hvarå Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande, tid efter annan, meddelat andre personer tillstånd till nybyggens anläggande, men Alters egendomsegare hos Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande yrkat, att erhålla införsel äfven uti eganderätten till hela den ouppodlade, under namn af kronoallmänning återstående delen af distriktet, och att alla frågor om annan disposition deraf, än till sökanden, måtte förblifva ofafgjorda, intilldess laga kraftvunnet beslut i det sålunda framställda yrkandet erhållits, så har Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande, på den grund att det, genom ofvan åberopade privilegium, majoren Palmstruch upplättna odlings-distrikt, genom den å trakten år 1802 verkställda och af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande uti utslag den 30 Augusti samma år fastställda afvittring, undergått behörig reglering till område och gränser, hvarföre något vidare utrymme i skog och mark, utöfver den sålunda för Alters egendom utsynta,

affattade och till gränser genom afvittrings-rättens protokoll beskrifne trakt, icke kunde, på grund af privilegiet, innehafvaren deraf tillkomma, genom utslag den 24 Augusti 1831 förklarar sig icke kunna öfver förutnämnde yrkande meddela annat yttrande, än att, så vida visas kunde, det obehöriga inkräktingar blifvit gjorda å den för frälseegendomen Alter affattade mark, egaren deraf öppet lemnades, att sådant efter fog vid härads-rätten i orten emot vederbörande i laga ordning utföra; hvaremot kollegium, uppå häremot anförda besvär, uti utslag den 17 Oktober 1832 ansett den år 1802 af Eders Kongl. Majts befallningshafvande fastställda afvittring icke innefatta annan eller vidsträcktare fråga, än tilldelning af mark för de då, under benämning af Alters egendom, uppå distriktet anlagda nyhemman om 20 mantal skatt, samt att, enär gränsernas bestämmande omkring egendomens område icke heller då utgjorde något ämne för Eders Kongl. Majts befallningshafvandes pröfning, förberörde 1802 års utslag följaktligen icke kunde lägga hinder i vägen för egaren att, i händelse en större eller mindre del af allmänningstrakten ännu kunde finnas öfrig, som i stöd af 1775 års Kongl. resolution borde Alters egendom tillfalla, söka göra dess rätt dertill gällande; och pröfvade kollegium alltså skäligt att, med upphäfvande af det öfverklagade utslaget, återförvisa målet till Eders Kongl. Majts befallningshafvande, som, sedan den förestående afvittringen i Piteå socken försiggått och gränserna omkring Alters egendom, i enlighet med 1775 års Kongl. resolution, dervid blifvit bestämda, hade att, öfver det af egaren till nämnde egendom gjorda påstående, lag och författningarne likmätigt sig utlåta och dess beslut kollegii pröfning underställa; och, sedan besvär häremot blifvit i underdänighet anförda, har Kongl. Majt, enligt nådigt bref den 1 Oktober 1835, funnit besvärandens underdäniga anhållan om nådig föreskrift för Eders Kongl. Majts befallningshafvande att meddela innehafvaren af omförmälde privilegium införsel i all den mark, som inneslutes inom de i samma privilegium uppgifne gränser, icke kunna i nåder bifallas, men tillika pröfvat skäligt att, med fastställande af kollegii öfverklagade utslag, i nåder stadga, att, intilless den deri förordnade pröfning försiggått, någon vidare upplåtelse till nyhemman eller annan ny anläggning inom det i förutnämnde privilegium upptagne distrikt icke finge, utan privilegii-innehafvarens megifvande, af Kongl. Majts befallningshafvande beviljas; innehafvaren af samma privilegium obetaget lemnadt, att om beståndet af redan inom distriktet skedde sådane upplåtelser, som

förmenades vara emot detta privilegium stridande, i behörig ordning väcka påstående efter befogenhet.

I anledning af sistnämnda föreskrift blef ock frågan om beståndet af de, at andre personer, på den af privilegii-innehafvaren ödelemnade delen af distriktet utaf Kongl. Majts befallningshafvande utsynade nyhemman och lägenheter öfverlemnad till afgörande af Piteå härads egoskillnads-rätt, som uti utslag den 21 Juli 1846 sig deröfver utlät, att enär, enligt 1775 års privilegium, majoren Palmstruch ålegat att, igenom landshöfdingen i orten, låta på distriktet utsyna all till åker och äng samat nödig skog tjenlig jord till så många nyhemman, som lägenhet och utrymme finnes, och att å alla de utsynta lägenheterna, inom sex år från privilegiets datum, skulle finnas åboer försedde med nödige hus och minst ett tunnland åker jemte äng för några kreatur till hvarje helt hemman, som sedermera ärligen borde förmeras, tilldess alla hemmanen voro i fullt bruk försatte, vid förlust af de uti privilegiet förunnade rättigheter och friheter; men de omtvistade nyhemmanen och lägenheterna icke voro anlagde å mark, som innefattades inom de, uppå Palmstruchska distriktet anlagda frälsehemman, hvilka redan år 1802 afvittringsberedning undergått, utan voro belagne på den del af distriktet, hvarå hvarken major Palmstruch eller efter honom blefne innehafvare af omförmälte frälsehemman föranstaltat eller hos vederbörande sig anmält om erforderlige åtgärder för ändamål af nyhemmans utsynande och anläggande, på sätt efter 1775 års privilegium berdt ske, och än mindre någre odlingar för nyhemmans anläggande verkställa låtit, innan andre personer, efter det mer än 50 år från privilegiets utfärdande förflutit, sökt och fått tillstånd att berörde nyhemman och lägenheter uppå sagde andel af Palmstruchska distriktet uppodla och inrätta; alltså fann egoskillnads-rätten Alters bruks- och frälsehemmansegares rätt icke vara genom de, på Kronans sida, skedde upplåtelser af mark till anläggning af de omtvistade hemmanen och lägenheterna förnärmad, och dessa upplåtelsers bestånd således böra förblifva orubadt; och sedan Alters bruksegare emot detta beslut anført underdäniga besvär, har Eders Kongl. Majt i dess högsta domstol, medelst utslag den 11 Februari 1848, egoskillnads-rättens berörde utslag gillat och fastställt.

Slutligen hade riksdagsfullmäktigen vid 1855 års riksdag, A. Bäckström, å Piteå socknemäns vägnar, uti till eders Kongl. Majt ingifven skrift anhållit att, i anseende till behovet för socknens betydliga befolkning att

förskaffa sig uppehålle genom nybyggesanläggningar, hvartill alla tjenliga lägenheter redan voro upptagne, med undantag af Palmstruchska distriktet, det uti Kongl. brefvet den 1 Oktober 1835 tills vidare föreskrifne förbud emot nybyggesupplåtelser på nämnde distrikt måtte få förfalla och det vara vederbörande myndighet tillåtet att, medan afvittringen i socknen ännu pågick, upplåta den oupptagne delen af Palmstruchska distriktet för anläggning af hemman samt dervid pröfva, huruvida antingen Alters egare, på grund af sina förmente privilegier, eller andre hugade odlare må vara till inrymning i de blifvande hemmanen berättigade; men, sedan landshöfdinge-embetet i länet i underdänighet upplyst, att dämera föga återstode af de afvittringsåtgärder, i afvaktan å hvilkas fullbordan, enligt förutnämnde nådiga bref den 1 Oktober 1835, måst anstå med pröfningen af Alters bruksegares anspråk på den ännu icke till hemman eller nybyggen upplåtna del af ifrågavarande distrikt, har Eders Kongl. Majt, enligt nådigt bref den 21 Augusti 1857, funnit Piteå socknemäns förberörda ansökning icke kunna föranleda någon ändring i hvad genom nådiga brefvet den 1 Oktober 1835 blifvit föreskrifvet, men i nåder anbefallt dess befallningshafvande i länet att, så fort ske kunde, den på Eders Kongl. Majts befallningshafvande, enligt samma nådiga bref, åliggande pröfning företaga och dervid taga i öfvervägande hvad Piteå socknemän hade att i ännu andra. Enär, detta oaktadt, Eders Kongl. Majts befallningshafvande icke till kollegium inkommit med sitt utslag i den på Eders Kongl. Majts befallningshafvande sålunda beroende frågan om dispositionen af den ännu ouppodlade delen af Palmstruchska distriktet, som, enligt sistnämnde nådiga bref, borde kollegii pröfning underställas, har, på derom gjord förfrågan, Eders Kongl. Majts befallningshafvande uti skrivelse till kollegium den 15 Oktober 1863 upplyst, att nämnda fråga ännu vore oafgjord, men att, sedan afvittringsbereidningen i Piteå socken dämera hunnit afslutas, densamma torde under påföljande vinter komma att af Eders Kongl. Majts befallningshafvande med slut afhjelpas. I afseende å Alters bruks tillverkning, får kollegium, efter derom erhållna upplysningar från Bergs-kollegium, meddela, att stångjernstillverkningen, som under den förutnämnda 25-åriga perioden, 1834—1858, utgjorde i medium per år 753 skeppund, sedermera nedgått: år 1859 till 264 skeppund, år 1860 till 507 skeppund, år 1861 till 1,054 centner, eller omkring 299 skeppund, och år 1863 till 262 centner, eller omkring 74 skeppund, samt att under åren 1862 och 1864 bruket varit nedlagdt.

D) Korpforss och Rensundsfors jernverksanläggningar med dertill anslagne skogar.

Med stöd af en åren 1817 och 1818 upprättad karta öfver då utsynta skogar för en tillämnad sågverks- och jernverks-anläggning, den förre vid Långforsen och den sednare vid Rensundet i Råneå elf, hvarvid skogstillgången för de båda verken beräknats utgöra:

inom Råneå socken	202,050 tunn.
„ Gellivare socken	175,641 „
tillsammans	377,691 tunn.

hvarifrån dock afräknats Hvitåfors sågverks påstådda rätt till trakten No 16 om	33,118 tunn.
samt för anlagde nybyggen	28,000 „
	61,118 tunn.

efter afdrag hvaraf återstode 316,570 tunn. skogsvidd, gemensam för de båda tillämnade verksanläggningarne, deraf beräknats:

för sågverksanläggningen	91,050 tunn.
och för jernverksanläggningen	225,520 „

så hade förste landtmätaren L. P. Bergner och sockenskrifvaren J. J. Ruthberg dels hos Eders Kongl. Majts befallningshafvande i länet sökt tillstånd för uppförande af ett finbladigt sågverk vid Långforsen om 1 å 2:ne ramar, med rättighet till stockfångst från ofvanberörde dertill utsynade skogsområde, 91,050 tunnland, hvilken ansökan jemväl blef af Eders Kongl. Majts befallningshafvande uti utslag den 6 Februari 1828 bifallen, dels ock hos Eders Kongl. Majt i underdänighet anhållit att, med beräkning af kolfångst från den öfriga uppgifna skogen, 225,520 tunnland, få anlägga ett stångjernsverk vid Rensundsfors och en masugn vid Korpforssen, och, sedan sistnämnda ansökning af Eders Kongl. Majt uti nådigt bref den 12 Mars 1828 blifvit bifallen, utfärdade Bergs-kollegium den 31 i samma månad privilegium för sökanderne på uppförande vid Korpforssen af en masugn för tillverkning af tackjern af malm från Gellivare malmfält och ett stångjernsverk vid Rensundsforsen med en stångjernshammare och 2:ne härdar, hvartill kolfångst finge tagas från de för dessa jernverk insynade, ofvannämnde skogstrakter

om 225,520 tunnland, dock med det uttryckliga vilkor, att järnverken inom 5 år från slutet af år 1828 skulle vara uppförde och att sölkanderne, inom samma tid, hos Bergs-kollegium styrkte, att nödiga nybyggen med tillhörande skogsrymder för verkens underhållande med kol blifvit å nämnde skogstrakter utsynade och upptagne. Derjemte och sedan, i stöd af det uti Kongl. brefven den 30 Juni 1820 och 2 Maj 1826 stadgade förbud emot vidare stockfångst-upplåtelse från Kronans skogar till sågverk i de norra länen, Kongl. Maj:t, uti nådigt bref den 25 Juni 1828, upphäft det af Kongl. Maj:ts befallningshafvande uti förutnämnde dess utslag, den 6 förutgångne Februari, förste landtmätaren Bergner och sockenskrifvaren Ruthberg lemnade tillstånd till stockfångst från ofvan omförmälde krono-allmänningstrakt om 91,050 tunnland skogsmark för deras tillämnade sågverk uti Långforsen, men i stället, uti särskildt nådigt bref den 22 Juli samma år, tillåtit dem att, för utvidgande af deras privilegierade järnverksanläggning vid Korpforsen och Rensundsforsen, få nämnde skogstrakt till kolfångst använda, så har Bergs-kollegium uti ytterligare privilegium den 25 Augusti berörde år tillåtit sölkanderne att, med rätt till kolfångst från sagde skogstrakt, få vid Rensundsforsen uppföra ytterligare en stångjernshammare med tvenne härdar, *under enahanda vilkor om verkets uppförande och nybyggens insynande inom 5 år, vid privilegiets förlust*, som uti Bergs-kollegii förra privilegium af den 31 förutgångne Mars var stadgad.

I följd af berörde, vid skogstrakternes upplåtande fästade vilkor, hade det således ålegat privilegii-innehafvarne att, inom den bestämda tiden af 5 år, hafva så väl sjelfva järnverken uppförde som ock nödige nybyggen för verkens underhållande med kol å skogstrakterne insynade och anlagde; men, i anledning af privilegii-innehafvarnes gjorda underdåniga ansökningar att, hufvudsakligen på grund af den tidsutdrägt, som egde rum i afseende å de nybyggesanläggningar, från hvilka koltillgången skulle hemtas, få privilegii-tiden förlängd, har Eders Kongl. Maj:t, enligt särskilde nådige bref den 31 Augusti 1835 och den 6 Februari 1845, bifallit, att tiden för verkens uppförande och nybyggens insynande finge till 1853 års slut förlängas, hvarjemte, upå förnyade underdåniga ansökningar, Eders Kongl. Maj:t uti sedanare nådiga bref af den 16 Juni 1852 och den 14 Januari 1859 beviljat ytterligare anstånd till 1863 års slut med uppförande af sjelfva järnverken, men något anstånd med nybyggens insynande och anläggande eller förmåns-

rätt till skogen blef icke genom samma nådiga bref privilegii-innehafvarne tillerkänd; vid hvilket förhållande rättigheten för dem till nybyggens upptagande med nödiga skogsrymder till kolfångst för verken redan med år 1853 upphört. Men äfven derförinnan hade privilegii-innehafvarne denna sin rätt försutit, emedan den tidsutdrägt med nybyggens utsynande, som de uti sina underdåniga ansökningar uppgifvit såsom skäl för förlängning af privilegiitiden, var ensamt af dem sjelfva förorsakad. I stället att, enligt föreskriften i Bergs-kollegii privilegium, genast år 1828 anmäla sig hos Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande om nybyggens utsynande, underläts detta af privilegii-innehafvarne ända till den 11 September 1846, då de först till Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande ingäfvö en generel ansökning, att få till nybyggen indelad all den mark, som uti privilegierne var till kolfångst för järnverken anvisad. Emellertid hade under tiden enskilde personer hos Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande sökt och erhållit tillstånd till nybyggesanläggningar på ifrågavarande skogstrakter, hvaraf tvister uppkommo emellan nybyggesåboerne och privilegii-innehafvarne, hvilka sedanare, på grund af Bergs-kollegii privilegium, yrkade företrädesrätt äfven till dessa redan anlagda nybyggen, och hvilka tvister i besvärsväg blefvo dragne under Kammar-kollegii pröfning; men enär berörde privilegium icke för privilegii-innehafvarne innefattade annat berättigande till nämnde skogstrakter, än att för järnverken gagna den kolfångst, som från området af derstädes i *behörig ordning* utsynade och beviljade nybyggesanläggningar kunde med skogens och nybyggenas bestånd påräknas och erhållas, samt någon uteslutande företrädesrätt till de å berörde skogstrakter befintlige, för nybyggesanläggningar tjenlige odlingslägenheter alltså icke kunde anses hafva genom nämnde privilegium blifvit innehafvarne deraf tillagd, eller desse på grund af samma privilegium egt att, i annan än den för *nybyggessökande i allmänhet stadgade ordning*, få sig nybyggesanläggningar inom ifrågavarande skogstrakterns områden beviljade och utsynt; hvartill kom att, äfven om den af privilegii-innehafvarne år 1846 hos Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande gjorda, ofvannämnda generella anmälan om skogstrakternes indelande till nyhemman för bemälda innehafvares räkning, utan att några särskilda till nyhemman användbara odlingslägenheter dervid blifvit närmare uppgifne, kunde tillerkännas det afseende, att privilegii-innehafvarne dymedelst fullgjort hvad dem

ålegat för bringande till verkställighet af det i privilegiet stadgade villkor om upptagande af nödige nybyggen med tillhörande skogsrymder för jernverkens behof, de omtvistade nybyggena åter samtliga voro hos Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande till upptagande sökte och beviljade, förr än privilegii-innehafvarnes förberörde, generella anmälan till Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande år 1846 ingafs, så har kollegium uti särskilde utslag, som Eders Kongl. Maj:t, bland andre, uti nädiga bref den 1 November 1861 fastställt, tillerkänt nybyggesåboerne besittningsrätten till dessa nybyggen framför privilegii-innehafvarne.

Hvad åter öfrige nybyggen angår, som, i följd af berörda hos Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande år 1846 gjorda anmälan, vid allmänna afvittringen i socknen eller eljest blifvit, i stöd af Bergs-kollegii privilegium, för privilegii-innehafvarnes räkning insynade och afvittrade samt af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande till dem upplätne; så, enär privilegii-innehafvarnes förmånsrätt till dessa nybyggesanläggningar, jemlikt tydliga ordalydelsen i nämnde privilegium, *uteslutande afsett jernverkens förseende från de indelade nybyggena med nödig kolfångst för bruksdriften* och rättigheten till dessa nybyggesanläggningar följaktligen varit *oskäljaktigt förenad med själva jernverken*, derifrån nybyggena, i likhet med hvad uti Kongl. förordningen den 11 December 1766 och Kammar-kollegii kungörelse den 18 Juli 1821, i fråga om hemman, som till brukens understöd blifvit från Kronan inlöste, är stadgadt, lagligen icke kunna skiljas eller af privilegii-innehafvarne få, till annat, än verkens underhållande nyttjas och besittas, i följd hvaraf, om verken icke inom privilegietiden blifvit uppförda eller sedermera nedläggas, nybyggena skola till Kronan återfalla, samt i nu förevarande fall förekommer, enligt hvad uti Bergs-kollegium blifvit upplyst, att ifrågavarande *Korpfors masugn och Rensundsfors stångjernsverk*, som, enligt Bergs-kollegii privilegium, bordt vid privilegiets förlust, inom föreskrifna frihetstiden, som med år 1863 tilländagick, vara behörigen uppförde, *hvarken derförinnan eller ens sedermera blifvit uppförda och kommit till stånd*, anser kollegium privilegii-innehafvarne, vid slikt förhållande, hafva förverkat all vidare besittningsrätt till dessa nybyggen, och hemställer alltså, att fråga om deras indragning till kronan må, i laga ordning, emot privilegii-innehafvarne väckas samt den å nybyggena befintliga skog under tiden varda, till annat nyttjande än till husbehof, under förbud ställd.

E) Awaforss masugns och Hvitåforss bruks koldistrikt-skog.

I afseende å denna skogstrakt, hvarom Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande sig icke särskildt yttrat, utan endast, i sammanhang med redogörelsen för Hvitåforss här nedan förekommande sågverk, antagit att denna skogstrakt, till hela sin vidd, vore densamma, som till stockfångst för Hvitåforss förut anlagda sågverk vore anslagen, får kollegium i underdånighet anföra: att sedan Eders Kongl. Maj:t uti särskilde nädiga bref den 22 Mars 1827 och den 22 Juli 1828 tillåtit egarne å Hvitåforss sågverk i Råneå socken, att i den så kallade Vikströmsforsen eller de flera andra vattenfall, som funnos i Hvitån eller Storån inom sökandernes egande områden, få anlägga en masugn och ett stångjernsverk om 2:ne eller 4 hårdar med hammare, till förädling af det tackjern, som vid masugnen kunde erhållas, med rättighet till kolfångst för verken från följande dertill beräknade och insynade skogstrakter, nemligen: dels 32,000 tunnland af den skog, efter uppgift innehållande 98,489 tunnland, 25 kappland, som, under namn af kronoallmänning, redan skulle vara till stockfångst anslagen för Hvitåforss sågverk, och dels den skogstrakt, hvilken inneslöts i norr af gränsen emot Gellivare lappmark, i öster af Hvitån, i vester af en rät linea från Tranträsket till nordvestra foten af Högberget och i söder af en rät linea från sistnämnde bergs norra ända till Hvitån, innehållande 37,706 tunnland, dock på det sätt, att sökanderne, hvilka uppgifvit sig hafva hos Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande redan för detta ändamål anmält sig till anläggande af så många nybyggen, som tillfällen å skogstrakterne medgåfvo, *endast skulle ega rätt till den kolfångst, som från området af i behörig ordning åt sökanderne beviljade och utsynte nybyggesanläggningar å berörde skogstrakter kunde, med skogens och nybyggenas bestånd, påräknas och erhållas*, utöfver hvad för Hvitåforss sågverks behof erfordrades, och hvilket allt, efter hvad redan i allmänhet vore förordnadt, borde till nybyggen indelas; så har, i öfverensstämmelse härmed, Bergs-kollegium under den 11 December 1827 och den 25 Augusti 1828 utfärdat privilegium på uppförande å anvista byggnadsställen af en masugn, under benämning Awaforss, och ett stångjernsverk, kalladt Hvitåforss, med en hammare och 2:ne hårdar för en

årlig tillverkning af 900 skeppund smide, med vilkor tillika, vid privilegiernes förlust, att jernverken inom 5 år derefter skulle vara uppbyggda och sökanderne inom samma tid hos Bergs-kollegium hafva styrkt, att nödige nybyggen med tillhörande skogsrymder, för jernverkens underhållande med kol, blifvit å förstnämnde skogstrakter utsynade och upptagne.

Enligt de uppgifter, Kammar-kollegium förskaffat sig från Bergs-kollegium, hafva väl dessa båda jernverk blifvit uppförda; men deremot har jernstillverkningen äfven härstädes så nedgått, att vid *Awaforss masugn*, hvars tackjernstillverkning, enligt framlidne landshöfdingen, m. m., Widmarks förut åberopade embetsberättelse af den 9 Januari 1800, under de 25 åren 1834 till och med 1858 per medium för hvarje år utgjort 1,407 skeppund, sedermera allt ifrån år 1861 alls icke varit i gång och *Hvitåforss stångjernsverk* åter, som under samma 25-åriga period hade en medeltillverkning per år af 576 skeppund, år 1861 endast tillverkat 438 centner 97 skålp. och år 1862 blott 172 centner 83 skålp., hvarefter äfven detta verk varit nedlagdt.

Detta oaktadt har emellertid, enligt hvad Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i sitt underdåniga utlåtande upplyst, genom dess utslag den 15 Januari 1859, i sammanhang med allmänna afvittringen i Råneå socken, dels en till nybyggesodling duglig skogsvidd af 10,475 tunnland 22 kappland och dels 5,866 tunnland 2 kappland, till kolfångst tjenlig skogsmark blifvit för jernverkens privilegii-innehafvare under besittningsrätt tillerkänd; men vid det nu upplysta förhållande, att masugnen vid Awaforss nu mera blifvit nedlagd och jernstillverkningen vid Hvitåforss stångjernshammare likaledes upphört, anser kollegium det skogsanslag, som uteslutande till kolfångst för dessa verk blifvit på ofvannämnde skogstrakter upplåtet, böra, efter skeende undersökning tillika, huruvida alla å förutnämnde skogstrakter till uppodling tjenlige lägenheter, enligt privilegierne, blifvit till nybyggen anlagde och bebyggda, med stöd af de i privilegierne intagne vilkor för skogstrakternes upplåtande uteslutande för bruksdriften samt föreskrifterne uti ofvan åberopade Kongl. förordningen den 17 December 1766 och Kammar-kollegii kun- görelse den 18 Juli 1821, till Kronan indragas.

Sedan kollegium sålunda i underdånighet sig utlätit öfver beskaffenheten af de för jern- och bergverken samt de så kallade odlingsdistrikten inom Norrbottens län utfärdade privilegier, återstår således i ordningen derefter, att i underdånighet afgifva yttrande om privilegierne rörande de till *stockfångst för sågverken* inom samma län upplätne skogar, hvarvid och då Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes underdåniga yttrande derom innefattar fullständig redogörelse för innehållet af nämnde privilegier, kollegium, för dess del, endast får tillägga upplysningar eller rättelser i de delar, der nödige uppgifter för Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande icke varit att tillgå.

1:o. *Leijonströms sågverk* i Skellefteå socken af Westerbottens län.

Stubböresafgiften är af Kammar-kollegium, uti utslag den 11 April 1845, bestämd för den genom Kongl. brefvet den 28 November 1780 upplätne stockfångst, 2,000 träd till 2 skillingar banko och för den genom kollegii utslag den 14 November 1806 anslagna stockfångst, 2,440 träd till 1 skilling samma mynt för hvarje träd; och är för förstnämnde stockfångst insynad en skogsareal af 155,177 tunnland, ofvanför Skellefteå elf inom Westerbottens län, utan något förbehåll med afseende å nybyggesanläggningar, och för den sednare medgifna stockfångsten anslagen en areal af 157,409 tunnland inom Arvidsjauris socken i Norrbottens län, med vilkor att nybyggesanläggningar å stockfångstskogen icke af sågverksegaren finge förhindras.

2:o. *Ytterstforss sågverk* i Skellefteå socken och Westerbottens län.

Uti Kammar-kollegii utslag den 26 Oktober 1796 är icke något förbehåll om nybyggesanläggningar intaget rörande de allmänningstrakter, hvarifrån den deruti medgifna stockfångst, 2,493 träd, får afhentas; men uti kollegii öfrige tvenne utslag, det ena af den 17 November 1814, som tillåter en ökad stockfångst för sågverket af 1,586 träd, och det andra af den 1 Maj 1818, hvarigenom en ytterligare tillökning medgifves af 394 träd, äro bestämda vilkor intagna, att dessa upplåtelser icke finge förhindra nybyggesanläggningar å de till stockfångsten anvisade allmänningstrakterne; och får kollegium tillika upplysa, att stubböresafgiften för sistnämnde 394 träd icke, såsom Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande uppgifver, utgör 2 skillingar banko trädets, utan genom kollegii utslag den 1 Maj 1818 är bestämd till 4 skillingar samma mynt för hvarje träd.

3:o. *Bräinforss sågverk* i Skellefteå socken af Westerbottens län.

Genom Kammar- och Kommers-kollegiernes utslag den 31 December 1760 är, vid upplåtelse till detta sågverk af den deruti bestämda årliga stockfångst, 2,000 träd, från allmanningstrakter inom Piteå socken, något förbehåll om rättighet till nybyggesanläggningar å dessa trakter icke intaget, likasom ock någon stubböresafgift för stockfångsten deruti icke heller finnes bestånd; och har, uppå sedermera väckt fråga om stubbörens erläggande derför, kollegium uti utslag den 22 Maj 1829 förklarat sådan afgift icke kunna verksegaren åläggas, enär stockfångsten, genom Kammar- och Kommers-kollegiernes berörde utslag den 31 December 1760, redan vore utan förbehåll af sådan afgift till dem upplåten. Men vid den, genom Kammar-kollegii utslag den 1 Maj 1818, tillökade årliga stockfångst af dels 1,615 växande träd och dels 246 skadade träd inom Arvidsjäurs lappmark är stubböresafgiften föreskrifven till 4 skillingar banko trädet och med vilkor dervid tillika, att nybyggesanläggningar å de för stockfångsten upplåtna kronoallmanningstrakterne icke finge förhindras.

4:o. *Degerforss sågverk* i Piteå socken.

Vid den af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande om detta sågverks privilegier afgifna redogörelse har kollegium icke annan upplysning att tillägga, än att, vid upplåtelsen af sågverkets årliga stockfångst af 1,200 träd från allmanningsskogar inom Piteå socken, något förbehåll om nybyggesanläggningar å samma skogar icke, uti Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes den 24 Juli 1795 meddelade och af kollegium den 28 Oktober samma år fastställda utslag, blifvit föreskrifvet; hvaremot sådant vilkor finnes intaget uti kollegii utslag den 7 Juni 1830, hvarigenom en tillökning i förutnämnde stockfångst af 60 träd blifvit sågverksegaren medgifven från kronoskogar inom Skellefteå socken af Westerbottens län, emot en årlig stubböresafgift af 6 skillingar banko trädet.

5:o. *Storforss sågverk* i Piteå socken.

Uti Kammar- och Kommers-kollegiernes utslag den 15 Februari 1765 är, vid den för detta sågverk anslagna årliga stockfångst, 2,000 träd, från kronoskogar i Piteå socken, icke något förbehåll för nybyggesanläggningar fästadt; och får, med åberopande i öfrigt af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes härom lemnade redogörelse, kollegium endast upplysa, att tillökning i förenämnde stockfångst väl blifvit af sågverksegarne sökt, men att

ansökningen derom, genom Kongl. brefvet den 14 Maj 1828, är vorden afslagen.

6:o. *Helleströms sågverk* i Piteå socken.

Till hvad Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande härom anført har kollegium endast att tillägga, att uti Kammar-kollegii åberopade utslag den 9 Mars 1798, rörande sågverkets anläggning, vid den medgifna stockfångst-upplåtelsen af tillsammans 610 träd det vilkor, bland annat, är bestämdt, att sågverksegaren icke finge förhindra nybyggesanläggningar.

7:o. *Brattforss sågverk* i Piteå socken.

Med åberopande i öfrigt af den utredning, Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande om detta sågverk lemnat, har kollegium endast att tillägga, att uti dess utslag den 29 April 1800 om sågverkets anläggning och den detsamma å kronoskog medgifna stockfångst, 4,200 träd, som, efter hvad Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande rätteligen upplyst, numera genom Kongl. brefvet den 26 Juni 1822 blifvit nedsatt till hälften, eller 2,100 träd, något vilkor i afseende å nybyggens anläggande på de upplåtna skogstrakterne icke finnes föreskrifvet.

8:o. *Borgforss sågverk* i Piteå socken.

Utöfver hvad Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande härom fullständigt upplyst, har kollegium för egen del endast att meddela, att uti Kammar- och Kommers-kollegiernes utslag den 12 November 1756, som tillåter anläggning af detta sågverk med en stockfångst från Kronans skogar af 2,000 träd, något vilkor om nybyggesanläggningar icke blifvit stadgadt; men att kollegium uti dess särskilde utslag den 5 Maj 1809 och den 5 November 1827, hvarigenom en tillökad stockfångst blifvit sågverksegaren medgifven, enligt det förra 1,430 träd och uti det sednare 339 träd, meddelat föreskrift om Kronans dispositionsrätt till de nyhemman och uppodlingslägenheter, som å de för stockfångsten insynade allmanningstrakter kunde upptäckas.

9:o. *Ljuså sågverk* i Öfver-Luleå socken.

Åberopande Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes utredning härom, bör kollegium i öfrigt tillägga, dels att uti dess utslag den 22 November 1815, som tillåter sågverkets anläggning med en stockfångst från insynade allmanningstrakter af 1,061 träd, förbehåll om nybyggesanläggningar är föreskrifvet, dels ock att, jemlikt Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes ut-

slag den 21 Augusti 1824, som collegium den 19 April 1825 fastställt, egaren af Ljuså såg tillåtits att i närheten deraf, vid Holmforssen, få anlägga en ny sågqvarn med 2:ne rainar och 2:ne blad och dertill, af Ljuså sågverks privilegierade stockfångst från Kronans marker, 1,061 träd, få använda 703 träd, hvarigenom sistnämnde sågverks stockfångst skulle inskränkas till 358 träd från krono-allmänning; men sedan Ljuså sågverksegare afstått från den nya sågverksanläggningen vid Holmforssen, som i stället blifvit af annan person uppförd, har Ljuså sågverk, ensamt för sig, bibehållits vid ursprungliga privilegierade stockfångsten, 1,061 träd, som, efter hvad Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande upplyst, vid afvittringen inom Öfver-Luleå socken äfven blifvit utbruten.

10:o. *Selets sågverk* i Öfver-Luleå socken.

Till den utredning, Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande härom lemnat, har collegium för sin del endast att tillägga, att collegium uti dess utslag den 19 Februari 1796, vid upplåtelsen till sågverket af 2,000 träds årlig stockfångst från Kronans allmänning, bland annat äfven föreskrifvit det vilkor, att denna upplåtelse icke finge lända till hinder för nybyggens anläggande å allmänningen.

11:o. *Hvitåforss sågverk* i Råneå socken.

I afseende å hvad Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande om detta sågverks tillkomst och den dertill anslagna stockfångst i underdanighet yttrat, har collegium icke något att tillägga; men, beträffande Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i sammanhang dermed afgifna utlåtande om Awaforss masugn och Hvitåforss bruk, får collegium åberopa den utredning om dessa båda jernverks privilegier, som af collegium här ofvan redan blifvit meddelad.

12:o. *Töreforss sågverk* i Neder-Kalix socken.

Härvid är annat icke att tillägga, än att uti collegii anläggningsutslag för sågverket den 10 December 1799 vilkoret om Kronans dispositionsrätt på de till stockfångst upplåtne allmänningstrakterne är intaget.

13:o. *Björkforss sågverk* i Neder-Kalix socken.

Enahanda vilkor om nybyggesanläggningar på stockfångstmarkerne är äfven uti collegii utslag den 31 Januari 1820 för detta sågverk föreskrifvet.

14:o. *Bondersby sågverk* i Neder-Kalix socken.

Äfven för detta sågverk är annan upplysning, utöfver hvad Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande derom anfort, icke att tillägga, än att,

jemlikt collegii utslag den 30 september 1806, sågverkets derigenom medgifna rätt till stockfångst icke fick hindra nybyggesanläggningar på de dertill insynade kronoskogarne.

15:o. *Ekforss sågverk* i Öfver-Torneå socken.

Vid stockfångstupplåtelsen för detta sågverk är uti Kammar- och Kommers-kollegiernas utslag den 6 juli 1779 det vilkor Kronan förbehållet, att om nybyggens anläggande på dertill tjenlige ställen å insynte skogstrakterne förordna; och får collegium tillika upplysa, att Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes utslag den 31 december 1838, som frikallar sågverksegaren från stubbrens erläggande, emedan sådan afgift vid stockfångstens upplåtande icke varit bestämd, blifvit af collegium uti utslag den 9 maj 1843 fastställt.

Hvad nu angår beskaffenheten af de åt sågverksegare gifne privilegier om stockfångst på Kronans allmänningar, så förekommer i afseende å dessa det skiljaktiga förhållande, att, under det innehafvarne af jern-, bergverks- och uppodlingsprivilegierna fått sine vidsträcktare områden, under full frälse- och säteri-rätt så väl till sjelfva jorden som den derå växande skog, utan inträng af andre, under privilegietiden innehafva och besitta, så tillerkänna sågverksprivilegierna åt sina innehafvare icke någon sådan uteslutande rätt till de Krono-allmänningar, som dem blifvit tilldelade; utan äro sågverksegarne derigenom endast berättigade att från dessa allmänningar erhålla ett visst bestämdt antal sågtimmer till förädling vid sågverken. Af denna inskränkta rätt till endast en viss del af skogen ävensom af Kronans förbehållna dispositionsrätt öfver sjelfva marken i öfrigt följer ock, att Kronan af sågverkens privilegier är oförhindrad så väl att, jemlikt föreskrifterne i Kongl. brefven den 11 april 1844 och den 27 november 1857, tillåta skatte- och kronohemmans innehafvare samt nybyggesåboer att å de sågverken till stockfångst anslagne Krono-allmänningar afhemta till timmer, plankor och bräder fullmogna träd, så snart vid anställd syn pröfvats att skogen dertill lemnade tillgång, utöfver hvad för sågverkens behof kunde vara anslaget, som ock att dessa allmänningars upplåtande till nybyggesodlingar, äfven åt andre per-

soner än sågverksegare, icke af sågverkens privilegier förefunnits, på sätt ock af vederbörande embetsmyndigheter och jemväl af Eders Kongl. Maj:t, vid uppkomne tvister emellan utsynings- och nybyggessökande å ena samt sågverksegare å andra sidan, hvilka sednare sökt att sådant förhindra, uti flere särskilda mål blifvit förklaradt; och har icke sällan inträffat, att åt sågverksegare upplåtte allmänningsstrakter genom tid efter annan skedda nybyggesodlingar blifvit så inskränkta, att andra skogstrakter måst, till fyllande af derigenom uppkommen brist i sågverks privilegierade stockfångst, anvisas. Något hinder för allmogen till nybyggens anläggande å de till stockfångst åt sågverken upplåtte allmänningsstrakterne har således icke, såsom Rikets Ständer förmenat, af sågverksprivilegierna förefunnits. Den egentliga olägenhet, dylika upplåtelser af större allmänningsstrakter medfört, har varit svårigheten att, i brist af nödige kontroller, förekomma öfverafverkning och åverkan, ej endast af sågverksegarne utan äfven af allmogen, men sedan jägeribetjening numera blifvit inom de norra länen anställd, som har sig tillsynen öfver krono-allmänningsstrakterne uteslutande uppdragen, böra sådane öfverträdelse numera kunna lättare kontrolleras och förebyggas och, der de likafullt ega rum, till laga beifran skyndsamt befordras; och denna olägenhet försvinner i allt fall mer och mer i den mån afvittringarne hinna fortgå samt sågskogarne dervid blifva afskiljde och öfverloppsmarkerna till nya hemman indelade, hvarefter åt den enskilda omtanken öfverlemnas att inom egna områden söka skydda skogarne mot åverkan. Vid nu anförde förhållanden och då, på sätt ofvan är anfördt, sågverkens privilegier äro grundade på Kongl. Maj:ts, af Rikets Ständers egen underdåniga framställning föranledda, uti förut återopade Kongl. brefvet den 23 februari 1739 meddelade förordnande, att sågverken, efter föregången syn och undersökning å Kronans allmänningar, i mån af skogens tillstånd och deraf befintlig tillgång, borde af vederbörande myndigheter erhålla en viss bestämd årlig stockfångst för verkens underhållande med nödigt sågtimmer, och sågverksegaren alltså icke, utan vederlag eller ersättning, kunna lagligen fränkännas en slik förmån, som blifvit dem behörigen tillförsäkrad och under ett helt århundrade fått af dem oklandadt åtnjutas, anser kollegium, lika med Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande, andra grunder för bestämmande af denna ersättning till sågverksegaren skäligen icke kunna föreskrifvas, än de som redan äro stadgade

uti Eders Kongl. Maj:ts nädiga bref den 29 maj 1852, angående villkoren för upplåtande af skogstrakter till sågverken i de norra provinserne i sammanhang med derstädes nu pågående afvittring, och i öfverensstämmelse hvarmed utbrytning af sågskogarne redan blifvit verkställd inom en stor del socknar och än vidare kommer att försiggå, i den mån afvittringarne fortgå och hinna afslutas.

Af den utredning, kollegium nu i underdånighet lemnat om beskaffenheten af de privilegier rörande jord och skogar i Norrbottens län, som, tid efter annan, blifvit åt enskilde eller bolag upplåtte, anser kollegium det vara upplyst, att de hinder, hvilka, efter Rikets Ständers förmenande, samma privilegier lagt i vägen för landets uppodling och skogens behöriga vårdande derstädes, hufvudsakligen äro att tillskrifva de privilegii-innehafvare, som fått större landsträckor uteslutande sig upplåtte till kolfångst för bedrivande af jern- och bergverksrörelse eller för uppodling af nybyggen på de så kallade odlingsdistrikten, men sedermera så ringa vinnlagt sig om bruks- och bergverksrörelsens drifvande i det med privilegierna afsedda omfång, att en del verk, för hvilka dessa skogar äro anslagne, icke ens blifvit uppförde och de, som kommit till stånd, sedermera blifvit nedlagde och de få återstående ännu i gång varande verken småningom mer och mer förminskat sin tillverkning, så att den snart sagdt utgör en obetydlighet, samt, hvad nybyggesodlingen åter beträffar, icke heller vidtagit sådane anstalter, som kunnat lända till uppodling af de upplåtte distrikterna, utan, i stället att, såsom villkoret i privilegierna varit, uppodla all den derstädes till jordbruk tjenliga mark, endast här och der anlagt ett och annat nybygge, hvaraf en stor del sedermera fått förfalla och lemnats i ödesmål; deröfver allt kollegium häröfvan i underdånighet sig redan yttrat och, jemte upplysning om förhållandet med hvarje särskildt privilegium, föreslagit de åtgärder, som, i kollegii tanka, böra vidtagas för upphäfvande af de redan längesedan förverkade privilegierna och undanrödjande af de hinder, hvilka, för tillgodogörande af landets uppodling, deraf hitintills mött.

I sammanhang med sitt i detta mål afgifna yttrande, rörande sjelfva privilegierne, har Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande tillika i underdånighet hemställt, dels att, enär den för skogsfångst å Kronans allmänningar hitintills bestämda stubböresafgift, genom penningevärdets fall, men deremot stegrade priser på timmervaror, numera icke stode i förhållande till skogsalstrens rätta värde, sådant måtte afhjelpas derigenom att, med tillämpning af Kongl. förordningen den 28 juni 1775 rörande skattläggning inom Savolax och Karelen, jemförd med Kongl. brefvet den 5 december 1780, den grund för stubböres-afgiftens taxerande måtte följas, som föreskrifves uti Kongl. förordningen den 27 november 1776, så att 6 daler silfvermynt beräknades på silfverriksdalern och icke på riksdalern bankomynt, helst sådan beräkningsgrund skulle, efter Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes förmenande, redan vara stadgad uti Kongl. brefvet den 29 november 1796 för Westerbotten, hvartill Norrbotten den tiden hörde, och äfven enligt Kongl. brefvet den 27 november 1849 vunnit tillämpning vid skattläggning af öfverloppsmarker i Stora Kopparbergs län, dels och att Leijonströms, Ytterstforss och Brännforss sågverk, hvilka hade sin stockfångst anvisad från kronoallmänningstrakter inom såväl Norrbottens som Westerbottens län, måtte, i den mån tillgång dertill finnes, få sin stockfångst utbruten inom Westerbottens län, der sjelfva sågverken äro belägne och hvarest deras räntor och stubböresafgifter debiteras och erläggas.

Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes framställning i förstnämnde hänseende innefattar ett misstag om de återopade författningarnes stadganden och tillämpning. Stubböresafgifterna uppkommo först såsom en rekognition af sågverk för rättigheten att afhemta timmerträd från Kronans skogar, och började redan för längesedan att uti sågverksprivilegierne bestämmas till olika belopp för särskilda sågverk, i början till några ören och slutligen, för en del, till och med 6 skillingar banko trädet, allt efter skogens beskaffenhet och dess närhet till afsättningsorter och vattendrag för dess afflottnings. Vid skattläggningar åter af skogsmarker i Karelen och Savolax stadgades i Kongl. förordningen den 28 juni 1775, att den dugliga skogsmarken, allt efter dess naturliga art och godhet samt närbelägenhet till afsättningsort, skulle åsättas $\frac{2}{3}$, 1, $1\frac{1}{3}$, $1\frac{2}{3}$ och 2 öre silfvermynt tunnlandet, och uti Kongl. brefvet den 5 december 1780 stadgades ytterligare, att så ofrukthara mar-

ker, som icke kunde hänföras till någondera af de i förstnämnda förordning utsatta värden ifrån 2 till 6 runstycken bankomynt på tunnlandet, finge taxeras till blott 1 runstycke tunnlandet; men någon förändring till en högre evalvation i det sålunda bestämda penningevärdet föranleder icke, såsom Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande förmenat, Kongl. förordningen den 27 november 1766 om Rikets mynt och penningeväsende. Denna förordning föreskrifver väl, bland annat, att den svenska silfverspecieriksdalern skulle i allmänhet evalveras efter 6 daler silfvermynt, men härifrån undantogs uttryckligen uti 11 § af samma förordning Kronans penningaräntor, hvarom Kongl. Maj:t ville låta särskild kungörelse utfärda, med närmare bestämmelser, huru och i hvad myntvärde dessa penningaräntor frangent skulle utgöras. En sådan författning utkom äfven den 6 december samma år, som stadgar att, vid gamla silfvermyntets evalvation för Kronans penningaräntor, då gällande banko-riksdalern skulle beräknas efter 3 daler silfvermynt för de räntor, som före år 1719 blifvit åsatte, men efter 6 daler silfvermynt på riksdalern för dem, som efter år 1719 tillkommit, hvilken grund också allt sedermera blifvit uti Kronans räkenskaper följd; och de af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande återopade Kongl. brefven den 29 november 1796 och den 27 november 1849, hvilka bestämma skattläggningsgrunderne för Kronans öfverloppsmarker, det förra i Finland och Westerbotten och det sednare i Orsa socken af Stora Kopparbergs län, göra, hvad myntevalvationen vidkommer, härifrån icke något undantag utan stadga blott, att öfverloppsmarker, som endast innehålla skog men ej till odling tjenlig jord, skola skattläggas till en viss årlig ränta, uträknad enligt de uti ofvannämnda Kongl. förordning den 28 juni 1775 och Kongl. brefvet den 5 december 1780 föreskrifne grunder för skattläggningar i Savolax och Karelen. Vid detta förhållande och då uti Kongl. brefvet den 29 maj 1852, angående villkoren för upplåtande af skogstrakter till sågverken i de norra provinserna, är föreskrifvet att, i afräkning å sågverksegares stockfångst, all till nybyggesodling tjenlig jord skall i första rummet till nybyggen indelas, men den till odling odugliga skogbärande mark, som för fyllnad i deras stockfångst kan erfordras, derefter skattläggas i öfverensstämmelse med Kongl. brefvet den 29 november 1796, på sätt ofvannämnda Kongl. förordning den 28 juni 1775 och Kongl. brefvet den 5 december 1780 för skattläggnings verkställande i

Savolax och Karelen föreskrifva, samt sistnämnde Kongl. bref, med afseende på skogsmarkens uppskattning, uttryckligen bestämmer de, uti berörde Kongl. förordning den 28 juni 1775 utsatte, olika taxationsgrunder för marken af $\frac{2}{3}$ till och med 2 öre silfvermynt tunnlandet att, efter beräkning i bankomynt, utgå från 2 till och med 6 runstycken på tunnlandet, hvarigenom alltså rätta myntevaluationen i bankomynt för denna stubböresafgift i och med detsamma äfven blifvit stadgad, anser kollegium Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes framställning i denna del icke förtjena nådigt afseende. Härvid bör kollegium likväl erinra, att, beträffande deremot den tillfälliga stubböresafgift af 4 skillingar banko trädet, som bör erläggas af sågverks-egare samt skatte-, kronohemmans- och nybygges-åboer för det virke, som, enligt Kongl. brefvet den 11 april 1844, efter särskilda ansökningar i hvarje fall får af dem hemtas från Kronans allmänningar, kollegium redan uti underdånigt utlåtande den 23 november 1859, rörande användandet af öfverloppsmarkerne i de norra länen, på anförde skäl yttrat sig anse denna afgift vara allt för låg och i underdånighet hemställt, att densamma finge vid allrännas markegångssättningarne i länen för hvarje år bestämmas, hvarigenom alla omständigheter, som å priset inverka, kunde behörigen tagas i betraktande.

Beträffande derefter Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes underdåniga framställning i det sednare afseendet, att undersökning vid afvittringsförrättningarne inom Westerbottens län må varda förordnad om disponibla skogsmarker, för fyllande af Leijonströms, Ytterstorss och Brännforsss sågverks stockfångst, må vara att tillgå inom Westerbottens län, der dessa sågverk äro belägna, så enär, om äfven tillgång skulle saknas för nämde sågverks hela stockfångst inom Westerbotten, det dock redan vore mycket vunnet, om den stockfångst, som för dem nu är medgifven uti Arvidsjaurs lappmark inom Norrbottens län, kunde flyttas, dels för Leijonström inom Westerbottens länsgräns å kronomarkerne i Skellefteå, Nordsjö och Jörns socknar och dels för Ytterstorss till kronoallmänningar såväl i Westerbotten som inom Piteå socken i Norrbotten, hvarigenom Kronan sedermera finge ensam uteslutande disponera Arvidsjaurs stora och värderika skogsrymder, utan att kontrollen och uppsigten deröfver för jägeri- och kronobetjening försvärades deraf, att enskildes skogsmarker dermed voro sammanblandade, anser kollegium i un-

derdånighet sig böra uti detta Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes förslag instämma.

Kammar-kollegium framhårdar med djupaste vördnad, trohet och nit,
Stormäktigste, Allernådigste Konung!

Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste, tropligtigste
tjenare och undersöter

S. A. MUNTHE.

J. M. BONNEDAL.

Ref.

F. TH. BILLBERGH.

Th. S. Lundberg.

Fr. Platin.

**Kammar-kollegii und.
utlåtande**

af den 30 Maj 1870, ang. privilegii-stock-
fångst för sågverken i Westerbottens län.

Stormäktigste, Allernådigste Konung!

Då beskaffenheten af de tillstånds-resolutioner eller stockfångst-privilegier, på grund af hvilka utsyning åt sågverken i Westerbottens län egderum, ej vore fullt utredd, samt svårighet i följd deraf uppstått vid bedömandet af utsyningsrätten och huruvida sådan rätt upphört genom andra före-

skrifter eller blott varit tills vidare beviljad, har Skogs-styrelsen hos Eders Kongl. Maj:t i underdånighet hemställt, att Kammar-kollegium måtte i nåder erhålla befallning, att för nämnde län gå i författning om en dylik utredning som kollegium, i anledning af väckt fråga om undersökning af de rörande jord och skogar i Norrbottens län utfärdade privilegier, i underdånigt utlåtande den 20 december 1864 meddelat angående utsyningsrätten för sågverken inom sistberörde län; i sammanhang hvarmed styrelsen tillkännagifvit, att det blifvit ifrågasatt, huruvida de stockfångst-resolutioner, som ej blifvit stadfästade af kollegium eller som blifvit utfärdade efter det förbud emot vidare stockfångst-upplåtelser från Kronans skogar till sågverken i de norra länen blifvit stadgadt genom nådiga brefven den 30 juni 1820 och 2 maj 1826, kunde anses hafva varit gällande annat än tills vidare och utan rättighet till utbrytning af sådant stockfångst-område, som nådiga brefvet den 29 maj 1852 afsäga, i hvilket fall dylika resolutioner skulle vara upphäfla genom nådiga utsynings-förordningen den 21 december 1865; bland hvilka resolutioner Skogs-styrelsen särskilt anmärkt den, till förmån för Baggböle sågverk, å 11,188 träd den 1 april 1851 af kollegium utfärdade, hvars godkännande såsom privilegium skulle berättiga till ett skogsanslag af 50 å 60,000 tunnland, för hvilket anslags utbrytning kostnaden skulle komma att uppgå till 16 å 20,000 riksdaler.

Med anledning af hvad Skogsstyrelsen sålunda anført, har Eders Kongl. Maj:t genom nådigt bref den 2 november 1866 anbefallt Kammarkollegium att, i fråga om de rörande jord och skogar i Westerbottens län meddelade privilegier, verkställa och till Eders Kongl. Maj:t afgifva en utredning af enahanda beskaffenhet med den, som, rörande Norrbottens län, blifvit den 20 december 1864 af kollegium öfverlemnad, dervid kollegium jemväl borde utlåta sig öfver den af Skogsstyrelsen, på sätt ofvan är förnämnt, väckta fråga angående de stockfångst-resolutioner, som antingen icke blifvit af kollegium stadfästade eller utfärdats efter det förbud blifvit, genom Kongl. brefven den 30 juni 1820 och 2 maj 1826, stadgadt emot vidare stockfångst-upplåtelser från kronans skogar till sågverken i de norra länen.

Sedan kollegium, för fullgörande häraf, anmodat Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande att verkställa undersökning och utredning af de, rörande

jord och skogar inom länet meddelade privilegier, hvilka jemte förklaringar i ämnet borde vederbörande affordras, samt att jemte denna utredning inkomma med utlåtande öfver nyssnämnda af Skogsstyrelsen väckta fråga; så har Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande med skrifvelse den 13 juni 1868, jemte anmälan att egarne af Kassjö, Fällfors, Tväråmarks och Östra Sjulsmarks sågverk icke aflemnat dem affordrade privilegier, till kollegium insändt de af öfrige sågverksegare afgifne förklaringar med deri åberopade privilegii-handlingar samt, för egen del, i målet afgifvit den utredning och det yttrande, som jemte öfrige handlingar härhos i underdånighet bifogas.

Då kollegium nu går att afgifva sitt underdåniga utlåtande i ämnet, torde det tillåtas kollegium att, till undvikande af allt för stor vidlyfthet, i underdånighet åberopa, dels den utredning af sågverksprivilegiens tillkomst i allmänhet, som kollegium i ofvan omförmälde underdåniga yttrande den 20 december 1864 meddelat, dels ock de upplysningar, Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande nu afgifvit angående förhållandet med privilegierna för sågverken inom Westerbottens län, samt endast i underdånighet anføra hvad som, vid jemförelse med de i kollegium befintliga handlingar, till förfullständigande eller beriktigande af berörde upplysningar förekommit att tillägga och erinra; i sammanhang hvarmed kollegium för hvarje särskildt sågverk torde i underdånighet få yttra sig i oftanämnda fråga om stockfångst-privilegiernas bestånd.

De sågverk, som inom Westerbottens län erhållit rätt till stockfångst, äro följande:

1:o. *Hygelsböle sågverk i Nordmalings socken.*

Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande har anført, att, vid skattläggning den 11 Juni 1792 af Olofsfors dåvarande, men sedermera, enligt Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes utslag den 23 December 1842, till Hygelsböle förflyttade sågverk, detsamma antagits ega från kronans skogar inom Nordmalings socken, derifrån Bjurholms socken blifvit utbruten, en årlig stockfångst af 450 såg-timmerstockar; äfvensom att Hygelsböle sågverk, enligt kollegii

transport 450 träd.

transport 450 träd.
utslag den 22 Maj 1859, erhållit rättighet att, från kronomark inom Åsele härad, årligen afhenta 1,842 träd, hvarifrån dock, enligt Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes utslag den 15 Juni 1853, borde afgå de 1,068 " 774 "
som voro beräknade att erhållas från kronhemmans och nybyggens områden,

eller tillsammans en stockfångst af 1,224 träd, i afräkning å hvilken senast medgifna stockfångst Hygelsböle sågverksegare, genom Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes afvittringsutslag den 1 December 1860, fått sig tilldelad stockfångstskog i Bjurholms socken för 477 "
i följd hvaraf detta sågverk skulle vara berättigadt att ytterligare för 747 träd undfå ersättning, hvilken vore tillämnad att erhållas af mark i Lappmarken.

Härvid anser kollegium, hvad först omförmälta stockfångst angår, sig böra i underdånighet fästa Eders Kongl. Maj:ts nådiga uppmärksamhet derå, att, ehuru ansökning blifvit gjord, att jemväl å Kronans odisponerade mark få henta sågtimmer, och häradssynerätt vid undersökning år 1759 tillstyrkt, att 500 träd årligen måtte till försågning erhållas från *Kronans allmänningar*, Kammar- och Kommers-kollegierne likväl genom utslag den 8 Februari 1790, på sätt Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande rätteligen uppgifvit, förklarar Olofsfors sågverk, för den gången och innan laga undersökning försiggått, icke kunna tillerkännas annan timmertillgång, än den som vore att henta från de inom Nordmalings socken befintliga *skatto- och kronhemmans skogar*, dock af de senare med förbehåll af den afgift till Kongl. Maj:t och Kronan, som kunde fastställas. Vid omförmälte skattläggning den 11 Juni 1792, som genom Kammar-kollegii bref den 25 September 1793 fastställdes, har det från kronhemmanen påräknade sågvirke, som uppskattades till 450 timmerstockar, blifvit åsatt en särskild afgift under namn af stubbören med 2 rst. för hvarje timmerstock, från hvilken afgift sågverksegarne, derest de sådant ifrågasatt, utan tvifvel kunnat vinna befrielse i mån som hemmanen blifvit till skatte omförde, och rättigheten att från dem erhålla timmerfångst

i följd deraf upphört. Det synes collegium, som skulle sågverksegaren ingalunda vara berättigad att, för denna från kronohemman påräknade timmertillgång, erhålla utsyning från Kronans allmänningar eller vid afvittring få motsvarande ersättning genom skogstilldelning, i enlighet med nådiga brefvet den 29 Maj 1852. Enligt Kongl. Maj:ts befallningshafvandes afvittrings-utslag, den 26 Augusti 1850 för Nordmalings socken och den 1 December 1860 för den derifrån utbrutna Bjurholms socken, har ej heller någon skogstilldelning för samma stockfångst vid afvittringarne inom dessa socknar ifrågakommit.

Hvad deremot angår den, genom collegii utslag den 22 Maj 1839 medgifna stockfångst från Åsele härad af 1,842 träd, hvarifrån dock, såsom ofvan är anfördt, enligt Kongl. Maj:ts befallningshafvandes utslag den 15 Juni 1853, bör afgå de 1,068 träd, som hemtades från kronohemmans och nybyggens områden, anser collegium sig, med anledning deraf, att detta utslag blifvit utfördadt efter det genom Kongl. brefvet den 30 Juni 1820 förbud meddelats mot beviljande af stockfångst från kronoskogarne, böra i underdånighet erinra, att frågan om denna stockfångst varit föremål för häradsrätts undersökning och beroende på Kongl. Maj:ts befallningshafvandes pröfning före förbudets meddelande, under hvilka förhållanden mål af förevarande beskaffenhet, jemlikt Kongl. brefvet den 2 Maj 1826, fått efter förut gällande föreskrifter afgöras.

Då genom ofvanberörde utslag den 8 Februari 1790 någon stockfångst från Kronans skogar icke beviljas, innehåller detta utslag icke något annat villkor från Kronans sida än i afseende på afverkningen, att maste- och storverksträd skulle vara Kronan förbehållne; hvaremot landshöfvingcembetets utslag den 7 September 1837, som fastställdes genom collegii ofvanberörde utslag den 22 Maj 1839, utom nyssnämnde villkor innehåller förbehåll för Kronan att, om de å stockfångstområdet befintliga, till nybyggen och odlingar tjenliga, men dertill då ännu oanvända ställen, efter omständigheterna förordna.

Enligt collegii åsigt bör således, sedan sågverksegarne genom Kongl. Maj:ts befallningshafvandes afvittringsutslag den 1 December 1860 redan erhållit ersättning i mark inom Bjurholms socken för 477 träd, det antal träd, för hvilket Hyngelsböle sågverk är till utsyning från kronans skogar berätt-

tigadt, eller vid blifvande afvittring inom Lappmarken kan tillerkännas stockfångstmark, inskränkas ifrån 747 träd, som Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande beräknat, till 297 träd, för hvilka stubböresafgifter efter 3 skillingar trädet utgör 18 riksdaler 27 skillingar banko eller 27 riksdaler 84 öre riksmünt. Skulle dock, oaktadt hvad ofvan blifvit anfördt, sågverket tillerkännas rätt att från Kronans mark erhålla utsyning äfven af ofvanberörde 450 timmerstockar årligen, eller deremot svarande stockfångstskog, så synes desamma likväl böra reduceras till 225 träd om två sågstockar på hvarje träd.

Med anledning deraf, att den mark, som genom Kongl. Maj:ts befallningshafvandes ofvanberörde afvittringsutslag den 1 December 1860 blifvit sågverket, emot en skogsränta af 44 riksdaler 72 öre riksmünt, tilldelad såsom ersättning för den, genom collegii utslag den 22 Maj 1839 och Kongl. Maj:ts befallningshafvandes utslag den 15 Juni 1853, beviljade stockfångst, 477 träd, från kronans odisponerade skogar inom Bjurholms socken, till en del vore beväxt endast med mindre träd, hvilka först i en aflägsnare framtid blefve till sågtimmer användbara, har Kongl. Maj:ts befallningshafvande genom berörde afvittringsutslag förklarat, att, derest från denna mark i dess befintliga skick icke skulle kunna, med skogens bestånd, afverkas till fullo det genom gällande privilegier sågverket tillförsäkrade antal till försågning tjenliga träd, sågverksegaren skulle tills vidare och intilldess det åt sågverket anslagna skogsområde vunnit den tillväxt och styrka, att 477 träd, hvartdera gifvande två sågstockar, derifrån kunde årligen erhållas, eller ock härom blefve annorlunda förordnadt, vara för bristen berättigad till ersättning på det sätt, att, sedan han hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande hvarje år uppgifvit myckenheten af de träd, som under året blifvit å den åt sågverket anslagna mark fälde, samt genom intyg af vederbörande jägeritjensteman styrkt, att större afverkning derstädes icke kunde med skogens bestånd ega rum, fyllnaden skulle honom, i den mån tillgång funnes, från Kronans närbelägna odisponerade skogar tilldelas efter utsyning, som, enligt Kongl. Maj:ts befallningshafvandes förordnande, borde af jägeribetjeningen på sågverksegarens bekostnad verkställas; men genom nådiga brefvet den 30 Oktober 1863 har detta förordnande blifvit i så måtto ändradt, att ersättningen bestämdes till visst belopp, 6,700 träd, att med en tiondedel eller 670 träd årligen under hvartdera af de första tio åren, sedan sågverks-

egaren fått tillträda ifrågavarande skogstrakt, efter behörig utsyning utgå från sådana odisponerade kronoskogar, som ligga närmast intill Lögde eli och förötradesvis inom Bjurholms socken.

2:o. *Djupsjö eller numera Olofsfors såg i Nordmalings socken.*

Vid den af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande angående denna såg åstadkomna utredning har kollegium icke funnit något annat att erinra, än att, då icke några kronotrakter, utan endast vissa uppgifna skatte- och kronohemmans-skogar blifvit, vid den af härads-synerätten i Augusti månad 1798 för Djupsjö såganläggning verkställda undersökning, till stockfångst uppgifna och besigtigade, eller genom Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i Vesternorrlands län derpå grundade utslag den 4 April 1799, som kollegium den 14 Maj 1800 och Kongl. Maj:t den 17 Februari 1803 hufvudsakligen fastställt, upplåtna, kollegium anser sig böra, tydligare än i Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes utlåtande skett, uttrycka den åsigt, att någon ersättning, hvarken för den stockfångst af 180 träd, som här af påräknats från kronohemmans och nybyggens områden, eller för de återstående 620 träd, som sågverksegarne befigat sig från skattehemmans skogar, bör ega rum.

3:o. *Häknäs såg, likaledes i Nordmalings socken.*

Enligt hvad handlingarne innehålla består detta sågverk af ursprungligen två särskilte, vid Öhre elf anlagde sågar, af hvilka den ene, enligt Kammar- och Kommers-kollegiernes utslag den 10 September 1760, är anlagd å Öhre bys egor med tillstånd att, efter behörig utsyning, å Kronans allmänningar omkring elfven hemta 1,000 träd emot en stubböresafgift af ett öre silfvermynt stycket, tillsammans 31 daler 8 öre silfvermynt eller 15 riksdaler 62 öre riksmünt, och den andre, enligt samme kollegiers utslag den 1 Juli 1761, å egorna till Häknäs by med tillstånd att, emot lika stubböresafgift, tillvidare och intilldess en närmare undersökning om skogarnes tillstånd kunde försiggå, athemta efter utsyning samma antal träd årligen från krono-allmänningarna omkring Öhre elf inom lappmarken i Westerbottens län. Intetdera af nämnde utslag innehåller något förbehåll i afseende på nybyggesanläggningar eller Kronans rätt att disponera möjligen befintliga odlingslägenheter å de till stockfångst upplåtne skogstrakterna.

Genom hvilket beslut dessa båda sågar blifvit sammanbyggde till ett sågverk, har icke af handlingar i kollegium kunnat utredas, men af instrumentet öfver en den 9 och 10 Juli 1789 verkställd skattläggning, som kollegium fastställt den 25 September 1793, inhemtas, att sammanbyggnaden egt rum redan före denna skattläggning.

I saknad af handlingar kan kollegium ej heller uppgifva storleken af den skogsmark, som, enligt Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes uppgift, sågverket, såsom ersättning för 520 träd af den genom Kammar- och Kommers-kollegiernes utslag den 10 September 1760 beviljade stockfångst, erhållit genom Kongl. Maj:ts befallningshafvandes utslag den 17 November 1865; men kollegium har emellertid ansett sig böra i underdånighet meddela, att sistnämnde utslag, så vidt denna ersättning tilldelats af öfverloppsmarken No 9 å den af kommissionslandtmätaren A. G. Degerman öfver Kronans öfverloppsmarker inom Bjurholms socken i och för desammas reglering upprättade karta, blifvit ändradt genom nämnda brefvet den 23 November 1866. — Arealen af den skogsmark, som genom Kongl. Maj:ts befallningshafvandes afvittrings-utslag den 1 December 1860, emot en skogsränta af 18 riksdaler 78 öre riksmünt, utbrutits för sågverket såsom ersättning för öfrige, genom Kammar- och Kommers-kollegiernes sistnämnde utslag beviljade 480 träd, utgör enligt samma afvittrings-utslag 1,802 tunnland 25 kappland duglig mark, jemte 1,314 tunnland 8 kappland impedi-
menter, eller tillsammans 3,117 tunnland ett kappland, i afseende hvarå genom afvittrings-utslaget blifvit förordnad, att, enär denna mark vore till en del beväxt med endast mindre träd, hvilka först i en aflägsen framtid blefvo till sågtimmer användbara, sågverksegarne skulle, derest det beräknade antalet till försågning tjenlige träd icke, med skogens bestånd, kunde årligen afverkas, vara berättigade att tillsvidare och intilldess skogen vunnit sådan tillväxt och styrka, att densamma kunde tåla den påräknade årliga afverkningen, eller ock härom kunde varda annorlunda förordnad, åtnjuta ersättning för bristen på det sätt, att, sedan de hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande hvarje år uppgifvit myckenheten af de under året å ifrågavarande mark afverkade sågtimmer och genom jägeribetjeningen blifvit styrkt, att större afverkning icke kunde med skogens bestånd ega rum, fyllnaden skulle dem, i den mån tillgång funnes, från Kronans närbelägne, odisponerade skogar

tilldelas efter utsyning, som enligt Kongl. Maj:ts befallningshafvandes förordnande borde af jägeribetjeningen, på sågverksegarne bekostnad, verkställas.

En af sågverksegarne gjord ansökning om ytterligare stockfångst från Kronans skogar har Kongl. Maj:ts, med upphäfvande af läns-styrelsens och kollegii utslag den 31 maj 1850 och 23 december 1851, enligt nådigt bref den 30 september 1853 afslagit.

4:o. *Hörneåforss såg i Umeå socken.*

På sätt Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande anført har, genom Kammar- och Kommers-kollegiernes utslag den 4 Februari 1788, detta sågverks egare erhållit tillstånd att å Nordmalings allmanning låta utsyna och fälla 160 till sågtimmer tjenlige träd, emot en rekognition af 6 runstycken trädet, och genom samma myndigheters utslag den 13 December 1793 har denna stockfångst, emot lika stubböresafgift, blifvit ökad till 450 träd årligen från Hörne, Hägnäs, Bjenbergs, Hössjö, Pängsjöns och Häggsjöns kronoallmänningar. Uti båda dessa utslag är såsom vilkor föreskrifvet, att den sålunda beviljade stockfångsten icke finge lägga hinder i vägen för de nybyggen, som tilläfventyrs kunde å allmanningen anläggas.

Vid Bjurholms sockens afvittring har ofvannämnde sågverk, på sätt Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande förmålt, enligt utslag den 1 December 1860 fått sig tilldelad mark i ersättning för förstberörde stockfångst af 160 träd, men då en del af denna mark vore beväxt med endast mindre träd, hvilka först i en aflägsnare framtid blefve till sågtimmer användbare, har Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande derjemte tillerkänt sågverksegarne enahanda rätt att tillsvidare å Kronans närbelägna odisponerade skogar, såvidt och i den mån tillgång finnes, erhålla utsyning, som här ofvan för Häknäs sågverk blifvit anfördt.

Utaf de allmanningstrakter, från hvilka sågverket genom Kammar- och Kommers-kollegiernes ofvanberörde utslag den 13 December 1793 erhållit tillstånd att afhenta sågtimmer, hafva Hörne, Hägnäs, Bjenbergs och Hössjö allmänningar, enligt samme myndigheters utslag den 1 Augusti 1821, blifvit tillerkände Hörneåforss jernbruk och, såsom rekognitionsskogshemman, derunder enligt Kammar-kollegii utslag den 11 Augusti 1837 skattlagde. Huruvida åter, såsom Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande uppgifvit, öfrige Pängsjöns och Häggsjöns kronoallmänningar blifvit till nybyggen dispo-

rade, eller huruvida och på hvad grund sågverket icke tilldelats någon mark i ersättning för det sågtimmer, som sågverket å berörde allmänningar haft tillstånd att afhenta, har i kollegium icke kunnat inhemtas, enär läns-styrelsens afvittrings-utslag för Umeå socken den 31 December 1867 ännu ej till kollegium inkommit.

Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande har ansett, att någon ersättning för de 290 träd, som sågverket berättigats att från vissa kronoallmänningar afhenta enligt Kammar- och Kommers-kollegiernes utslag den 13 December 1793, icke borde sågverket tillgodokomma, enär denna stockfångst ej föranledt verkets anläggning, utan tillkommit då sågen förändrades från grof- till finbladig och då endast under antagande, att samma trädantal fortfarande kunde från de uppgifne allmanningarne afverkas, och under vilkor, såsom ofvan är anfördt, att nybyggesanläggningar å samma marker ej finge derigenom förhindras, hvaremot sågverket, om framställning derom gjordes, borde befrias från erläggande af stubböresafgift för det antal träd, som numera ej kunde verket från kronomark tilldelas. — Men ehuru så väl vid upplåtelsen af först medgifna 160 träd, för hvilka dock ersättning i mark redan blifvit lemnad, som för den sedermera tillökade stockfångsten af nyssnämnde 290 träd det vilkor varit fästadt, att nybyggesanläggningar ej derigenom finge hindras, samt de allmanningstrakter, från hvilka denna tillökade stockfångst skulle hemtas, redan, enligt hvad nyss blifvit anfördt, år 1821 blifvit till större delen annorlunda disponerade, anser kollegium sig likväl, då sågverket genom kollegii utslag den 11 Februari 1845 blifvit skattlagdt för 450 träd, böra, i olikhet med Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande, underdånigst hemställa, att, derest tillgång finnes på sådan odisponerad mark, som icke är till nybyggesanläggning tjenlig eller anses böra som kronopark bibehållas, sågverket jemväl må för den tillökade stockfångsten af 290 träd, derför stubböresafgiften utgör 4 riksdaler 52 öre riksmünt, tillerkännas ersättning.

5:o. *Dalkarlså och Qvarnhusfors sågverk i Bygdeå socken.*

Uti Kongl. Maj:ts befallningshafvandes den 26 Juli 1804 meddelade och af kollegium den 26 Februari 1805 gillade utslag, hvarigenom Dalkarlså sågverksegarne erhållit tillstånd att från vissa allmanningstrakter afhenta 143

fallmogna, till brädsågning tjenliga träd årligen emot en stubböresafgift af 11 riksdaler 44 skillingar banko, föreskrifves, att Kronan skulle vara förbehållen fri dispositionsrätt öfver dessa allmänningar, i händelse derå ädlare verk i en framtid komme att upprättas eller nya skattskyldige hemman upptagas; likasom kollegium genom utslag den 22 November samma år, i afseende å upplåtelsen åt Qvarnhusfors sågverk af 415 timmerträd, för hvilka stubböresafgiften genom kollegii utslag den 7 Februari 1843 fastställdes, å 2 skillingar 8 rst. trädet, till 23 riksdaler 2 skillingar 8 rst., föreskrifvit, att denna upplåtelse icke finge lägga hinder i vägen för upptagande af krononybyggen och anläggande af nya hemman å de allmänningstrakter, från hvilka berörde stockfångst afhentades.

Kongl. Maj:ts befallningshafvandes den 3 Juni 1834 meddelade och kollegii pröfning underställde utslag, hvarigenom flyttning af Qvarnhusfors sågverksprivilegier till Dalkarlså såg skall blifvit medgifven, har icke, så vidt i kollegium förda anteckningar visa, blifvit af läns-styrelsen insändt och följaktligen ej heller af kollegium fastställt.

6:o. *Ratu såg i Bygdå socken.*

Genom Kongl. Maj:ts befallningshafvandes utslag den 14 Januari 1796, som kollegium genom skrivelse den 15 November 1797 och utslag den 3 Juni 1834 fastställt, göres likaledes i afseende på den sågverket från Kronans skogar beviljade stockfångst af 115 träd, därför stubböresafgiften utgör 3 riksdaler 28 skillingar 6 rst. banko, det förbehåll att, om framdeles å de allmänningstrakter, från hvilka sågtimret får afhentas, skulle upptäckas några uppodlings-tillfälligheter till nya hemmans anläggande, Kongl. Maj:t och Kronan må ega rätt att derom, enligt författningarne och sig företeende omständigheter, förordna.

7:o. *Säfvars såg i Säfvars socken.*

Genom misskrifning har, i Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes yttrande, summan af den detta sågverk, enligt kollegii utslag den 2 Mars 1812 och 17 Februari 1820, beviljade stockfångst blifvit uppgifven 3 träd för låg, utgörande densamma, efter afdrag af de till Tväråmarks i samma socken belägna såg öfverflyttade 39 träd, rätteligen 939 träd. Med anledning af nämnde öfverflyttning af en del utaf stockfångsten är, enligt kollegii utslag

den 27 Juli 1848, stubböresafgiften sålunda fördelad, att för Säfvars såg erlägges 43 riksdaler 40 öre och för Tväråmarks såg 3 riksdaler 98 öre riksmünt.

I likhet med hvad som i allmänhet blifvit vid upplåtelse af stockfångst från Kronans skogar iakttaget, har äfven för detta sågverk blifvit föreskrifvit, att den beviljade stockfångsten icke finge lägga hinder i vägen för nybyggens anläggande eller för Kronans fria disposition af de, å den till stockfångst upplättna mark, befintliga odlingslägenheter.

Genom beslut den 4 September 1855 har kollegium låtit bero vid Kongl. Maj:ts befallningshafvandes utslag den 16 Oktober 1854, hvarigenom, upå gjord ansökning och sedan vid förrättad härads-syneräts undersökning den 26—28 Juni sistnämnde år blifvit utrönt, att Säfvars sågverk genom anlagda nyhemman förlorat 50 träd af sin inom Umeå härad privilegierade stockfångst, för hvilken verksegaren fortfarande utgjort skatt och ränta. Kongl. Maj:ts befallningshafvande, då af härads-synerätten likaledes vore utredt, att inom nyss berörde härad finnes en odisponerad, emellan Pällforså sågskogar, Mikelsträsk by, Säfvars gamla sågskogar, Degerfors sockenrå och Kroksjö by belägen allmänningstrakt, som medgäfve ett årligt hygge af 31 träd, under återopande af nädiga breffen den 2 Maj 1826 och 29 Maj 1852 berättigat sågverksegarne att, såsom ersättning för de förlorade 50 träden, ifrån omförmälte allmänningstrakt årligen hemta 31 träd, med skyldighet att erlagga de stubbören, som på den sålunda beviljade ersättningen kunde belöpa. — Nyssberörde 31 träd utgöra således icke någon tillökning i stockfångsten, utan torde endast vara att anse såsom en anvisning tills vidare i afräkning å den för sågverket medgifna ursprungliga stockfångsten, hvilken senare alltså ensamt måste tagas i betraktande, då fråga uppstår att lemna ersättning genom tilldelning af motsvarande skogsmark. Enligt Kongl. Maj:ts befallningshafvandes afvittringsutslag den 31 December 1860 har sågverket sedermera för den del, 852 träd, af ofvan angifne stockfångst, som skulle få inom Degerfors socken afverkas och för hvilken stubböresafgiften beräknats uppgå till 25 riksdaler 34 skillingar 8 rst. banko eller 38 riksdaler 58 öre riksmünt, erhållit en skogsmark i 6 skiften af tillsammans 2,541 tunnland 22 kappland, oberäknade 2,098 tunnland 23 kappland mellanliggande impedimenter, emot en skogsränta af 39 riksdaler 77 öre, i följd hvaraf utaf den privilegierade stockfångsten skulle återstå 87 träd, som

sågverket egde att, emot en stubböresafgift af 4 riksdaler 82 öre, årligen afverka inom Säfvars och Burträsk socknar; varande genom Kongl. brefvet den 30 Oktober 1863 förordnadt, att, som den Säfvars sågverk inom Degerfors socken tilldelade skogstrakt väl under de första åren kunde beräknas lemna full tillgång till årlig afverkning af 852 träd, men sedermera under några år skulle uppstå en brist, som likväl kunde ersättas genom utsyning åt sågverket af 6,400 träd från andre Kronans skogar, den såsom ersättning för nämnde brist åt sågverkets egare genom ofvanberörde afvittringsutslag medgifna, vilkorliga och till tiden obegränsade, utsyning från annan kronomark måtte bestämmas till 6,400 träd, att från andra inom Degerfors socken belägna kronoskogar utgå till sågverket, antingen på en gång under första året efter det sågverket fått tillträda den anvisade skogstrakten, eller ock, derest sådant af sågverkets egare föredroges, fördelade på två eller flere af de första tio åren.

8:o. *Qvarnfors eller Mossfors sågverk i Bygdeå socken.*

Äfven för detta sågverk är, genom Kammar- och Kommers-kollegiernas utslag den 19 Februari 1796 och Kammar-kollegii utslag den 4 November 1811, (hvilket senare, ehuru beslutadt den 2 September nämnde år, såsom Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande uppgifvit, dock blifvit utfärdadt under omförmälde dag eller den 4 November 1811) föreskrifvet, att Kongl. Maj:t och Kronan skulle ega rätt att förordna om nyhemmans upptagande utaf de odlingslägenheter, som å de till stockfångst utsynade trakterne kunde vara att tillgå.

9:o. *Kassjö såg i Umeå socken.*

Såsom förut är anfördt har egaren af denna såg ej aflemnat honom affördrade handlingar angående sågens privilegier, men af de i collegium förvarade handlingar till collegii utslag den 23 Januari 1838 angående skattläggning af Kassjö såg inhemtas dock, att Kongl. Maj:ts befallningshafvande och collegium genom utslag den 13 December 1814 och 8 Mars 1816 berättigtat sågverksegaren att från Kassjö och Tafvelsjö byars kronoallmänningar, emot en stubböresafgift af 2 skillingar banko för hvarje träd, eller tillsammans 5 riksdaler 87 öre riksmünt, årligen afhemta 94 träd, utan att dervid

blifvit fästadt något vilkor om Kronans rätt att till nybyggen använda de å upplätta skogstrakterna möjligen befintliga odlingslägenheter.

10:o. *Fällfors såg i Umeå socken.*

Utaf handlingarne till collegii beslut den 9 mars 1841 i fråga om skattläggning af denna såg inhemtas, att densamma, genom Kongl. Maj:ts befallningshafvandes utslag den 13 december (i Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes skrifvelse förekommer, antagligen till följd af misskrifning, februari i stället för december) 1805 och collegii utslag den 9 september 1806, erhållit rätt att från sju kronoallmänningstrakter till försågning årligen afhemta 157 fullmogna furuträd, emot en stubböresafgift af 2 skillingar trädet eller 6 riksdaler 26 skillingar banko, motsvarande 9 riksdaler 81 öre riksmünt, hvarvid dock fästes det vilkor, att upplåtelsen icke finge lägga hinder i vägen för Kronan att derå anlägga nybyggen, om anledning dertill förekomme.

11:o. *Tväråmarks såg i Säfvars socken.*

För denna såg återopar collegium endast i underdånighet hvad ofvan blifvit under Säfvars såg anfördt.

12:o. *Östra Sjulsmarks såg i Bygdeå socken.*

Ehuru, i enlighet med hvad Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande uppgifvit och handlingarne till collegii utslag den 3 december 1863 angående skattläggning af denna såg jemväl gifver vid handen, den sågverket från kronoallmänningen Nya Storbäcksskogen, emot en stubböresafgift af 7 riksdaler 31 öre riksmünt, upplätta stockfångst af 39 träd årligen först blifvit beviljad genom landshöfdinge-embetets utslag den 3 december 1828 och collegii utslag den 11 december 1832, anser collegium, att, enär härads-synerättens undersökning härom försiggått den 6 och 7 november 1816, icke någonting vore att erinra emot sågverkets rätt att fortfarande åtnjuta denna stockfångst, i afseende på upplåtelsen hvaraf icke finnes gjordt något förbehåll om Kronans rätt till disposition af de å allmänningen möjligen befintliga odlingslägenheter.

13:o. *Baggböle sågverk i Umeå socken.*

Genom Kammar- och Kommers-kollegiernes utslag den 20 september 1791 hafva Norrfors byamän fått tillstånd att, från grofbladig till finbladig, förändra deras vid Norrforsen i Umeå elf anlagda såg och att till försäkring derä, utom 300 träd från egne och Kassjö afvittrade skatteskogar, från Kronans mellan Selet och Rödå i Vindelfven samt de invid och kring Fällfors kronobyggen och Ramsele kronohemman vid Umeå elf belägna kronoallmänningssskogar inom Degerfors socken årligen afhenta 900 träd, mot en stubböresafgift af 8 rst. trädet eller tillsammans 12 riksdaler 24 skillingar banko och under vilkor, bland annat, att säginrättningen icke finge lägga hinder i vägen för krononybyggens upptagande, hvarigenom byamännen fast mera hade skyldighet att göra Kronans mark nyttig, och hvartill äfven andre, som sådant åstundade, egde att sig anmäla. Sedan härads-synerätt i september månad 1799 verkställt undersökning och Kongl. Maj:ts befallningshafvande, genom resolution den 1 mars 1800, lemnat handlanden O. Tjernström tillåtelse att, för dess vid Norrfors redan anlagda finbladiga sågverk, få från vissa kronoallmänningar årligen afhenta 908 fullmogna träd, deribland 637 träd från allmänningstrakten inom nyssnämnde eller Degerfors socken, emot en stubböresafgift af 2 skillingar 8 rst. banko för hvarje träd, har Kammar-kollegium genom utslag den 20 maj 1800, då frågan blott rörde tillökning för den vid Norrfors privilegierade säginrättning, i stället för hvad genom anlagda nybyggen densamma frångått, och då Kammaradvokatfiskalen, å Kronans vägnar, emot den sökta och af Kongl. Maj:ts befallningshafvande beviljade tillökning icke haft något att påminna, vid Kongl. Maj:ts befallningshafvandes beslut låtit bero, collegium dock förbehållet att, i afseende på blifvande nybyggen och den rätt som en eller annan till någon af skogstrakterne förmente sig oga, så förordna, som lag och författningar samt förekomna omständigheter kunde fordra. Norrfors såg har sedermera blifvit nedlagd och dess privilegierade stockfångst, enligt kollegii utslag den 8 september 1819, flyttad till Baggböle-forsen i Umeå elf.

Till det vid nämnde fors anlagda Baggböle sågverk har jemväl enligt sistberörde utslag blifvit flyttad den stockfångst af 775 träd årligen, som, genom Kongl. Maj:ts befallningshafvandes utslag den 4 april 1805 och kollegii utslag den 19 december 1806, ofvanbemänte Tjernström fått tillstånd

att, till försäkring vid ett i Pengforsen af Umeå elfs östra gren eller den s. k. Uman genom sistnämnde utslag till anläggning medgifvet, men aldrig uppfördt sågverk, afhenta från Pengsjö östra och vestra allmänningar, allmänningen kring ån Ramsan, kronoöfverloppsmarken af byn Tegsnäset, allmänningen ofvanför Kamparbäcks nybygge, kronoallmänningstrakten från Tvärå-träsk by, kronoallmänningen öster om Vännäs-ån, sträckande sig förbi Stärkesmarks och Jemteböle byars områden intilldess Spölans och Vännäs byars skogar möta, samt Vännäs vestra allmänning, för hvilken stockfångst stubböresafgiften genom nådiga brefvet den 23 mars 1838 blifvit bestämd till 2 skillingar 8 rst. banko trädet.

Vidare har Kongl. Maj:ts befallningshafvande genom utslag den 18 april 1812, vid hvilket collegium, i hvad detsamma rörde Kronans rätt, enligt utslag den 18 oktober 1813 låtit bero, jente tillåtelse för magister J. S. Hofverberg att dels i den s. k. Rödån anlägga ett sågverk, sedermera benämndt Rödåfors, dels ock med en ram tillöka den af honom utaf Degerfors byamän inköpte, på deras skatteskog grundade såg, medgifvit honom en stockfångst: för Degerforssågen af 770 träd från 1:o allmänningen emellan Abbotjern och Flockabäcks kronobygge och Gjukens by, 2:o kronoallmänningen mellan Gjukens skatte- och Abbotträsk frälse nybygge, 3:o en kronotrakt från Åmsele bys skattlagda område till Lappmarksrätet, 4:o från Lappmarksrätet uppföre Vindelfven $5\frac{1}{2}$ mil till Björksele krononybygge, 5:o på venstra sidan om förenämnde elf en kronoallmänning på ömse sidor om Arfven, som genom Stora och Lilla Arfräskan faller i Vindelfven, och 6:o en allmänning emellan Björksele krononybygge och Sorsele på ömse sidor om oftanämnde Vindelf, — och för Rödåfors sågverk af 1,484 träd från två kronoallmänningar på nordöstra och nordvestra sidan om Rödån samt två på östra och södra sidorna om Vindeln, en allmänning på ömse sidor om Gjukån, en på ömse sidor om Åmän och en $1\frac{3}{4}$ mil uppföre elfven från Sorselet till nybygget Risnäs, dock med förbehåll för Kronan, att om de till nybyggen och nya hemmans anläggning tjenlige ställen särskildt förordna. Och har Kongl. Maj:ts, med upphäfvande af kollegii utslag den 30 april 1845 och gillande af Kongl. Maj:ts befallningshafvandes beslut den 31 mars 1831, genom nådigt bref den 6 oktober 1846 tillåtit Baggböle sågverksegare att vid Baggböle såg begagna den stockfångst af 770 träd, som varit den ena af dessa sågar, eller Degerfors dämera nedbrända såg, anvisad.

Enär vid förnyad häradsrätts-undersökning den 3 och 19 juli 1848 blifvit utrönt, att vid den häradsrätts-undersökning, som egt rum den 24 och följande dagar i september månad 1810 och legat till grund för kollegii ofvanberörde den 18 oktober 1813 meddelte utslag, de till Degerfors sågverk upplåtna skogstrakter medgäfvé högre afverkning och att misskrifning eller missräkning egt rum vid utförandet i protokollet af den påräkneliga, årliga skogsafverkningen, så att 2,242 träd i stället för 770 träd vore för sågverket att tillgå, har Kongl. Maj:ts befallningshafvande genom utslag den 3 oktober 1848, som kollegium genom utslag den 27 mars 1849 fastställt, tillåtit Baggböle sågverksegare att, från de till stockfångst för anläggning af en såg vid Degerfors upplåtna och till Baggböle sedermera anslagna allmänningsstrakter, årligen afhemta 530 träd inom Degerfors socken och 1,712 träd inom Lycksele lappmarks härad, eller sammanräknadt 2,242 träd, häruti dock inberäknadt de förut beviljade 770 träd, emot en stubbörösaafgift, som Kongl. Maj:t, efter anförde underdåniga besvär, enligt nädigt bref den 25 juli 1850 fastställt till 6 skillingar banko stycket för de 530 träd, som ansetts vara att påräkna inom Degerfors socken, och 3 skillingar samma mynt stycket för de 1,712 träden inom Lappmarken.

Beträffande den, genom kollegii ofvanberörde utslag den 18 oktober 1813, för Rödåfors såg beviljade stockfångst af 1,484 träd har, sedan vid häradsrätts-undersökning den 18, 19 och 20 juli 1844 befunnits, att å de skogstrakter, som för detta ändamål år 1810 blifvit utsynade åt nämnde sågverk, hvilket aldrig blifvit färdigbyggt, dämera till följd af nybyggesanläggningar endast kunde påräknas en årlig tillgång af 702 träd, kollegium genom utslag den 29 februari 1848, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts befallningshafvandes den 28 december 1846 meddelte utslag, bland annat tillåtit, att sistnämnde antal träd finge afhemtas och vid ett i Norrfors änyo inrättadt sågverk afverkas emot en stubbörösaafgift af 6 skillingar banko trädet.

Såsom ersättning för den brist, som sålunda uppkommit uti den Rödåfors sågverk genom kollegii utslag den 18 Oktober 1813 beviljade stockfångst, har Norrfors sågverksegare sökt upplåtelse af åtskilliga trakter inom Lycksele och Degerfors socknar, i anledning hvaraf undersökning af dessa socknars häradsrätter i Juni månad 1848 blifvit verkställd dels å tvenne odisponerade kronotrakter inom förstnämnde socken, som ansågos kunna år-

ligen medgifva en afverkning af 419 träd, dels å 10 särskilde kronotrakter inom Degerfors socken, som kunde lemna 639 träd årligen, hvarefter häradsrätterne i afgifne utlåtanden bland annat, — då timmerfångsten å de sågskogar, som år 1810 till Rödåfors sågverk utsyntes och sedermera dertill anslogos, i betydlig mån minskats i följd af en mängd derå anlagde nyhemman äfvensom genom skogseldar, ehuru bestämda beloppet deraf icke kunde angifvas, enär för utredandet af den skada, skogseldarne orsakat, en noggrannare undersökning å dessa trakter, hvilken icke varit föremål för synen, vore af nöden, — tillstyrkt, att Norrfors sågverksegare måtte tillåtas att från de utsynta trakterne årligen afhemta inom Lycksele socken 419 träd och inom Degerfors socken 620 träd; men enär nådiga brefven den 30 Juni 1820 och 2 Maj 1826 innefattade förbud emot de i länet befintlige och odisponerade kronoallmännings upplåtande till nya såganläggningar, samt vidsträcktare rättighet i den delen icke kunde beviljas, än så vidt den afsäga ersättning för hvad genom nybyggesanläggningar eller eljest förlorats i påräknad och beviljad stockfångst, hvarom någon undersökning af härads-synerätterne icke blifvit verkställd, har Kongl. Maj:ts befallningshafvande genom utslag den 7 Maj 1850 ansett sig hvarken kunna bifalla den gjorda ansökningen eller för det dåvarande bestämma ersättningen; hvaremot kollegium, efter besvär af Baggböle sågverksegare, grosshandelsbolaget James Dickson & Comp., som under tiden förvärfvat sig jemväl Norrfors sågverksegares rätt, medelst utslag den 9 November 1852 förklarar, att då enligt kollegii utslag den 18 Oktober 1813 från då utsynta skogstrakter ett antal af 1,484 träd årligen beräknats kunna afhemtas till afverkning vid Rödåfors sågverk, men jemlikt härads-synerätts undersökning i Juli månad 1844, som föregått den af kollegium genom dess utslag den 29 Februari 1848 beviljade såganläggning vid Norrfors med rättighet att derstädes få jemte annan försåga den stockfångst från de Kronans skogar, som blifvit Rödåfors anslagna, samma skogar befunnits icke kunna tåla större afverkning än 702 träd, af orsak att, sedan år 1810 då skogarne synades, dels en mängd nybyggen derå blifvit anlagde, för hvilka skogsområden måst afräknas, dels skogarne äfven till en del af eldar härjats; samt det sålunda vore utredt, att den till Rödåfors, till Norrfors dämera förflyttade, såg påräknade timmerfångst blifvit förminskad med 782 träd, hvarför Norrfors sågverksegare, så vidt tillgång der-

till funnes, vore till ersättning berättigad, och vid häradssyneräts-undersökningarna den 15 och 19 Juni 1848 vore utrönt, att å de utsynte skogstrakterne, hvarå lika litet jernbruk eller ädlare verk som kände anledningar dertill i orien funnes, kunde utan deras skada fyllas; å de i Lycksele lappmark 419 och å de i Degerfors härad 620, tillsammans 1,039 träd årligen, samt klaganderne yrkat att, i ersättning för hvad de förlorat, årligen få afhenta, från de i Lycksele häradssyneräts protokoll anmärkte trakter . . . 419 träd, från sju af de inom Degerfors synte trakterne 170 " och af två inom samma härad antecknade trakter 29 "

tillsammans 618 träd,

pröfvade kollegium, med upphäfvande af Kongl. Majts befallningshafvandes utslag och bifall till klagandernes begäran, skäligt bevilja dem rättighet att å de af dem uppgifna skogstrakter till försågning vid Norrfors sågverk afhenta 618 träd årligen, för hvilken tillökning i afverkning sågverket komme att till bevilling taxeras samt med vilkor, för öfrigt, att för den tillökade stockfångsten skulle erläggas stubböresafgift, som Kongl. Majts befallningshafvande borde bestämma, och att den medgifna rättigheten till stockfångst icke finge utgöra hinder för anläggning af nybyggen och torp samt anställande af odlingar å skogstrakterne, äfvensom deras användande till nyttiga ändamål. Ut i detta utslag, som hos Kongl. Majt blifvit af Säfvars sågverksegare öfverklagadt, har Kongl. Majt enligt nädligt bref den 21 Maj 1856, med anledning af hvad nämnde sågverksegare anförde, icke funnit skäl att göra ändring. Och har under tiden Norrfors sågverksegares stockfångst, genom Kongl. Majts befallningshafvandes ofvanomförmälda utslag den 19 September 1850, blifvit till Baggböle öfverflyttad, äfvensom stubböresafgiften genom Kongl. Majts befallningshafvandes utslag den 7 Februari 1853 blifvit bestämd till 4 skillingar trädet för de 199 träd, som ansetts kunna afverkas inom Degerfors socken, och till 2 skillingar 6 rst. banko för hvardera af de 419 träd, som inom Lappmarken skulle få afhentas.

I sammanhang med den förut omnämnda, genom Kongl. brefvet den 6 Oktober 1846 beviljade flyttning till Baggböle af Degerfors sågverks rätt till stockfångst från kronans skogar, har Kongl. Majt till ny häradsräts-undersökning återförvisat en af Baggböle sågverksegare gjord ansökning, att vid Baggböle-verken få begagna det för ett sågverk vid Degernässanden afsedda

timmer, hvarom förekommit: att sedan dåvarande egaren af Degerfors såg, landsfiskalen J. S. Hofverberg, år 1815 hos Kongl. Majts befallningshafvande sökt att å östra och vestra Storsand, Skaholmen eller Degernässanden kallad, få anlägga ett finbladigt sågverk med 2 rammar, med rättighet att dertill använda vissa vid Vindelselven och deruti infallande mindre vattendrag belägna odponerade kronoallmänningsstrakter, så har Lycksele lappmarks häradsrätt den 10 Juli sistnämnde år verkställt syn, dervid utrönt, att nämnde skogstrakter kunde lemna till försågning 2,377 träd, hvarefter, sedan Hofverberg genom afhandling den 21 November 1816 till dåvarande egaren af Baggböle försålt, jemte Degerfors såg med dertill anvisade skogstillgångar, sina anspråk å alla de kronoallmänningsstrakter, som vid nyssnämnde häradssyn blifvit för en ny sågverksanläggning vid Degernässanden eller Skaholmen utsynte, Kongl. Majts befallningshafvande genom utslag den 31 Maj 1831 förklarar, bland annat, att som Hofverberg afstått från sitt anspråk å de, för det tillämnade sågverket vid Degernässanden utsynte, kronoallmänningar till en geometrisk vidd af 427,377 tunnland 8 kappland, (enligt nädiga resolutionen den 6 Oktober 1846 — 455,377 tunnland 8 kappland), hvarifrån, enligt häradssynerättens utlåtande, med skogens framtida bestånd årligen kunde afhentas 2,377 dels furu, dels grantimmer, deraf 2,760 sju alnars och 997 tio alnars sågblockar eller tillsammans 3,757 sådana blockar kunde erhållas, tilläte Kongl. Majts befallningshafvande egarne af Baggböle sågverk att derstädes till brädsågning använda förberörde timmertillgång emot en stubböresafgift af 3 skillingar banko för hvarje träd och med förbehåll, att sådant icke hindrade anläggningen af nya hemman och torp eller upplåtande af odlingslägenheter å dessa skogar; att, uppå Kammar-advokatfiskals-embetets besvär, kollegium genom utslag den 30 April 1845, enär den af häradssynerätten anställda undersökning i afseende på den tillernade såg-anläggningen å Degernässanden icke innehölle något yttrande, hvarken om lämpligheten af de omnämnde skogstrakternas anslående till Baggböle såg, ej heller om samma sågs verkliga behof af timmerfångst från berörde skogstrakter samt huruvida skogarnes upplåtande till Baggböle sågverk kunde utan skada för andra vigtigare ändamål medgifvas, men sådant förut bort vara utredt, ogillat och upphäft Kongl. Majts befallningshafvandes utslag samt återförvisat frågan till förnyad handläggning, äfvensom Kongl. Majt, i anledning af Baggböle sågverksegares häröfver anförde besvär, enligt nädiga

brevet den 6 Oktober 1846, då besvärshandlingarne i förening med särskildt vunna upplysningar syntes gifva vid handen, dels att de, för den tillämnade såganläggningen vid Degernässanden år 1815 utsynta skogstrakter förut blifvit, till hufvudsaklig del, insynte under Baggböle sågverk och äfven i någon mån beräknade under Degerfors såg, hvarföre ytterligare upplåtelse af de, i 1815 års syneräts-protokoll beskrifne trakter möjligtvis kunde föranleda till större afverkning från densamma, än som med omsorgen om skogens bestånd vore förenlig, dels ock att åtskillige, för allmänna behof afsatte skogstrakter ofvan och nedan om Lycksele kyrka äfven ingått i beräkning för den vid Degernässanden tillämnade såganläggning, gillat kollegii beslut om frågans återförvisning till ny handläggning af länsstyrelsen. Till följd häraf hafva dels Lycksele häradsrätt den 7 med flere dagar i Juni månad 1847, med biträde af dertill förordnad landmätare, verkställt förnyad undersökning å de år 1815 ifrågasatta skogsmarkerna utåt Uman och Vindelselven, hvilka marker, efter det åtskillige trakter afräknats för allmänna behof samt kringliggande byar och nyhemman, ansågos kunna årligen lemna 671 tio alnars timmer och 1,674 sju alnars sågblock, dels Degerfors häradsrätt den 18 i samma månad synat allmänningstrakten på ömse sidor om Eckornbäcken, hvilken trakt funnits kunna medgifva en årlig afverkning af 76 träd om 10 alnars längd; på grund hvaraf landshöfdingeembetet genom utslag den 25 September nyssnämnde år, som kollegium den 18 April 1848 gillat och fastställt, tillåtit grosshandelsbolaget James Dickson & Comp. att, för användande vid Baggböle sågverk, årligen afhemta från kronoallmänningstrakterne kring Uman och Vindelselven i Lycksele socken 1,554 fullmogna träd, af hvilka erhöles 671 tio alnars och 1,674 sju alnars sågblock, samt inom Degerfors socken 76 träd af 10 alnars längd, eller tillsammans 1,630 träd, mot en stubböresafgift af 6 skillingar banko trädet och uttryckligt förbehåll, att sådant icke hindrade anläggning af nya hemman och torp samt upplåtande af odlingslägenheter å dessa skogar; varande nämnde stubböresafgift, efter anförde underdåniga besvär, af Kongl. Maj:t fastställd genom nådigt bref den 12 Juli 1849.

Vidare hafva Baggböle sågverksegare — dels uti ansökning den 17 Juni 1847 anhållit, att då, vid syn och undersökning, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga bref den 6 Oktober 1846, så väl om hvilka skogar förut voro anslagne Baggböle eller andre med detsamma förenade sågverk och tillföre

utsynte för en af landsfiskalen Hofverberg sökt finbladig såganläggning å Östra Storsand, Skaholmen eller Degernässanden, som å sjelfva skogarne, anledning förekommit, att skogarne vid åtskilliga smärre vattendrag, som utföllo och förenade sig med Umeå- och Vindelselvarne, icke skulle vara tillföre utsynte och härads-synerätten i anledning af den remiss, som ligger till grund för berörde syn och undersökning, icke skulle anse desamma kunna utsträckas till andre trakter än dem, de förut hållne undersökningarne på ett måhända mindre tydligt och bestämdt sätt beskrefvo, och på hvilka undersökningars tydning berodde huru långt den förr hållna besigtningen sträckt sig, det måtte, derest några för stockfångst tjenlige kronoallmänningstrakter funnos invid vattendrag och sjöar, som utgjorde ursprunget till, eller medelbarligen eller omedelbarligen förente sig med, de stora vattendragen Umeå- och Vindelselvarne inom Sorsele, Stensele, Lycksele och Degerfors socknar och icke förut voro för Baggböle och dermed förenade verk eller anläggningar å Degernässanden utsynte eller ock förut disponerade, sådane trakter varda åt Baggböle sågverk till stockfångst upplätne samt för sådant ändamål syn och undersökning förordnas att företagas, sedan frågan om hvad de förut hållne besigtningar kunde anses innefatta blifvit slutligen afgjord. — dels ock uti ansökning den 15 Oktober 1847 begärt, att som Kongl. Maj:ts befallningshafvande genom utslag den 25 förutgångne September gillat Lycksele härads-synerätts åtgärd, att för det året inskränka den genom Kongl. Maj:ts nådiga beslut den 6 Oktober 1846 föreskrifna undersökning till endast de trakter, som år 1815 blifvit synade, ehuru landsfiskalen Hofverbergs ansökning skulle omfatta och afse dittills odisponerade kronoskogar, belägne inom Lycksele och Degerfors socknar på en half mils afstånd från alla vid Umeå- och Vindelselvarne samt derintill stötande vattendrag, samt den år 1815 befunna skogstillgången blifvit betydligt förminskad genom nybyggesanläggningar och andre omständigheter, det måtte rättighet till stockfångst sågverksegarne medgifvas på en sträcka af ifrån en till en och en half mil, efter omständigheterna och befintlige lokalförhållanden, från båda sidorna af Umeå- och Vindelselvarne samt alla de sjöar och vattendrag, som medelbarligen eller omedelbarligen med nämnde större elfvar sig förente och kunde till flottningsleder begagnas; i anledning af hvilka ansökningar syner den 18 med flere dagar i Juli månad 1848 blifvit af Lycksele och Degerfors härads-synerätter verkställd, dervid Baggböle sågverksegare dels begärt

upplåtande inom Degerfors socken, a) af allt hvad som på vestra sidan af Uman förut icke varit Baggböle sågverk anslaget till socknegränsen emellan Degerfors och Bjurholm, b) af de trakter mellan Umeå- och Vindel-elfvarne, som icke enligt kartan finnes ligga inom de förr utsynte skogarnes gränser, dock så, att af den mark, som ytterligare kunde tillsynas Baggböle sågverk, endast så mycket ansåges för tillökning, som öfverstege hvad genom nybyggesanläggningar sågverket frångått, c) af den del öster om Vindel-elfven på båda sidor om Krakån, som icke förut blifvit intagen på längd och bredd, och vid hufvudvattendraget hvad som kunde återstå odisponeradt emot Rödåfers eller då mera nya Norrfors och Säfvars sågverks skogar samt upp emot Burträskis sockens rå, dels ock anhållit, att inom Lycksele socken rättigheten till timmerfångst från de redan anslagne trakterna måtte utsträckas till en och en half från elfvarne eller sjöarne, der sådant af lokalförhållanden icke hindrades, samt att hvad som icke komme inom den terräng af de bi-vattendrag, som sökanderne uppgåfvo eller funnos vara förut sågverket tillsynt, måtte på grund af remissen å deras ansökning den 17 Juni, till den vidd trakterne innehölle, varda verket tillagdt, dels såsom ersättning för minskad stockfångst genom anlagde kronohemman och nybyggen samt öfvergångna skogseldar, dels ock såsom ytterligare stockfångst, i hvilket afseende 33 särskilde trakter blifvit uppgifne; äfvensom Lycksele härads-syne-riätt, efter besigtning af de ifrågakomne skogstrakterna, som alla läge i sammanhang med de allmänningar, som förut voro anslagne till Baggböle eller Degerfors sågar, antagit och beräknat, att följande antal träd skulle kunna årligen fällas å nedannämnde trakter, nemligen å

1:o en förut icke synad kronoallmänning på båda sidor om stora Björk-vattnet samt sjöarne Vojtja och Sejma neder till lilla Björkvattnet, 3 mil lång, deraf $\frac{1}{3}$, eller 11,576 tunnland, ansågs timmerbärande med 3 träd på 2 tunnland, som gjorde 17,355 träd af endast ett sågblock af 7 å 10 alnars längd, med en återväxt af 220 år, ... 78 träd.

2:o en förut likaledes osynad kronoallmänning emellan Tärna ka-pell vid Gentasjön och nybygget Gardvik, der Björkvatten-ån och Um-elfven sammanlöpte, 2 mil lång och öfver hufvud taget $\frac{1}{4}$ mil bred 68 „

3:o den förut ej disponerade andelen af trakten på ömse sidor Jocksjaurbäcken från sjön Bletiken till öfre ändan af Jocksjaurtjern 9 „

4:o de timmerskogar, som funnos på ömse sidor om den kronoall-männing utmed och på båda sidor om stora Uman samt Lupsjön, Loleloug, Gaskeloug och Gilleloug jemte Starviken från lilla Björkvattnet till Luspholm om 9 mil, som år 1815 och 1847 blifvit utsynade åt Skaholms med Baggböle förenade såg, hvilka dittills odisponerade och i syneprotokollet beskrifne skogar ansågos kunna lemna tillsammans 2,957 träd.

5:o de trakter, som återstode af allmänningen mellan Luspholmen och Rusele omkring 5 mils längd, sedan för allmänna behof afsatts $\frac{1}{4}$ mil nedan Stensele kyrka samt $\frac{3}{4}$ mils bredd å ömse sidor eller emellan Stensele sockens gränser emot Wilhelmina och Sorsele sockens gränser till Åtskilje 2,622 „

6:o återstoden af kronoallmänningen emellan Rusele och Betsela, $3\frac{1}{4}$ mil i längd samt i bredd å södra sidan Um-elfven till Håknäs sågskogar vid Öreelfven 1 mil och å norra sidan $1\frac{1}{4}$ mil, sedan derifrån undantagits dels den till Norrfors, med Baggböle förenade såg genom kollegii utslag den 20 Maj 1800 anslagna timmer-fångst, dels de vid 1815 och 1847 års syner till Baggböle an-visade trakter, dels ock enskilte hemmans fyllnadsjord 2,275 „

7:o den förut odisponerade delen af kronoallmänningen mellan Tannele och Jonkarafvan till Gaddträskby, hvaraf en annan del genom utslaget den 20 Maj 1800 redan blifvit anslagen Norrfors, med Baggböle förenade såg 303 „

8:o en kronoallmänning ofvan östra Gautsträsket utåt Vindel-elfven, $\frac{1}{2}$ mil lång, $\frac{1}{8}$ mil bred å hvardera sidan elfven, samt utåt Tjulån, som faller i Gautsträsket, $\frac{1}{2}$ mil lång och $\frac{1}{8}$ mil bred 17 „

9:o de förut icke utsynade delar af den kronoallmänning från östra Gautsträsk till Risnäs, till 7 mils längd, som år 1815 och 1847 blifvit utsynad åt Baggböle sågverk 233 „

10:o förut ej upptagne trakter af kronoallmänningen emellan Sor-sele och Björksele, 8 mil, som till öfrige delar vore tillsynad dels Degerfors, dels Baggböle såg 1,864 „

11:o en odisponerad trakt å allmanningen mellan Björksele och Lycksele lappmarks rå emot Degerfors socken, hvilken allmanning för öfrigt vore genom kollegii utslag den 18 Oktober 1813 tillagd Degerfors såg 356 träd.

12:o trakten kring Juktån till östra ändan af Öfver-Juktån, $3\frac{1}{2}$ mil längre än som vid 1815 och 1847 års syn blifvit Baggböle tillsynadt 298 „

13:o en skogstrakt vid norra sidan af Giltjaur, som utfaller i stora Juktan 105 „
= 11,185 träd =

samt Degerfors härads-synerätt utsynat

14:o en kronotrakt på ömse sidor om Kryckeelfven från Hägglands nybygges bolstad till Näfverlidstjern, hvarå ansågs kunna årligen fyllas 127 „

15:o en kronotrakt, gränsande i norr till nya Norrfors sågverks skogar vid Djupsunds-sjöarne, i söder till Gladabergs kronohemmans område, i öster till samma sågverks skogar vid Hjuks eller Lappselån och i vester till Baggböle sågverks skogar, vid Vindelelfven 100 „

16:o en kronotrakt, gränsande i söder till Bjurholms sockens rå, i norr till Baggböle sågverks utsynta skogar vid Ramsån, i vester till Skifsjö by och ny Åkertjerns nybygge samt i öster till Vännäs socken, hvilken trakt antogs kunna lemna 33 „

och 17:o en kronotrakt, gränsande i söder till Bjurholm, i norr till Baggböle sågverks skogar vid Umeå elf, i vester till Gäddträsk by i Lycksele, i öster till Skifsjön och Strömsjö näs, lemmande, efter afräkning af hvad som år 1799 blifvit till Baggböle utsynadt, äfvensom af utmål för redan anlagda nybyggen, ... 820 „

= 1,080 träd =
eller tillsammans 12,265 träd.

Vid de verkställda synerna har förste landtmätaren J. G. Stenberg biträdt synerätterne, äfvensom Krono-ombud närvarit och icke haft något att anmärka emot upplåtelsen till Baggböle sågverk af de utsynade trakterna,

dock under vilkor att upplåtelsen ej finge hindra nyhemmans anläggning, m. m.; hvarefter synerätterne, med vitsordande att den timmertillgång, som år 1815 utsynades och blifvit Baggböle sågverk tillslagen, i betydlig mån minskats af vidsträckt skogseldar och anlagde nybyggen, i afgifne utlåtanden den 19 och 22 Juli 1848 sig yttrat: att som vid de hållne synerna befunnits, att å de odisponerade kronoallmanningarne utan Umans och Vindelns vattendrag, ehuru tillgränsande kronohemman fått sig tillräknadt utmål efter 2,500 tunnland duglig mark på mantalet, årligen kunde huggas 11,185 dels gran-, dels tallträd, af hvilka sednare 4,495 gäfve 2 sju alnars sågblock, samt å de inom Degerfors härad belägne, så vidt känt vore, odisponerade fyra kronotrakter 1,080 träd, af hvilka 523 gäfvo 2 sågblockar, samt hvarken jernbruk eller annat ädlare verk i orten vore anlagt eller under anläggning, och synerätterne icke funne med en riktig hushållning instämma, att fullmogna träd lemnades utan allmänt eller enskilt gagn till förruttelse eller förödelse af stormar och skogseldar, tillstyrkte synerätterne, att vederbörande måtte tillåtas att detta timmerbelopp från de utsynade trakterna årligen afhemta, samt slutligen landshöfvinge-embetet genom utslag den 31 Januari 1850, då fråga icke blifvit väckt om dessa skogars anslående till någon ny såganläggning utan för Baggböle redan privilegierade fiubladiga salu-sågverk med 6 ramar och 2 särskilda kantskärningsramar, vid hvilket verk, enligt Umeå häradsrätts undersökning, både det dertill förut och nu sökta timret kunde afverkas, tillåtit grosshandelsbolaget James Dickson & Co att årligen afhemta och vid Baggböle sågverk förädla ofvanuppgifne 12,265 träd, emot en årlig stubbörösaafgift till Kronan af 2 skillingar 6 rst för hvarje träd från lappmarken och 4 skillingar för hvarje träd från Degerfors socken, eller tillsammans 672 riksdaler 34 skillingar banko, jemte den skatt och ränta, som vid förnyad skattläggning komme att åsättas, och med förbehåll, bland annat, att sådant icke finge hindra anläggning af nybyggen och torp samt anställande odlingar å dessa trakter och deras användande till andra viktigare ändamål eller verkställighet af nådiga brefvet till Kammar-kollegium den 18 Juli 1827, angående dylika trakters indelning till hemman. — Öfver detta utslag anförde såväl sågverksegarne som Kammar-advokatfiskals-embetet besvär hos kollegium, under yrkande om ändring af stubbörösaafgiftens belopp, hvarvid advokatfiskals-embetet, med hänseende till det i nådiga bref-

vet den 2 Maj 1826 stadgade förbud emot tillstånds meddelande, på sätt förut skett, till viss årlig stockfångst från kronoskogar i de norra provinserna samt hvad särskilt anginge den tillökade stockfångsten från Degerfors socken, inom hvilken den allmänna afvittringen icke blifvit avslutad och fastställd, enär det ej vore styrkt eller utrönt, i hvad mån de till sågverket förut anslagne skogar medelst nybygges-anläggningar förminskats, tillika till kollegii bepröfvande hemställt, huruvida någon upplåtelse till stockfångst från ifrågakomne allmanningsskogar, på sätt landshöfdinge-embetet medgifvit, kunde ega rum; i anledning hvaraf kollegium genom utslag den 1 April 1851 beträffande först nämnde hemställan förklarar, att som här vore fråga om en gammal, redan före utfärdandet af 1827 års nådiga bref tillkommen såg och härads-synerätterne vitsordat, att den timmertillgång, som förut utsynats och blifvit Baggböle sågverk anslagen, i betydlig mån minskats af vidsträckt skogseldar och anlagde nybyggen, något hinder så mycket mindre då förekomme mot beviljandet af den begärda och föreslagna stockfångsten, som landshöfdinge-embetet i det underställda utslaget dervid fästat det förbehåll, att beviljade stockfångsten hvarken finge hindra anläggning af nybyggen eller torp samt anställande odlingar å de till stockfångst utsynade skogstrakterna, eller deras användande till andra nyttigare ändamål, eller verkställandet af hvad i Kongl. brefvet den 18 Juli 1827 angående sådana skogstrakters indelning till hemman blifvit föreskrifvet, hvadan advokatfiskals-embetets hemställan lemnades utan afseende; och rörande derefter stubbörerna, med ändring af landshöfdinge-embetets beslut härutinnan, förklarar dessa skola utgå med 5 skillingar banko årligen för hvar träd, som å de utsynade allmanningarne i Degerfors socken blifvit tillåtet; hvaremot kollegium i öfrigt låtit vid landshöfdinge-embetets utslag bero.

Utaf hvad sålunda blifvit anfördt inhemtas, att Baggböle sågverk genom särskilte resolutioner fått sig beviljad en årlig stockfångst från Kronans skogar af 20,040 träd, hvarföre stubbörersafgiften blifvit bestämd till 1,304 riksdaler 10 skillingar banko eller 1,956 riksdaler 31 öre riksmünt. Till ersättning för 4,875 träd af denna stockfångst, hvilka afverkats inom Degerfors socken, har vid socknens afvittring, enligt Kongl. Maj:ts befallningshafvandes utslag den 31 December 1860 samt nådiga breffen den 10 Juli 1863 och den 22 Juli 1864, åt sågverket upplåtits, dels under åborätt kronotorpet Skurhuden, $\frac{1}{16}$ mantal, hvartill skulle höra en duglig skogsvidd af 156

tunnland 8 kappland, och dels under de vilkor, som i nådiga brefvet den 29 Maj 1852 äro föreskrifne, en skogsmark af 15,974 tunnland 31 kappland duglig mark jemte 10,316 tunnland 6,9 kappland impedimenter, tillsammans 26,291 tunnland 5,9 kappland, emot en, den förra stubbörersafgiften motsvarande skogsränta af 592 riksdaler 4 öre riksmünt. — Af öfriga stockfångsten, 15,165 träd, äro, enligt kollegii utslag den 19 December 1806, 204 träd, för hvilka stubbörersafgiften utgår med 11 riksdaler 16 skillingar banko eller 17 riksdaler riksmünt, beviljade till afverkning inom Vännäs socken, för hvilken något afvittringsutslag ännu icke till kollegium inkommit, och återstående 14,961 träd, för hvilka stubbörersafgiften utgör 1,347 riksdaler 27 öre riksmünt, afhemtas från lappmarken, utom någon del af den genom kollegii utslag den 20 Maj 1800 beviljade stockfångst, som, enligt hvad Kongl. Maj:ts befallningshafvande uppgifvit, är beviljad utaf kronoskogar inom Umeå socken, för hvilken, enligt hvad ofvan är anfördt, Kongl. Maj:ts befallningshafvandes afvittringsutslag är meddeladt den 31 December 1867 men ännu ej till kollegium inkommet.

Hvad nu angår de stockfångstupplåtelser till Baggböle eller andra sågverk, hvilkas privilegier blifvit till Baggböle sågverk öfverflyttade och som efter förutgångne häradsrättsundersökningar blifvit medgifne före den 30 juni 1820, då förbudet mot dylika upplåtelser för framtiden tillkom, eller a) enligt Kammar- och Kommers-kollegiernas utslag den 20 september 1791 för Norrfors såg å 900 träd och b) enligt Kammar-kollegii utslag den 20 maj 1800 för samma såg å 908 träd, hvilken sågs privilegier enligt kollegii utslag den 8 september 1819 flyttades till Baggböle; c) enligt kollegii utslag den 19 december 1806 för Pengfors tillämnade såg, hvars stockfångst enligt kollegii nyssberörde utslag den 8 september 1819 likaledes flyttades till Baggböle, å 775 träd och d) enligt kollegii utslag den 18 oktober 1813 för Degerfors såg, hvars stockfångst Kongl. Maj:ten den 6 oktober 1846 tillåtit att få vid Baggböle begagnas, å 770 träd, eller tillsammans 3,353 träd, så anser kollegium någon anmärkning emot dessa upplåtelser icke kunna framställas.

Beträffande deremot den tillökning i stockfångsten för Degerfors till Baggböle förflyttade såg, som genom Kongl. Maj:ts befallningshafvandes den 3 oktober 1848 meddelade och af kollegium den 27 mars 1849 gillade utslag blifvit sistnämnde såg medgifven, utgörande 530 träd från Degerfors socken och 1,712 träd inom Lycksele lappmarks härads, eller sammanräknadt

2,242 träd, deruti dock inberäknadt här ofvan omförmälte 770 träd, så förekommer visserligen, att denna tillökning, som således utgör 1,472 träd och icke, såsom Kongl. Maj:ts befallningshafvande uppgifvit, alla nyss berörde 2,242 träd, skulle hemtas från sanuna kronoskogar, som år 1810 blifvit synade och genom kollegii utslag den 18 oktober 1813 upplätne för stockfångsten af 770 träd till Degerfors såg, äfvensom att vid de af Lycksele och Degerfors häradssynerätter år 1848 hållna nya undersökningar befunnits, att en år 1810 synad trakt genom misräkning upptagits såsom tälände endast en årlig huggning af 270 timmerträd i stället för 970 dylika träd och att den ifrågasatta ökade stockfångsten kunde från dessa trakter erhållas; men då frågan om stockfångst för Degerfors såg, på grund af den år 1810 hållna syn, redan blifvit slutligen afgjord genom kollegii utslag den 18 oktober 1813, som för denna såg bestämmer en skogsutsyning af 770 träd från de år 1810 synade kronoskogar, och all vidare upplåtelse till viss årlig stockfångst från Kronans skogar för sågverk blifvit genom nådiga brefvet den 30 juni 1820 förbjuden, anser kollegium den genom utslagen den 3 oktober 1848 och 27 mars 1849, utöfver nämnde 770 träd, tillåtna stockfångst för Baggböle sågverk af 1,472 träd från Kronans ifrågavarande skogar icke vara af beskaffenhet, att någon ersättning derför enligt nådiga brefvet den 29 maj 1852 bör Baggböle sågverk tillkomma.

I fråga åter om den stockfångst af 1,630 träd, som genom Kongl. Maj:ts befallningshafvandes utslag den 25 september 1847 och kollegii utslag den 18 april 1848 blifvit Baggböle sågverk tillerkänd från de trakter, som varit utsynade till stockfångst för det vid Degernässanden tilltänkta sågverk, anser kollegium, i olikhet med Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande, att, enär dessa trakter redan år 1815 blifvit af häradssynerätt besigtigade, ehuru, i anseende till synens ofullständighet i vissa delar, ny undersökning ansetts, så väl af kollegium som af Kongl. Maj:t, nödvändig och sådan undersökning först år 1847 egt rum, den omständigheten, att stockfångstens belopp förut blifvit bestämd genom ofvan återopade utslag, icke böra betaga sågverks-egarne rätt, att för samma stockfångst komma i åtnjutande af ersättning i enlighet med nyss återopade nådiga bref.

Likaledes och då upplåtelsen af de 702 träd, som ursprungligen tillhört den för Rödåfors tilltänkta sågquarn, genom kollegii utslag den 18 Oktober 1813, beviljade stockfångst, men sedermera blifvit öfverflyttade först en-

ligt kollegii utslag den 29 februari 1848 till Norrfors såg och sedermera enligt Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes utslag den 19 september 1850 till Baggböle såg, grundar sig på före år 1820 hållne häradundersökning och meddelade tillståndsresolutioner, ehuru efter nämnda tid förnyad häradssyn blifvit förrättad äfvensom tillstånd till öfverflyttningen på andra sågverk, än det ursprungligen afsedda, meddeladt, lärer rättigheten till fortfarande åtnjutande af utsyning eller ersättning enligt 1852 års nådiga bref icke kunna bestridas.

Deremot förekommer i afseende på de 618 träd, som Norrfors sågverks-egare, äfvenledes på grund af den för Rödåfors tillämnade såganläggning anslagna stockfångst, genom kollegii utslag den 9 november 1852 berättigats afhenta från allmänningstrakter inom Lycksele och Degerfors socknar, att sedan vid nya häradsrättssyner åren 1844 och 1848 blifvit upplyst, att de år 1810 till Rödåfors såg utsynte och till en årlig afverkning af 1,484 träd anslagna sågskogar i betydlig mån minskats till följd af nybyggesanläggningar och skogseldar, så att dessa skogar icke kunde tåla större afverkning än de 702 träd, hvilka, såsom nyss nämndes, blifvit först till Norrfors och sedan till Baggböle öfverflyttade; så hafva, i ersättning för hvad sålunda gått förlorat af den för Rödåfors ursprungligen anvisade stockfångst, genom förstberörde utslag förut odisponerade allmänningstrakter blifvit till stockfångst åt Norrfors sågverk anslagne, hvars rätt sedermera blifvit till Baggböle sågverk öfverflyttad. Utom det att Rödåfors sågverk aldrig blifvit färdigbyggt och de dertill anslagne kronotrakter således ej heller till stockfångst för detta sågverk kunnat användas, samt dessa trakter dessutom blifvit upplätne under förbehåll för Kronan, att om de derå befintliga, till nybyggen och nya hemmans anläggning tjenlige ställen förordna, hafva de trakter, som vid 1848 års häradssyn blifvit på grund af detta sågverks privilegier för Norrfors såg besigtigade, förut varit odisponerade och således hvarken för Rödåfors eller Norrfors såg före 1820 synade, vid hvilket förhållande den långt efteråt skedda upplåtelsen af dessa trakter icke kan anses medföra någon rätt till ersättning enligt 1852 års nådiga bref.

Hvad slutligen angår den genom landshöfdinge-embetets utslag den 31 januari 1850 och kollegii utslag den 1 April 1851 Baggböle sågverks-egare medgifna stockfångst af 12,265 träd från Kronans skogar inom Degerfors socken och Lycksele lappmark; så och då dessa skogar först år 1848 blifvit af syn-

rätt undersökta, och nämnda brevet den 2 maj 1826 innehåller, att icke allenast ansökning bör vara gjord utan äfven undersökning verkställd före den 30 juni 1820, för att tillstånd till afverkning af sågtimmer från Kronans skogar skulle kunna i enlighet med äldre författningar beviljas, samt berörde stockfångst-upplåtelse skett med förbehåll, att densamma hvarken finge hindra anläggning af nybyggen eller torp samt anställande odlingar å de till stockfångst utsynade skogstrakterne, eller deras användande till andra nyttigare ändamål, eller verkställande af hvad i nämnda brevet den 18 juli 1827 angående sådana skogstrakters indelning till hemman blifvit föreskrifvet, anser kollegium upplåtelsen af nyssomförmälte stockfångst icke berättiga sågverksegarne att, vid afvittring, erhålla utbrytning af deremot svarande mark.

Enligt kollegii ofvan uttryckte åsigter skulle Baggböle sågverksegare, i händelse tillräcklig disponibel mark finnes, således vara berättigade till ersättning för

de genom Kammar- och Kommers-kollegiernas utslag den 20 september 1791	
ursprungligen för Norrfors anslagne	900 träd,
de genom Kammar-kollegii utslag den 20 maj 1800 till samma	
såg ytterligare beviljade	908 "
de genom kollegii utslag den 19 december 1806 för Pengfors	
tillämnade såganläggning anslagne	775 "
de genom kollegii utslag den 18 oktober 1813 för Degerfors	
såg anslagne	770 "
de genom kollegii utslag den 29 februari 1848 till afverkning	
vid dåvarande Norrfors sågverk medgifne	702 "
af den ursprungligen till Rödäfors genom kollegii utslag	
den 18 oktober 1813 anslagna stockfångst, och	
de genom kollegii utslag den 18 april 1848, på grund af privilegierna för den tillernade såganläggningen vid Degernäs-	
sanden, anslagne	1,630 "

eller tillsammans 5,685 träd,

men deremot icke ega rätt till ersättning för den tillökning, som, utöfver ofvannämnde 770 träd, genom kollegii utslag den 27 Mars 1849, på grund af Degerfors sågs privilegier, blifvit Baggböle såg beviljad med 1,472 träd,

transport 1,472 träd.

	transport 1,472 träd,
den ersättning, som, på grund af Rödäfors tillernade såganläggningsprivilegier, genom kollegii utslag den 9 november	
1852 blifvit Baggböle såg anvisad med	618 "
samt de genom kollegii utslag den 1 april 1851 anslagne	12,265 "
eller tillsammans	14,355 träd.

Vid afvittring i Degerfors socken hafva emellertid Baggböle sågverksegare, enligt Kongl. Maj:ts befallningshafvandes utslag den 31 December 1860, erhållit mark till ersättning af stockfångst icke allenast för hela det antal träd, som genom Kammar- och Kommers-kollegiernes ofvannämnde utslag den 20 september 1791 blifvit anslaget till Norrfors såg, eller 900 träd,

de träd, som utaf den genom kollegii utslag den 20 maj 1800 Norrfors såg beviljade stockfångst (908 träd) ansetts kunna hemtas från Degernäs socken, eller 637 "

de träd, som utaf den genom kollegii utslag den 19 december 1806 Pengfors såg beviljade stockfångst (775 träd) beräknats kunna erhållas inom nämnde socken, eller 571 "

de träd, som inom samma socken antagits kunna bekommas af den enligt kollegii utslag den 18 oktober 1813 Degerfors såg anslagna stockfångst (770 träd) med 530 "

de träd, som enligt sistnämnde utslag, jemfördt med kollegii utslag den 29 februari 1848, blifvit tilldelade Rödäfors såg, eller 702 "

de träd, som af Degernäsandens privilegierade stockfångst (1,630 träd) ansetts kunna erhållas inom ofta berörde socken, eller 76 "

och slutligen de 180 "

som blifvit medgifne att fällas å sådana kronotrakter, som antagits tillhöra Lycksele lappmark, men vid afvittringen befunnits belägne inom Degerfors sockengräns, nemligen på ömse sidor om Arfvan och å ömse sidor om Maltån och Malträsket, hvilka trakter år 1815 synades för nyssnäm-

transport 3,396 träd,

transport 3,596 träd,
de Degernässandens såg, eller tillsammans 3,596 träd af
den stockfångst, hvarför kollegium här ofvan ansett Bagg-
böle sågverksegare berättigade till ersättning genom anslag
af mark, utan äfven för
1,080 träd, som beviljats genom kollegii utslag den 1 april
1851 och
199 träd af dem, som anslagits genom kollegii utslag den 9
november 1852, eller tillsammans 1,279 "
för hvilka Baggböle sågverksegare, enligt kollegii tanke, icke
varit till dylik ersättning berättigade.

Summa 4,875 träd.

Af ofvannämnde 5,685 träd, som böra ersättas genom tilldelning af
mark, hafva Baggböle sågverksegare, såsom här ofvan är nämnt, redan in-
nom Degerfors socken erhållit utbrytning för 3,596 träd,
och äro de således, i händelse af tillgång, endast berättigade till
ytterligare ersättning i mark för hvad som ännu återstår af den
ursprungliga stockfångsten för Norrfors såg med . . . 271 träd.
Pengfors såg med 204 "

såvida ersättningen härför icke redan blifvit, så-
som ofvan är anfördt, tilldelad inom Vännäs
socken,

Degerfors såg 240 "
Degernässandens såg 1,374 " 2,089 "
tillsammans 5,675 träd.

14:o. *Holmfors sågverk i Skellefteå socken.*

Vid upplåtelsen af den för detta sågverk beviljade stockfångst, för
hvilken stubböresafgiften utgör 17 riksdaler 13 skillingar banko eller 25
riksdaler 91 öre riksmünt, har blifvit såsom vilkor föreskrifvet, att derige-
nom icke finge läggas några hinder i vägen för nybyggens upptagande eller
verkställande af odlingar å de till stockfångsten utsynade allmännings-
trakterna.

15:o. *Klintforslids sågverk i Skellefteå socken.*

Stubböresafgiften utgör, enligt kollegii utslag den 2 augusti 1813 och
den 9 april 1840, 57 riksdaler 14 skillingar banko eller 85 riksdaler 94
öre riksmünt; och vid upplåtelsen af stockfångsten göres i afseende på ny-
hemmans upptagande enahanda förbehåll, som vid nästföregående såg blifvit
anfördt.

16:o. *Lejonströms sågverk i Skellefteå socken.*

Enligt hvad handlingarne innehålla och kollegium i underdånigt utlå-
tande den 20 december 1864, i fråga om de angående jord och skogar i
Norrbottens län utfärdade privilegier, jemväl anfördt, har kollegium genom ut-
slag den 11 april 1843 bestämt stubböresafgiften för den genom Kongl.
brevet den 28 november 1780, utan något förbehåll med afseende å nybyg-
gesanläggningar, upplåtna stockfångst inom Westerbottens län af 2,000 träd
till 2 skillingar banko och för den genom kollegii utslag den 14 november
1806 inom Arvidsjaurs socken af Norrbottens län, med vilkor att nybygges-
anläggningar å stockfångstskogen icke finge förhindras, anslagna stockfångst
af 2,440 träd till 1 skilling banko för hvarje träd, utgörande alltså samman-
lagda beloppet af stubböresafgiften för detta sågverk 134 riksdaler 8 skil-
lingar banko, eller 201 riksdaler 25 öre riksmünt, och hela stockfångsten
4,440 träd, för hvilka kollegium i nyssberörde underdåniga utlåtande till-
styrkt att, om tillgång funnes, ersättning af skogsmark måtte sågverket be-
redas vid afvittring inom Westerbottens län.

17:o. *Degerfors sågverk i Piteå socken af Norrbottens län.*

Kongl. Maj:ts befallningshafvandes utslag den 24 juli 1795, som
fastställdes genom kollegii utslag den 28 oktober samma år och hvarigenom
åt detta sågverk upplåtes, dels inom Piteå socken i Norrbottens län och dels
inom Skellefteå socken i Westerbottens län, en stockfångst af 1,200 träd år-
ligen, för hvilken stubböresafgiften genom kollegii utslag den 26 juli 1819
bestämmes till 37 $\frac{1}{2}$ tolfter enkla furubröder och 6 $\frac{1}{4}$ tolfter skeppsplankor, in-
nehåller icke något förbehåll med afseende på nybyggesanläggningar; hvar-
emot kollegii utslag den 7 juni 1830, hvarigenom från Kronans skogar i

Skellefteå socken beviljas sågverket en tillökning af 60 träd i den årliga stockfångsten emot stubböresafgift, beräknad efter 6 skillingar trädet till 7 riksdaler 24 skillingar banko eller 11 riksdaler 25 öre riksmünt, föreskrifver såsom vilkor, att härigenom icke finge läggas något hinder i vägen för nybyggesanläggningar å de till stockfångst upplåtne skogstrakterna.

Då den, genom kollegii nyssnämnde utslag den 7 juni 1830, medgifna tillökning i stockfångsten för Degerfors såg grundar sig på en af vederbörande häradsstyrelse, den 26 med flere dagar i augusti månad 1817, verkställd syn, anser kollegium den omständighet, att den slutliga upplåtelsen icke egt rum förr än efter utfärdandet af nämnda brefvet den 30 juni 1820 icke böra betaga sågverksegaren rätt att erhålla godtgörelse i motsvarande mark, derest tillgång derpå finnes.

Till ersättning af den stockfångst, som blifvit Degerfors sågverk anslagen, har vid afvittring af Piteå socken, genom Kongl. Maj:ts befallningshafvandes särskilde utslag den 19 oktober 1864, 13,4 träd blifvit anvisade att afverkas å 2-ne, sågverksegaren tillhörige, å förra stockfångstområdet belägna hemman och för afhämtning af 61,1 träd, eller tillsammans från Piteå socken 74,5 träd, en allmänningstrakt till sågverket upplåten, emot hvilka utslag sågverksegaren hos Eders Kongl. Maj:t anför underdåniga besvär, i anledning af hvilka besvär, hvaröfver kollegium den 9 augusti 1867 afgifvit underdånigt utlåtande, nädigt beslut, så vidt kollegium inhemtat, ännu icke blifvit meddeladt. — Vid afvittringsberedningen för Skellefteå socken den 11 och påföljande dagar i juni månad 1860 har förslag blifvit uppgjort, enligt hvilket sågverket, utom ersättning för de genom kollegii utslag den 7 juni 1830 upplåtne 60 träd, skulle inom denna socken erhålla skogsmark, motsvarande en årlig afverkning af 537 träd; men då afvittringen af de åt sågverken upplåtne stockfångstskogar, enligt hvad Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande uppgifvit, kommer att företagas först efter avslutandet af afvittringen inom Skellefteå, Norsjö och Jörns socknar, af hvilka de båda sednare äro utbrutna från den förstnämnda, samt något afvittringsutslag för Jörns socken ännu icke till kollegium inkommit, är kollegium icke i tillfälle att upplysa, huruvida berörde förslag blifvit fastställt.

18:o. *Ytterstfors och Carlfors förenade sågverk i Skellefteå socken.*

Utom den af Kongl. Maj:ts befallningshafvande uppgifna, genom kollegii utslag den 26 Oktober 1796, utan något förbehåll i afseende på nybyggesanläggningar, å Ytterstfors nyinrättade sågverk upplåtne stockfångst af 2,493 träd, för hvilka stubböresafgiften utgår, icke såsom Kongl. Maj:ts befallningshafvande uppgifvit, med 2 skillingar, utan med $\frac{1}{2}$ skilling eller 6 rst trädet, har, med vilkor att nybyggesanläggningar icke finge förhindras å de till stockfångst upplåtne allmänningstrakterne, beviljats genom kollegii utslag den 17 November 1814 åt Carlfors nyanlagda och med Ytterstfors förenade sågverk 1,586 träd från Kronans skogar inom lappmarkerna i Norrbottens län, emot en stubböresafgift af 3 skillingar trädet, och genom kollegii utslag den 1 Maj 1818 åt nämnde sågverk gemensamt från allmänningstrakten inom Piteå socken 394 träd, emot en stubböresafgift af 4 skillingar banko trädet.

För sistnämnde antal träd hafva dessa sågverk, enligt Kongl. Maj:ts befallningshafvandes afvittringsutslag den 19 Oktober 1864, erhållit ersättning af mark vid afvittringen inom sistnämnde socken i Norrbottens län. — Återstående stockfångsten, derför sammanräknade stubböresafgiften belöper sig till 125 riksdaler 4 skillingar 6 rst. banko, eller 187 riksdaler 64 öre riksmünt, utgör således 4,079 träd, för hvilka kollegium i underdånigt utlåtande den 20 December 1864 tillstyrkt, att sågverken måtte beredas ersättning genom tilldelning af mark inom Vesterbottens län, såvidt tillgång derstädes finnes.

19:o. *Brännfors sågverk i Skellefteå socken.*

Genom Kammar- och Kommers-kollegiernes resolution den 31 December 1760 har detta sågverk, utan något förbehåll i afseende på nybyggesanläggningar, erhållit rätt att från Kronans skogar afhemta 2,000 träd årligen, för hvilken stockfångst någon stubböresafgift, jemlikt kollegii utslag den 22 Maj 1829, icke erlågges.

Utaf Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i Vesterbottens län utslag den 5 Oktober 1816 och Kammar-kollegii utslag den 1 Maj 1818, jemfördt med Kongl. brefven den 25 Oktober 1826 och 19 Oktober 1838, inhämtas, att sågverket, med vilkor att nybygges och torps anläggande å de deri-

genom till stockfångst upplåtna skogstrakter icke finge förhindras, erhållit tillstånd att, emot en stubböresafgift af 4 skillingar trädet, årligen afhemta från allmänningsstrakter inom Skellefteå socken i Vesterbottens län och Arvidsjaurs lappmarks församling, som genom Kongl. brefvet den 10 Februari 1837 flyttades från Vesterbottens till Norrbottens län, 2,455 växande och 246 skadade träd.

Då sågverket vid afvittring inom Piteå socken i sistnämnde län, enligt Kongl. Maj:ts befallningshafvandes afvittringsutslag den 19 Oktober 1864, erhållit ersättning för förstberörde 2,000 träd genom tilldelning af deremot svarande skogsmark, och då vid å sågverket den 21 Juni 1827 verkställd skattläggning, som kollegium fastställt den 22 Maj 1829, 1,615 växande och 133 skadade träd utaf den, genom kollegii utslag den 1 Maj 1818, beviljade stockfångst ansetts vara att afhemta inom Arvidsjaurs socken, så utgör den sågverket inom Skellefteå socken, emot en stubböresafgift af 4 skillingar trädet, beviljade stockfångsten 840 växande och 113 skadade, eller tillsammans 953 träd, i stället för 2,463 träd, såsom Kongl. Maj:ts befallningshafvande uppgifvit; hvartill kommer den, genom kollegii här ofvan vid Degerfors sågverk i Norrbottens län omnämnda utslag af den 7 Juni 1830, för ifrågavarande Brännfors såg, emot en stubböresafgift af 6 skillingar trädet, beviljade stockfångst af 8 träd årligen, i afseende hvarå jemväl föreskrives, att nybyggesanläggning å den för denna stockfångst utsynade skogstrakten icke finge förhindras.

Sälunda har Brännfors sågverk en privilegierad stockfångst inom Vesterbottens län af 961 träd eller, om ofvanomförmälte 1,748 träd inom lappmarken inberäknas, sammanlagdt 2,709 träd. För nyssnämnde 1,748 träd har kollegium i dess underdåniga utlåtande den 20 December 1864 tillstyrkt, att ersättning måtte beredas genom tilldelning af deremot svarande skogsmark inom Vesterbottens län, så vidt tillgång derstädes finnes.

Stubböresafgiften för ofvanberörde 2,709 träd utgör 226 riksdaler 4 skillingar banko eller 339 riksdaler 12 öre riksmünt.

20:o. *Stenfors sågverk i Nysätra socken.*

Genom utslag den 6 Februari 1844 har kollegium fastställt Kongl. Maj:ts befallningshafvandes utslag den 31 December 1840, hvarigenom detta sågverks stockfångst från Kronans skogar blifvit nedsatt från de år 1799

anslagna 462 till 20 träd årligen och stubböresafgiften i förhållande dertill bestämd, å 4 skillingar banko trädet, till 1 riksdaler 32 skillingar banko eller 2 riksdaler 50 öre riksmünt, som enligt 1867 års kronoräkenskaper för närvarande jemväl erlägges.

21:o. *Bureå sågverk i Skellefteå socken.*

Uti Kongl. Maj:ts befallningshafvandes utslag den 25 Augusti 1795 och den 24 Januari 1811, som blifvit fastställd genom kollegii utslag den 22 Mars 1796 och den 4 November 1811, och hvarigenom detta sågverk erhållit rättighet att från kronans skogar, emot en stubböresafgift af 6 rst. trädet, årligen afhemta 1,509 träd, göres det förbehåll, att upplåtelse af nybyggen å de för denna stockfångst utsynade skogstrakter icke finge förhindras. — Den genom Kongl. Maj:ts befallningshafvandes utslag den 24 November 1815 och kollegii utslag den 15 November 1816 tillökade stockfångst af 434 träd årligen, emot en stubböresafgift af 3 skillingar trädet, är beviljad att efter årlig utsyning afverkas å de åt sågverket redan förut upplåtna krono-allmänningsstrakter. — Stubböresafgiften för detta sågverk utgör 42 riksdaler 40 skillingar 6 rst banko eller 64 riksdaler 27 öre riksmünt.

22:o. *Utansjö sågverk i Högsjö socken af Westernorrlands län.*

Stubböresafgiften för den åt detta sågverk, från kronoallmänningar inom Åsele socken i Vesterbottens län, upplåtna stockfångst af 1,035 träd årligen har, enligt kollegii utslag den 20 April 1796 och Kongl. resolutionen den 11 Juli 1797, hvarigenom äfven det vilkor blifvit föreskrifvet, att nybyggesanläggningar icke finge förhindras å de till stockfångst upplåtna skogstrakterna, blifvit bestämd till 6 rst., i stället för, såsom Kongl. Maj:ts befallningshafvande uppgifvit, 4 rst. trädet, och utgår följaktligen, som kollegii utslag den 30 April 1833 jemväl bestämmer, med 10 riksdaler 37 skillingar 6 rst banko eller 16 riksdaler 17 öre riksmünt. — Dessa stockfångst-privilegier, som ursprungligen beviljades för en såganläggning inom Sollefteå socken af Westernorrlands län, hafva enligt kollegii utslag den 22 April 1800 blifvit flyttade till Utansjö i Högsjö socken; hvaremot icke några anteckningar i kollegium visa, att flyttningen af Utansjö sågverks privilegier till Lo och Kramfors i Gudmandrå och Styrnäs socknar af Westernorrlands

län belägna sågverk egt rum, på grund af något i behörig ordning dertill meddeladt tillstånd.

23:o. *Renbergsvattnets sågverk i Burträskes socken.*

Efter anförde underdåniga besvär har Kongl. Majt genom nådigt bref den 12 Juni 1863, med ogillande af deremot anförde besvär, fastställt kollegii utslag den 31 Juli 1862, hvarigenom blifvit förklaradt, att Renbergsvattnets sågverksegares rätt till den under sågverket dittills disponerade kronoallmänning skulle från och med år 1862 upphöra.

Med iakttagande af de utaf kollegium vid Eders Kongl. Majts befallningshafvandes utlåtande här ofvan gjorda erinringar, utgör det sågtimmer, som antingen på grund af utfärdade stockfångst-privilegier får från Kronans skogar emot stubbörasafgift årligen afhentas, eller för hvilket sågverken, der afvittringarne blifvit afslutade, fått sig motsvarande skogsmark under egande rätt tilldelad, följande belopp, nemligen:

	Återstående årlig stockfångst från Kronans skogar.		Vid afvittring tilldelad skogsmark, motsvarande.		Summa.	
	Antal träd.	Stubbörasafgift.	Årlig stockfångst af ant. träd.	Fastslädd skogsmark.	Antal träd.	Stubbörasafgift och skogsmark.
						Rdr. ore.
Hygelsböle såg	297	27 84	477	44 72	774	72 56
Håknäs	1,000	15 62	1,000	38 49	2,000	54 11
Hörneåfors	290	4 53	160	6 66	450	11 19
Dalkarlså och Qvarnhusfors	558	52 46	—	—	558	52 46
Ratu	115	5 39	—	—	115	5 39
Sävar	87	4 82	852	39 77	939	44 59
Qvarnfors eller Mossfors	1,332	20 81	—	—	1,332	20 81
Kassjö	94	5 87	—	—	94	5 87
Fällfors	157	9 81	—	—	157	9 81
Tväråmark	39	3 98	—	—	39	3 98
Östra Sjulmark	39	7 31	—	—	39	7 31
Baggböle	2,089	319 71	4,875	592 4	6,964	911 75
Holmfors	1,658	25 91	—	—	1,658	25 91
Klintforslid	1,100	85 94	—	—	1,100	85 94
Lejonström	2,000	125 „	—	—	2,000	125 „
Transport	10,855	715 —	7,364	721 68	18,219	1,436 68

	Återstående årlig stockfångst från Kronans skogar.		Vid afvittring tilldelad skogsmark, motsvarande.		Summa.	
	Antal träd.	Stubbörasafgift.	Årlig stockfångst af ant. träd.	Fastslädd skogsmark.	Antal träd.	Stubbörasafgift och skogsmark.
						Rdr. ore.
Transport	10,855	715 —	7,364	721 68	18,219	1,436 68
Degerfors såg i Norrbottens län	1,537	11 25	—	—	597	11 25
utom den stockfångst af 663, som är beräknad att utgå från Norrbottens län. Stubbörasafgiften är beräknad att utgå i plankor och bräder.	1 60	—	—	—	—	—
Ytterstfors och Carlfors	2,493	38 95	—	—	2,493	38 95
utom hvad här nedan omförmåles.	—	—	—	—	—	—
Brännfors	961	120 62	—	—	961	120 62
utom hvad som nedan omförmåles.	—	—	—	—	—	—
Stenfors	20	2 50	—	—	20	2 50
Bureå	1,943	64 27	—	—	1,943	64 27
Utansjö i Westernorrlands län	1,035	16 17	—	—	1,035	16 17
Summa	17,904	968 76	7,364	721 68	25,268	1,690 44
hvar till kommer dels den genom kollegii utslag den 27 Mars 1849, 1 April 1851 och 9 November 1852 medgifna utsyning eller tillökning i stockfångsten för Baggböle sågverk, för så vidt ersättning i mark inom Degerfors socken icke redan blifvit sågverket tilldelad, men för hvilken stockfångsts återstående del, som endast tillävidare bör utgå, någon ersättning genom utbrytning af mark ej bör ega rum	13,076	1,044 56	—	—	13,076	1,044 56
och dels den, nedannämnde sågverk från Norrbottens län beviljade stockfångst, för hvilken kollegium i underdånigt utlåtande den 20 December 1864 tillstyrkt, att ersättning i mån af tillgång måtte dessa sågverk beredas genom tilldelning af skogsmark vid afvittring inom Westerbottens län, nemligen:	30,980	2,013 32	7,364	721 68	38,344	2,735 —
Lejonströms såg	2,440	76 25	—	—	2,440	76 25
Ytterstfors och Carlfors	1,586	148 69	—	—	1,586	148 69
Brännfors	1,748	218 50	—	—	1,748	218 50
	5,774	443 44	—	—	5,774	443 44
tillsammans	36,754	2,456 76	7,364	721 68	44,118	3,178 44

Slutligen har kollegium ansett sig böra i underdånighet erinra, att ehuru, genom nådiga brefvet den 2 November 1866, i fråga om de rörande jord och skogar i Westerbottens län meddelade privilegier enahanda utredning blifvit anbefalld, som rörande Norrbottens län blifvit genom kollegii underdåniga utlåtande den 20 December 1864 meddelad, hvilken utredning äfven omfattar de åt jernverk anslagna skogar, Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Westerbottens län icke yttrat sig om andra än sågverkens privilegier, fastän inom detta län äfven finnes åtskilliga jernverk och masugnar, som för bergsrörelsens bedrivande fått sig kronoskogar emot rekognitionsafgift anslagna. Sedan Olofsfors bruks rekognitions-allmänningar blifvit till hemman indelade och skattlagda samt den 22 Juni 1864 under bruket skatteförsälda, finnes likväl numera inom Westerbottens län icke några bergverken anslagna skogar, för hvilka rekognitionsafgift erlägges; och torde vid sådant förhållande någon utredning om bergverkens skogar inom nyssberörde län icke heller vara erforderlig.

Kammar-kollegium framhärdar med djupaste vördnad, trohet och nit,

Stormäktigste, Allernådigste Konung!

Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste, tropligtigste
tjenare och undersåter

C. J. THYSELIUS.

RUDOLF CEDERSCHIÖLD.

FR. BERGSTROM.

Ref.t.

Th. S. Lundberg.

Fr. M. Sward.

Stockholm den 30 Maj 1870.

Skogskomiténs underdåniga
yttrande

den 21 Dec. 1870 ang. de Norrländska
jern- och sågverksprivilegierna.

Stormäktigste, Allernådigste Konung!

Uti underdånig skrifvelse den 5 oktober 1860 anhöllo Rikets Ständer att, då lämpligaste sättet för åstadkommande af landets uppodling i sammanhang med skogens behöriga vårdande syntes vara, att lemna allmogen tillfälle till nybyggens anläggande, men, beträffande Norrbottens län, hvarken

de för enskilde eller bolag derstädes utfärdade privilegier å jord, till uppodling under frälsemannarätt, och å skog, dels till kolning för järnverken och dels till stockfångst för sågverken, eller de i sednare tider meddelade nådiga föreskrifter rörande stockfångstskogarne, i Rikets Ständers tanka, voro för befordrande af landets uppodling och hemmansanläggningar ändamålsenliga eller öfverensstämmande med föreskrifterna i 77 § regeringsformen, Eders Kongl. Maj:t, till förekommande deraf, att icke äldre, af en eller annan grund förfallne privilegier må lägga hinder i vägen för de anstalter, som för nämnda ändamål kunde finnas vara med det allmänna bästa mest förenliga, måtte täckas vidtaga sådan åtgärd, att alla å jord, skogar och stockfångst till sågverken inom Norrbottens län utfärdade privilegier måtte varda till deras gällande kraft så fort som möjligt pröfvade, på det att hvad som ej med rätta innehades måtte till Kronans fria disposition återfalla.

Med anledning häraf täcktes Eders Kongl. Maj:t, genom nådig remiss den 26 i samma månad, anbefalla Dess och Rikets Kammar-kollegium att, efter det Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län blifvit i ämnet hörd, med underdånigt utlåtande i ämnet till Eders Kongl. Maj:t inkomma; deruppå Eders Kongl. Maj:ts bemälda befallningshafvande den 13 maj 1861 samt Kammar-kollegium den 20 december 1864 afgäfvit underdåniga utlåtanden; hvarefter Eders Kongl. Maj:t täcktes genom nådig remiss den 5 november 1869 till den komité, som i nåder fått sig uppdraget att afgifva förslag till ordnande af de norrländska skogsförhållanderna, öfverlemnna ej mindre förenämnde, två underdåniga utlåtanden än ock af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Westerbottens, Westernorrlands och Jemtlands län till Statsrådet och Chefen för Eders Kongl. Maj:ts Finans-departement afgifna redogörelser, angående innehållet och beskaffenheten af de privilegier å stockfångst för sågverken, som tid efter annan blifvit inom nyssnämnda trenne län utfärdade, hvilket öfverlemnande skett, på det att komitén, vid fullgörandet af nämnde uppdrag, jemväl måtte taga den i förberörda hänseenden åstadkomna utredningen i behörigt öfvervägande.

Vidare och efter det Skogsstyrelsen, under anförande hursom beskaffenheten af de tillståndsresolutioner eller stockfångstprivilegier, på grund af hvilka utsynning åt sågverken i Westerbottens län egde rum, ej vore fullt utredd samt att svårighet, till följd deraf, uppstått vid bedömandet af utsyningsrätten och huruvida sådan rätt upphört genom andra föreskrifter eller

blott varit tills vidare beviljad, hos Eders Kongl. Maj:t i underdånighet hemställt, att Kammarkollegium måtte i nåder anbefallas att för nämnda län gå i författning om en dylik utredning, som kollegium, enligt hvad ofvan omförmäldt är, meddelat angående utsyningsrätten för sågverk inom Norrbottens län; i sammanhang hvarmed Skogsstyrelsen tillkännagifvit, att det blifvit ifrågasatt, huruvida de stockfångstresolutioner, som blifvit utfärdade efter det förbud emot vidare stockfångstupplåtelse från Kronans skogar till sågverken i de norra länen blifvit stadgadt genom nådiga brefven den 30 juni 1820 och den 2 maj 1826, kunde anses hafva varit gällande annat än tillsvidare och utan rättighet till utbrytning af sådant stockfångstområde, som nådiga brefvet den 29 maj 1852 afsäga, i hvilket fall dylika resolutioner skulle vara upphäfd genom nådiga utsyningsförordningen den 21 december 1865, bland hvilka resolutioner Skogsstyrelsen särskildt anmärkt den, till förmån för Baggböle sågverk å 11,188 träd den 1 april 1851 af Kammar-kollegium utfärdade, hvars godkännande såsom privilegium skulle berättiga till ett skogsanslag af 50 å 60,000 tunnland, för hvilket anslag utbrytningskostnaden skulle komma att uppgå till 16 å 20,000 riksdaler riksmünt; har Eders Kongl. Maj:t genom nådigt bref den 2 november 1866 anbefallt Kammar-kollegium att, i fråga om de rörande jord och skogar i Westerbottens län meddelade privilegier, verkställa och till Eders Kongl. Maj:t afgifva en utredning af enahanda beskaffenhet med den, som rörande Norrbottens län blifvit af kollegium den 20 december 1864 till Eders Kongl. Maj:t öfverlemnad, samt dervid jemväl utlåta sig öfver den af Skogsstyrelsen, på sätt ofvan är omförmäldt, väckta fråga angående de stockfångstresolutioner, som antingen icke blifvit af kollegium stadfästade eller utfärdats efter det förbud blifvit, genom Kongl. brefven den 30 juni 1820 och den 2 maj 1826, stadgadt emot vidare stockfångstupplåtelse från Kronans skogar i de norra länen.

Till åtlydnad häraf, och efter det Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Westerbottens län till Kammar-kollegium, den 13 juni 1868, aflåtit infordrad undersökning och utredning af de, rörande jord och skogar inom länet, meddelade privilegier jemte vederbörande privilegii-innehafvare affordrade förklaringar, afgaf Kammar-kollegium underdånigt utlåtande i ämnet den 30 maj innevarande år; hvarefter Eders Kongl. Maj:t genom nådig remiss den 30 sistlidne juli täcktes till komitén öfverlemnna samma utlåtande för

att, på sätt här ofvan i fråga om nådiga remissen af den 5 november 1869 nämndt är, hos komitén komma under behörigt öfvervägande.

Då nu komitén, som i det af komitén denna dag afgifna underdåniga betänkande med förslag till ordnande af de norrländska skogsförhållandena i allmänhet anförde de skäl, som förmått komitén att göra ifrågavarande nådiga remisser till föremål för framställning i särskildt utlåtande, går att meddela det yttrande, samma remisser påkalla, får komitén i underdånighet tillkännagifva, att, hvad först angår de privilegier, hvarigenom skog eller mark blifvit för kolfångst och dylika till bruks- och bergverksrörelsen hänförliga ändamål eller för odling samt anläggande af hemman eller nybyggen upplåtna, komitén, för sin del, icke vid den af Kammar-kollegium lemnade utredning har annat att tillägga, än att komitén anser sig, i enlighet med upplysningar, som komitén från Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län infordrat, böra i underdånighet meddela: att Pajala socken, inom hvilken Kengis bruk är beläget, ännu icke undergått afvittring, så att följaktligen den, genom nådiga brevet den 23 oktober 1822 föreskrifna tilldelning af så stort skogsområde, som för den närvarande bruksrörelsens framtida uppehållande erfordras, ännu ej blifvit verkställd; att, hvad beträffar de privilegier, som blifvit utfärdade för Korpfors masugn och Rensundsfors jernverk, hvilka båda verk, enligt privilegierna och sedermera meddelade anståndsresolutioner, bort vara uppförda sist innan 1863 års utgång, ännu den 24 augusti 1870, då Eders Kongl. Maj:ts förbemälda befallningshafvande till komitén afstämde skrifvelse i ämnet, icke kommit till stånd; att, hvad angår de för det så kallade Palmstruchska odlingsdistriktet utfärdade privilegier, Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i förenämnda län genom dess i anledning af verkställd afvittring och skattläggning inom Piteå socken den 19 oktober 1864 meddelade och, så vidt Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande hade sig bekant, ej öfverklagade utslag förklarar, det någon företrädesrätt till berörda odlingsdistrikt eller de derå under afvittringsberedningen afmätte och föreslagna nyhemman icke kunde, på grund af privilegiibrevet, innehafvarne deraf tillkomma i vidsträcktare mån, än såvidt visas kunde, att hemmanen varit ansökte, utsynte och med odling och husbyggnad bearbetade inom den i privilegiibrevet stadgade tid eller inom sex år från brevet datum; såsom följd hvaraf och då i sådant afseende förekomme, att endast Altergårds egendom, om 20 mantal, blifvit för privilegii-innehafvarens räk-

ning utsynad och genom Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i Westerbottens län utslag den 30 augusti 1802, efter förutgången afvittring, till området bestämd och afvittrad, Eders Kongl. Maj:ts förbemälda befallningshafvande funnit sig oförhindrad att, utan afseende å återopade privilegiibrevet, kunna, enligt de för vinnande af rättighet till uppodling af kronojord gällande författningar och öfriga sig företeende omständigheter, disponera såväl de å odlingsdistriktet utsynte hemman, som ock den öfverblifna, till hemmansbruk otjenliga marken; samt att, genom samma utslag, Altergårds egendom af omförmälda distrikt erhållit ett område af 28,000 tunnland duglig mark och 18,458 tunnland 11 kappland impedimenter.

I fråga nu om giltigheten eller fortfarande beståndet af de bruks- och bergverks- samt odlingsprivilegier, hvilka i Kammar-kollegii underdåniga skrifvelse den 20 december 1864 omförmälas, har komitén icke något att erinra emot de af kollegium i afseende å Kengis bruk, Korpfors masugn och Rensundsfors stångjernsverk, Avasfors masugns och Hyttåfors bruks kol-distrikt samt det så kallade Melderöretziska och Hermelinska bergverks- och odlingsdistriktet uttalade åsigter och hemställanden, dem komitén alltså, efter noggrant öfvervägande, vågar i underdånighet tillstyrka; och enär, hvad beträffar de för Palmstruchska odlingsdistriktet utfärdade privilegier, i afseende hvarå Kammar-kollegium icke uti dess ofvanberörde underdåniga skrifvelse af den 24 december 1864 framställt något förslag, frågan om desamma giltighet eller fortfarande bestånd redan blifvit genom ofvanomförmälda, af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande den 19 oktober 1864 meddelade laga kraft vunne utslag pröfvad och afgjord, tacktes Eders Kongl. Maj: i nåder finna, att i den ordning, hvari frågan nu förekommer, den icke kan till vidare yttrande föranleda.

Hvad angår de privilegier, som blifvit meddelade åt sågverk å stockfångst från Kronans skogar inom de norrländska länen, får komitén, med tillkännagifvande att några sådana privilegier numera icke förekomma inom Jemtlands och Gefleborgs län, enär vid den i nämnda län för flere år sedan afslutade afvittringen de sågverk, hvilka förut åtnjutit dylika privilegier, i ersättning derför tilldelats bestämda områden, som blifvit till hemman indelade och skattlagde, beträffande de sågverk inom Norrbottens, Westerbottens och Westernorrlands län, hvilka, jemlikt privilegier, åtnjuta stockfångst från Kronans skogar, underdånigst hänvisa till den af komitén öfver samma såg-

verk upprättade, under litt. A bilagde tablå, hvilken utvisar länet, der sågverket är beläget, tiden då samt af hvilken myndighet dess privilegier utfärdats, det antal träd, som till sågverken på detta sätt årligen utgå, samt den afgift till staten, som för stockfångsten erlägges, vare sig såsom stubböresafgift för hvarje träd eller såsom skogsränta, der bestämdt skogsområde blifvit sågverket för stockfångsten tilldeladt, äfvensom omfånget af den mark, hvilken sålunda blifvit sågverket tillagd.

Af nämnda tablå framgår i öfrigt, att privilegier å stockfångst från Kronans skogar blifvit meddelade och ännu fortfara:

i *Norrbottens län* för sexton särskilda sågverk med rättighet till erhållande af 29,765,3 träd årligen, derför den årliga afgift, som till statsverket erlägges, utgör

stubböresafgift för . . . 10,404 träd	1,191 rdr 42 öre,
skogsränta för 16,361,3 "	1,391 " 73 "
hvar till komma . . . 3,000 " för hvilka någon afgift icke erlägges,	

så att statsverket för 29,765,3 träd årligen bekommer . . 2,583 rdr 15 öre,

eller i medeltal för hvarje träd af hela stockfångsten 8,7 öre; och hafva sågverken till stockfångstområde, derifrån de 16,361,3 träd skola hemtas, för hvilka skogsränta erlägges, bekommit 94,069 tunnland duglig skogsmark och 44,149 tunnland 1 kappland impedimenter eller 5 tunnland 24 kappland duglig skogsmark för hvarje träd;

i *Westerbottens län* för tjugotre sågverk med rätt till årlig afverkning af 38,571 träd, mot afgift till statsverket såsom

stubböresafgift för . . 31,207 träd 2,290 rdr 52 öre
och skogsränta för . . 7,364 " 721 " 68 "

eller tillhopa för 38,571 träd 3,012 rdr 20 öre;

utgörande i medeltal för hvarje träd af hela stockfångsten 9,8 öre; och äro till stockfångstområden, derifrån de 7,364 träd, för hvilka skogsränta erlägges, skola hemtas, sågverken tilldelade 24,283 tunnland 12 kappland duglig skogsmark och 16,869 tunnland 12 kappland impedimenter eller 3 tunnland 9,3 kappland duglig skogsmark för hvarje träd;

samt i *Westernorrlands län* för fem sågverk med en årlig afverkning af 11,634 träd, för hvilka afgiften till statsverket utgår

i stubböresafgift för . . . 9,747 träd med 1,843 rdr 73 öre
och i skogsränta för . . . 1,887 " " 394 " 66 "

eller tillhopa för 11,634 träd med 2,238 rdr 39 öre,

utgörande i medeltal för hvarje träd 19,3 öre; och har ett område af 49,862 tunnland 14 kappland duglig skogsmark och 18,899 tunnland 4 kappland impedimenter blifvit sågverken tilldeladt, med beräkning att lemna i årlig afverkning de 1,887 träd, för hvilka skogsränta erlägges, så att för hvarje träd beräknats 26 tunnland 13,5 kappland duglig skogsmark.

Som likväl, efter hvad i tablåns anmärkningskolumn finnes anfördt, Mo sågverk, på grund af närmare undersökning och uppskattning af den skogsmark, som blifvit detta sågverk tilldelad i ersättning för privilegierad stockfångst, genom Eders Kongl. Maj:ts nådiga utslag den 28 december 1862 och den 14 juli 1868, erhållit tillstånd till en ökad afverkning af 1,250 träd årligen å berörda mark utöfver det antal träd, hvar till afverkningen vid tilldelningen beräknats, mot skyldighet dock att för den ökade afverkningen erlägga särskild afgift af 40 öre för hvarje träd, uppgår hela afverkningen från de 49,862 tunnland 14 kappland duglig skogsmark inom Westernorrlands län, hvilka blifvit åt sågverk i ersättning för privilegierad stockfångst tilldelade, till 3,173 träd årligen, så att numera för årlig afverkning af ett träd antagas åtgå 15 tunnland 28,6 kappland duglig skogsmark.

Om förhållanderne inom de tre särskilda länen sammanföras, visar det sig, att stockfångst från Kronans skogar i Norrland, på grund af privilegier, numera utgår till fyrtiofyra sågverk med tillhopa 79,970,3 träd årligen, för hvilka stubböresafgift och skogsränta tillsammans till statsverket årligen erlägges med 7,833 rdr 74 öre, eller omkring 9,8 öre för hvarje träd af hela stockfångsten, deruti inberäknade jemväl de träd, för hvilka någon afgift för närvarande icke erlägges, men förutom 500 rdr, hvilka Mo sågverksegare derjemte erlägga för de 1,250 träd, hvilka bemålde sågverksegare, efter hvad ofvan omförmäldt är, blifvit berättigade att mot förhöjd afgift af 40 öre trädet årligen afverka.

Den mark, hvilken redan blifvit sågverken tilldelad för en årlig stockfångst af 25,612,3 träd, uppgår till 168,214 tunnland 26 kappland duglig skogsmark och 79,917 tunnland 28 kappland impedimenter, men då från samma trakter få, förutom privilegii-träden, af Mo sågverksegare afhemtas jemväl 1,250 träd årligen, uppgår sålunda hela den privilegierade årliga afverkningen till 26,862,3 träd, eller ett träd på 6 tunnland 8,4 kappland duglig skogsmark.

Hvad de särskilda sågverksprivilegierna beträffar, har komitén icke funnit skäl till anmärkningar förekomma i afseende å andra än följande sågverk, nemligen:

Inom Norrbottens län.

1:o. *Elkfors sågverk i Öfver-Torneå socken.* Till detta sågverk, som blifvit anlagt på grund af Eders Kongl. Majts befallningshafvandes i Westerbottens län, hvartill Norrbotten då hörde, utslag den 26 augusti 1766 samt Kammar- och Kommers-kollegiernes utslag den 6 juli 1779, äro anslagne 3,000 träd årligen från Kronans skogar i Norrbottens län, för hvilken stockfångst, såsom ofvan är antydt, sågverket aldrig till Kronan erlagt stubbören eller deremot svarande afgift. Sågverket har ock på denna befrielse från afgift till Kronan erhållit ett slags stadfästelse genom Eders Kongl. Majts befallningshafvandes i Norrbottens län utslag den 31 december 1832 och Kammarkollegii utslag den 9 maj 1843, grundade derå, att i de åberopade anläggnings- och privilegii-utslagen icke finnes särskildt stadgadt och bestämdt, att afgift skall för den beviljade stockfångsten till Kongl. Majt och Kronan erläggas.

Huruvida detta förhållande, eller att i privilegii-resolutionen och derå meddelad fastställelse icke är utsatt, att sågverksegarne för den tillerkända förmånen, att årligen i all framtid erhålla ett betydligt parti timmer från Kronans skogar till sågverksrörelsens bedrifvande, skola till Kongl. Majt och Kronan erlägga någon afgift, må utgöra nog giltig grund för en sådan befrielse under all framtid, förtjenar, efter komiténs förmenande, att tagas under närmare öfvervägande.

Kongl. brefvet den 23 februari 1739, som utgör den urkund, hvarpå detta och öfrige nu gällande sågverks- och stockfångst-privilegier i Norrland

grunda sig, bestämmer: att *Landshöfvingarne må, under vederbörande kollegiers inseende, efter landets behof och skogarnes tilstånd inskränka afverkningen på Kronans skogar till något väst quantum årligen och mot en skälig afgift till Kongl. Majt och Kronan*; hvaraf synes, att, då stockfångst från Kronans skogar blifvit åt något sågverk medgifven, detsamma författingsenligt ej kunnat eller bort ske under andra vilkor, än att någon skälig afgift till Kongl. Majt och Kronan derfor blifvit eller förutsatts framdeles komma att blifva bestämd, sedan trädens verkliga värde efter sågverkets anläggning och vid dess skattläggning säkrare kunde bedömas. Vid flere andra sågverk i Norrland har jemväl det förhållandet egt rum, att i det ursprungliga anläggnings- och privilegii-utslaget, hvarigenom stockfångst från Kronans skogar blifvit medgifven, någon bestämmelse ej intagits om sågverksegarne skyldighet att för den beviljade stockfångsten erlägga stubböresafgift till Kronan, men vid sågverkets skattläggning eller genom särskild resolution har sådan afgift sedermera blifvit för stockfångsten bestämd, hvarå såsom exempel må anföras förhållandet med Storfors och Borgfors sågverk i Norrbottens län samt Lo och Kramfors jemte Forsse eller Ledingeå sågverk i Westernorrlands län, med flere.

Skulle det nu verkligen kunna anses såsom berättigande för ett sågverk, som genom vederbörande myndigheters utslag erhållit medgifvande till årlig stockfångst från Kronans skogar, utan att någon afgift dervid blifvit bestämd, att i all framtid afgiftsfritt tillgodonjuta berörda förmån, så skulle vilkoren i Kongl. brefvet den 29 maj 1852, för tilldelning af skogsmark åt sågverk i stället för dem medgifna stockfångst från Kronans skogar, ej eller på dessa sågverk kunna tillämpas. Det föreskrifves nemligen i berörde Kongl. bref, att den skogsmark, som tilldelas sågverken i ersättning för stockfångst från Kronans skogar, skall efter bestämda grunder antingen till hemman indelas och såsom sådana skattläggas eller ock skogsränta åsättas; hvilket stadgande i sådant fall som detta skulle blifva utan all betydelse, om den åsigten fick göra sig gällande, att ingen afgift kunde åsättas en stockfångst, som meddelats, utan att stubböresafgiften dervid gonast, då tillståndet till stockfångsten lemnades, blifvit bestämd; ty kan det anses oriktigt att i ena fallet, eller då ett visst antal träd årligen får från Kronans skogar afverkas, derfor påföra afverkaren någon afgift, så lär det jemväl blifva

oriktigt att i andra fallet, eller då ett visst skogsområde afsattes för afverkningen af enahanda trädantal, stadga någon afgäld eller ränta därför. Men på sådant sätt skulle det förhållandet inträffa, att Kronan för all framtid skulle komma att blifva utan den ringaste ersättning eller afgäld för densamma tillhöriga, värdefulla marker, som blifvit till enskilda upplåtna, hvilket i intet fall lär kunna anses behörigt.

Den åsigt, komitén i detta hänseende hysar, har ock redan vunnit tillämpning, i det Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län, vid tilldelning af skogsmark enligt 1852 års nådiga bref åt Bräufors' sågverk för 2,000 träd, därför stubbäresafgift tillföre icke erlagts, den 30 december 1862 påfört sågverket skogsränta, af hvilket förhållande komitén hemtar ökad stöd för den meningen, att Ekfors sågverk ej vidare bör från afgifts erläggande till statsverket för den stockfångst, detsamma från Kronans skogar erhåller, åtnjuta befrielse.

Inom Westerbottens län.

2:o. *Utansjö sågverk.* Detta verk, hvilket, genom Eders Kongl. Maj:ts vederbörande befallningshafvandes resolution den 19 augusti 1795, Kammar-kollegii utslag den 20 april 1796 och Kongl. Maj:ts nådiga fastställelse den 11 juli 1797, blifvit beviljad att anläggas vid Utansjö i Westernorrlands län med privilegii-stockfångst af 1,035 träd årligen från Kronans skogar i Åsele härad af Westerbottens län, har, enligt hvad af handlingarne framgår, aldrig blifvit uppfördt eller kommit till stånd; men privilegierna å stockfångsten äro öfverlåtna på egarne af Lo och Kramfors sågverk, der träden äfven blifvit tillgodogjorda och försågade, utan att dock tillstånd dertill blifvit af vederbörande myndighet meddeladt eller ens af sågverks-egarne sökt.

Ehuru det vid ett flyktigt betraktande kan synas likgiltigt, hvarest det virke försågas, som blifvit tillerkändt ett sågverk såsom stockfångst från Kronans skogar, och att det kunde vara utan betydelse, om träden användes af den ene eller den andre personen och vid det ena eller det andra sågverket, så är förhållandet likväl icke utan ganska vigtig betydelse, ty rättigheten att årligen afverka och hemta ett visst antal träd från Kronans skogar, mot en bestämd låg afgift, utgör en förmån, som blifvit medgifven

emot vissa förpligtelser, hvaribland den ganska väsendtliga att på bestämd plats uppföra och vidmakthålla det sågverk, för hvars verksamhet stockfångsten blifvit beviljad, hvarmed ej endast varit afsedt att bereda sågverks-egaren fördelar, utan ock att befrämja befolkningens gagn och bästa i den ort, der sågverket varit bestämdt att anläggas. Uppstår nu icke detta sågverk, eller förbrukas virket på annat håll, än som varit bestämdt, så rubbas eller brytes villkoren derigenom å den enskildes sida, och förhållandena samt de beräknade fördelarna kunna blifva helt andra, än som med den beviljade förmånen afsågs; hvarföre det ej eller kan vara den enskildes rätt att efter behag, eller huru honom för godt synes, fullgöra eller åsidosätta de villkor, som utfästats för tillgodonjutande af de förmåner, hvilka från statens sida blifvit honom medgifna.

I öfverensstämmelse med dessa åsikter stadgas ock i 12:e punkten af Kongl. Maj:ts nådiga bref den 29 maj 1852, angående villkoren för upplåtande af skogstrakter till sågverken i de norra provinserna, att, *derest i framtiden sågverk skulle nedläggas, bör den, sågverksegare mot skogsränta tilldelade marken återfalla till Kronans disposition och behandlas såsom ödesjord.* Och då sågverk, åt hvilket stockfångst från Kronans skogar blifvit beviljad, aldrig blifvit anlagdt eller kommit i gång, synes förhållandet dermed böra vara enahanda, som då äldre sågverk, åt hvilket stockfångst varit anslagen från Kronans skogar, upphör med sin verksamhet och nedlägges, eller så att stockfångsten i dylikt fall bör till Kronan återgå, såsom af privilegii-innehafvaren förverkadt; och anser sig komitén af sådan anledning böra underdånigst hemställa, att berörda för Utansjö sågverk beviljade stockfångst af 1,035 träd årligen från Kronans skogar i Åsele härad må förklaras skola upphöra att vidare utgå.

3:o. *Baggböle sågverk.* Lika med Kammar-kollegium anser ock komitén, att, vid de af bemälda kollegium i underdåniga skrifvelsen af den 30 sistlidne maj anförde förhållanden, Baggböle sågverksegare icke äro berättigade till ersättning, enligt Kongl. brefvet den 29 maj 1852, för den stockfångst af tillhopa 14,355 träd årligen, som hos Kammar-kollegium utgjort föremål för anmärkning. Men utom de grunder, Kammar-kollegium i berörda hänseende åberopat, har komitén äfven fäst sig dervid, att, då Eders Kongl. Maj:ts dels genom nådiga brefvet den 30 juni 1820 förbjudit

all vidare upplåtelse åt sågverk af stockfångst från Kronans skogar och dels genom nådiga brefvet den 2 maj 1826 förklarar, att berörda förbud skulle fortfara, intill dess afvittringen i länen blifvit afslutad och annorlunda i ämnet till följd deraf kunde blifva föreskrifvet, allenast med undantag för den händelse, att ansökning om stockfångstupplåtelse blifvit ingifven och undersökning försiggått före den 30 juni 1820; men så beskaffadt fall icke i afseende å nu ifrågavarande stockfångst varit för handen; frågan om rättighet att deraf komma i åtnjutande synes hafva utgjort ett ämne, dermed icke någon embetsmyndighet, och således hvarken Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande eller Kammar-kollegium, egt att taga befattning; vid hvilket förhållande och enär beslut, som äro af obehörig myndighet meddelade, icke lära, äfven om den för desammas öfverklagande föreskrifna tid försättes, kunna tillerkännas gällande kraft, ifrågavarande privilegier, efter komiténs förmenande, sakna all giltighet; och är komitén följaktligen af den åsigt, att ofvanberörde stockfångst af 14,355 träd icke vidare bör få af Baggböle sågverksegare åtnjutas.

4:o. *Hyngelsböle sågverk.* I afseende å detta sågverk förekommer, att Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Westerbottens län ansett desamma, efter redan erhållen tilldelning af mark inom Bjurholms socken i ersättning för 477 träd af den stockfångst, 1,842 träd årligen, som på grund af syn, hvilken redan före år 1820 förrättades, genom Kammar-kollegii utslag den 22 maj 1839 beviljades sågverket, men hvarifrån 1,068 träd genom Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i Westerbottens län utslag den 15 juni 1853 blifvit sågverket fränkande, såsom vid häradsstyrelsens ofvan angifne besigtning beräknade att hemtas från sedermera skattelöste kronohemman och nybyggen, vara berättigadt att erhålla ytterligare tilldelning för 747 träd, hvaraf 450 beräknats såsom privilegii-stockfångst från Nordmalings socken på grund af Kammar- och Kommers-kollegiernas utslag den 8 februari 1790 och 297 träd, utgörande återstoden af den inom Åsele härads sågverket tilldelade stockfångsten; men då, såsom Kammar-kollegium rätteligen anmärkt, sågverket genom sistberörda utslag icke blifvit tillerkänd annan rätt än att från de inom Nordmalings socken varande skatte- och kronohemmans skogar afhenta der befintlig timmertillgång, som vid verkets skatfläggning den 11 juni 1792 ansetts utgöra 450 träd, och hvilken stock-

fångst aldrig varit från Kronan omedelbart tillhörige skogar medgifven, anser komitén icke allenast, att någon ersättning i mark, jemlikt nådiga brefvet den 29 maj 1852, icke bör ifrågakomma för nämnda 450 träd, utan äfven att någon utsyning från Kronans marker af summa antal träd icke vidare bör ega rum, samt att således sågverket är berättigadt att endast för 297 träd erhålla ytterligare tilldelning i mark.

5:o. *Hörneåfors sågverk.* Såsom än vidare utredande nuvarande förhållandet med den åt detta sågverk medgifna stockfångst, anser komitén sig, utöfver hvad Kammar-kollegium i frågan anför, böra meddela: att detta sågverk, hvilket genom Kammar- och Kommers-kollegiernas utslag den 4 februari 1788 och den 13 december 1793 blifvit tillerkändt en årlig stockfångst af 450 träd från Hörne, Häggåns, Bjenbergs, Hössjö, Pengsjöns och Häggsjöns kronoallmänningar emot en rekognition af 6 runstycken trädet genom Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i Westerbottens län utslag den 1 december 1860 fått sig tilldelad mark i ersättning för 160 träd; samt att, med anledning af Hörneåfors' sågverksegares gjorda framställning, att varda tilldelade mark jemväl för återstående 290 träd, Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande genom utslag den 31 december 1866, som mot sågverksegarne vunnit laga kraft, förklarar, att som vid den Umeå socken öfvergångna afvittring nödigt utmål icke kunnat beredas alla inom socknen belägna byar och hemman, än mindre någon öfverloppsmark uppkommit, Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande funne sågverksegarnes berörda ansökning icke vidare, än som redan skett, genom tilldelning af mark i ersättning för 160 träd, kunna till någon Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes åtgärd föranleda.

Med anledning häraf och sedan med bifall till sågverksegarnes derom gjorda framställning Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande, jemlikt komitén tillhandakommet meddelande, befriat dem från vidare utgifvande af den stubb-öresafgift, som å de, efter afdrag af nämnde 160 träd, återstående 290 träd belöpte, anser komitén, att frågan såväl om fortfarande utsyning af sistberörda antal träd, som om tilldelning af mark i ersättning för desamma, hafva förfallit.

6:o. *Brönfors sågverk.* Kammar-kollegium anför i underdåniga skrifvelsen af den 30 sistlidne Maj, att detta sågverk, förutom 848 friska

träd, skall ega att bekomma utsynning af 113 skadade träd årligen från Kronans skogar i Westerbottens län, med anledning hvaraf och då berörda antal skadade träd ej återfinnes i den betänkandet bilagda tablå å sågverk med desamma tilldelade privilegier i Westerbottens län, komitén anser sig böra upplysa, att sistberörda träd äro i tabellen upptagna bland det antal träd, sågverket fått sig anslaget inom Norrbottens län, hvartill anledningen åter är den, att Kammar-kollegium i sitt underdåniga betänkande den 20 December 1864, beträffande privilegier å skog och mark i Norrbottens län, upptagit sågverket der tillkommande privilegier till 3,861 träd årligen, hvaruti ifrågavarande 113 skadade träd äro inberäknade.

För öfrigt finner sig komitén angående detta sågverk icke kunna lemna oanmärkt, att detsamma, på grund af härads-synerättens utlåtande, vid hållen syn å de skogsmarker, som för stockfångst till sågverket varit beräknade, genom Kammar-kollegii utslag den 1 Maj 1818, bland annat, blifvit tillerkändt rätt att från Skellefteå socken i Westerbottens län samt Arvidsjaur socken i Norrbottens län årligen athemta 246 *skadade träd*.

Denna rätt kan, efter hvad det synes komitén, icke vara annat än tillfällig eller afseende endast de skadade träd, som vid synetillfället förefunnos, hvadan någon ersättning i mark ej gerna lär för ett så beskaffadt privilegium kunna eller böra meddelas.

7:o. *Lejonströms sågverk*. Kammar-kollegium har hemställt, att, om tillgång finnes, ersättning af skogsmark måtte detta sågverk beredas inom Westerbottens län, icke allenast för de 2,000 träd, hvilka genom nämnda brefvet den 28 November 1780 tillförsäkrats sågverket från trakter inom nyssnämnda län, utan ock för 2,440 träd från Arvidsjaur socken inom Norrbottens län, hvilka genom Kammar-kollegii utslag den 14 November 1806 blifvit sågverket tillerkända.

Komitén åter anser det ingalunda kunna vara med billighet eller statens sanna fördel förenligt att, i ersättning för privilegierad stockfångst uti den från sågverket och hafvet aflägs belägna Arvidsjaur socken, mark varder sågverket tillerkänd i annan närmare belägen trakt; ty uppenbart är, att ju längre upp i landet skogstillgången finnes, med desto större kostnader måste det ock vara förenadt att upprensa och underhålla flottleder samt besörja flottning och utdrifning till skeppningsorten af de alster, som från skogs-

markerna kunna hemtas; och ett utbyte af de redan meddelade privilegierna inom Arvidsjaur socken mot mark inom annan trakt af Westerbottens län, än den del af Malå kuppellags område, som från Arvidsjaur blifvit till nyssnämnda län förlagd, vore efter komiténs förmenande endast att förhöja värdet af privilegierna, under det att skogsalster, afverkade å statens inom Arvidsjaur belägna skogar, påtagligen komme att betinga ett i samma förhållande lägre pris.

8:o. *Ytterstfors och Carlfors sågverk*. På enahanda skäl, som i afseende å Lejonströms sågverk blifvit anförde, anser komitén någon ersättning i mark inom Westerbottens län icke böra nämnda sågverk tillerkännas för privilegier i Norrbottens län.

9:o. *Djupsjö, numera till Olofsfors förflyttade privilegier*, meddelade genom Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i Westernorrlands län utslag den 4 April 1799, som af Kammar-kollegium fastställdes den 14 Maj 1800, och genom Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes resolution den 15 April 1850 förflyttades från Djupsjö till Olofsfors, hafva varit anvisade från skatte- och kronohemmans- samt nybyggesområden i Nordmalings socken med tillsammans 800 träd årligen, hvaraf 620 beräknats från skattehemmans-skogar och 180 från kronohemmans- och nybyggesområden.

Sedan Nordmalings socken redan för längre tid tillbaka undergått afvittring, dervid hemman och nybyggen erhållit bestämda egoområden, samt åtminstone en del af de kronohemman och nybyggen, från hvilka ofvanberörde 180 träd årligen såsom stockfångst åt Djupsjö sågverk voro beräknade att utgå, derefter blifvit till skatte lösta, och innehafvarne af samma hemman och nybyggen dessutom, på grund af stadganderne i utsynings-förordningen den 21 December 1865, numera äro berättigade att för egen räkning disponera det virke, som kan å deras egoområde med skogens framtida bestånd årligen afverkas, så anser komitén, i betraktande deraf, att vid oförmälda förhållanden Eders Kongl. Maj:ts och Kronans ej vidare lär ega dispositionsrätt öfver de marker, som varit för berörda stockfångst afsedda, densamma icke längre kunna utgå.

De remitterade handlingarne återställas; hvarjemte komitén får i underdånighet bifoga ej mindre de till ämnet hörande handlingar, som blifvit af komitén särskildt infordrade, än äfven den från öfriga komiterades åsigt

i vissa delar skiljaktiga mening, som vid ärendets behandling hos komitén blifvit af mig, Nyström, yttrad.

Med djupaste vördnad, trohet och nit, framhärda,

Stormäktigste, Allernådigste Konung!

Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste, tropligtigste
tjenare och undersåter

E. V. ALMQUIST.

J. E. NYSTRÖM.

AXEL FR. KJELLERSTEDT.

ERIC HÄGGSTRÖM.

A. M. ÖSTERDAHL.

J. A. ÅSTRAND.

Chr. Almqvist.

Stockholm den 21 December 1870.

Reservation

vid det underdåniga yttrande Skogs-komitén afgifvit rörande de Norrländska jern- och sågverksprivilegierna.

Komitén har i fråga om giltigheten eller fortfarande beståndet af de bruks- och bergverks- samt odlings-privilegier, hvilka i Kammar-kollegii underdåniga skrifvelse den 20 December 1867 omförmålas, tillstyrkt, bland annat, hvad kollegium hemställt i afseende å Korp- och Rensundsfors, samt Awa- och Hvitåfors jernverksprivilegier, nemligen:

- 1:o att de, nybyggen, som, i följd af hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande år 1846 gjord ansökning, vid afvittringen eller eljest blifvit, i stöd af Bergs-kollegii privilegier den 31 Mars 1828 på kolfångst till Korp- och Rensundsfors tillämnade jernverk, insynade och afvittrade för privilegii-innehafvarnes räkning samt af Kongl. Maj:ts befallningshafvande till dem upplätne, måtte, efter derom i laga ordning väckt fråga, till Kronan indragas och skogen å desamma under tiden ställas under förbud till annat nyttjande än för husbehof; och
- 2:o att det skogsanslag, som uteslutande till kolfångst för Awa- och Hvitåfors jernverk blifvit upplätet genom Kongl. Maj:ts befallningshafvandes utslag den 15 Januari 1859 rörande afvittringar i Råneå socken, jemväl måtte till Kronan indragas, dock först efter skeende undersökning tillika, huruvida alla till uppodling tjenlige och å de för verken upplätta skogstrakter belägna lägenheter, enligt privilegierna, blifvit till nybyggen anlagda och bebyggda med stöd af de i privilegierna intagna villkor för skogstrakternes upplåtande uteslutande för bruksdriften.

På grund af den kännedom rörande dispositionen af ifrågavarande marker, hvilken jag förvärfvat mig såsom styresman för afvittringen i Norrbottens län och särskildt vid slutliga behandlingen af afvittringen i Råneå socken, hvarest berörde verk samt största delen af dess privilegii-marker äro belägna, har jag ej ansett mig kunna instämma uti ofvanberörde förslag, enär jag tror att föga eller intet skulle vinnas genom deras antagande; och skälen härtill äro:

att, efter hvad jag med säkerhet vill erinra mig, inga nybyggen blifvit afvittrade och upplåne åt Korp- och Rensundsfors privilegii innehafvare på grund af privilegierna, utan endast på särskild ansökning och emot vanliga villkor för nybyggenas upptagande;

att intet skogsanslag blifvit, såsom Kammar-kollegium antagit, upplåtet *uteslutande* till kolfångst för Awa- och Hvitåfors jernverk, utan har kolfångsten beräknats kunna erhållas från samma marker, som, på grund af Kongl. brefvet den 29 Maj 1852, såsom hemman under vanlig besigtningssrätt, eller emot skogsränta tillagts Hvitåfors sågverk för dess stockfångst;

att vid afvittringen ingen till *nybyggesodling* duglig skogsvidd blifvit, såsom kollegium, i strid med Kongl. Maj:ts befallningshafvandes uppgift, antagit, tillerkänd jernverksprivilegii innehafvarne under besittningssrätt, utan att vara indelad till hemman, på sätt afvittringsstadgan och 1852 års nådiga bref stadga, och

att all mark inom Råneå socken genom laga kraftvunna afvittrings-åtgärder och särskilda nådiga bref numera blifvit disponerad till hemman, nybyggen, stockfångst-områden, öfverloppsmarker och kronoparker, hvaraf nybyggena icke lära kunna återvinnas i annan ordning, än som för tilläfvstyrs eftersatta byggnads och odlings-skyldigheter stadgadt är.

Till hvad komitén anført i fråga om Ekfors sågverksprivilegier, anser jag mig böra foga det tillägg: att samma sågverk vid tilldelningen af mark för dess stockfångst, blifvit åsatt skogsränta derför i enlighet med 1852 års nådiga bref, men att privilegii-innehafvaren deröfver anført underdåniga besvär, som lära vara beroende på nådig pröfning.

Enligt komiténs uttalade åsigt, rörande Hörneåfors sågverks stockfångst, skulle ett sågverk, som erhållit rätt till årlig stockfångst från Kronans marker, nödgas afstå från stockfångsten emot befrielse från stöbbören, om marken erfordrades till utnål för anlagda byar och hemman och vidare Kronan tillhörig mark ej finnes inom den socken, hvarest privilegii-marken vore belägen. Mig synes det dock, som skulle sågverket på grund af 1852 års nådiga bref och då den mark hvarifrån stockfångsten skulle erhållas, bortgått utan privilegii-innehafvarens förvållande, vara berättigadt att erhålla stockfångsten från kronomark uti annan socken, om tillgång derpå finnes. Ett ytterligare stöd för denna min åsigt lemnar ett nyligen meddeladt nådigt bref rörande Degerfors' sågverk i Norrbottens län, enligt hvilket den stock-

fångst, som varit upplåten från trakter inom Westerbottens län, skall, derest dessa blifvit annorlunda disponerade, tilldelas från marker inom Norrbottens län.

Uti komiténs hemställan, att Bräunfors' sågverk ej skulle böra tilldelas mark för dess stockfångst af 246 skadade träd, enär, enligt komiténs åsigt, stockfångsten endast varit tillfällig eller afsett blott skadade träd, som vid synetillfället förefunnos, har jag ej heller kunnat instämma, emedan jag anser stockfångsten icke hafva varit tillfällig utan ständig, eftersom sågverket, enligt privilegierne, utan någon begränsning af tiden, tillförsäkrats att erhålla dessa träd *årligen* emot *årlig* afgift, samt skadade träd, enligt hvad erfarenheten visat, alltid uppkomma. Jag anser det icke heller skulle vara någon fördel för Kronan att icke tilldela mark för berörde stockfångst, enär Kronan i sådant fall skulle allt framgent nödgas se till att sågverket erhöles de skadade träden från den ursprungligen privilegierade marken och således svårligen kunde disponera densamma till andra ändamål. 1852 års nådiga bref gör icke någon skillnad på skadade eller icke skadade träd; och någon svårighet lär icke heller kunna möta för tilldelning af mark för denna stockfångst, då känt är, att vid stockfångsttilldelningar för endast friska träd måste afräknas många stammar, som äro eller antagligen blifva skadade, men dylika skulle kunna tagas i beräkning vid tilldelning af mark för ifrågavarande och sågverkets öfriga stockfångst.

Stockholm den 9 Januari 1871.

J. E. Nyström.

Litt. A.

Tablå

öfver

privilegierade sågverk och dem beviljad stockfångst från Kronans
skogar i Norrland.

Tabell ej mindre öfver sågverk, som blifvit tillerkände stockfångst från Kronans skogar, som därför till Statsverket erlägges, antingen som stubbrosavgift för skogens återväxt eller som skatt för stockfångsten.

Län.	Sågverkets namn.	Sågverkets privilegier					
		på stocktångst			meddelade af		
		se antal träd.	40 und- torn se träd.	Skumma träd.	Kongl. Maj:ts befallnings- hafvande.	Kongl. Kammar- och Kommer- kollegium ge- mensamt eller Kongl. Kammar- kollegium ensamt.	Kongl. Maj:ts.
Norrhottens	Björkfors	2,979	6 sk. B.co.	—	—	17 $\frac{3}{8}$ 64	—
	"	304	—	3,283	—	18 $\frac{1}{2}$ 20	—
	Turefors	1,000	—	1,000	18 $\frac{1}{2}$ 19	17 $\frac{1}{2}$ 99	—
	Storfors	2,000	—	2,000	—	17 $\frac{3}{4}$ 65	—
	Degerfors	589	4 sk. B.co.	—	17 $\frac{3}{4}$ 95	17 $\frac{1}{2}$ 95, 18 $\frac{1}{2}$ 32	—
	"	74	—	663	—	—	—
	Åkfors	3,000	—	3,000	17 $\frac{3}{8}$ 66, 18 $\frac{1}{2}$ 32	17 $\frac{1}{2}$ 99, 18 $\frac{1}{2}$ 43	—
	Gyljen, förr Bondersby	610	2 sk. B.co.	610	18 $\frac{1}{2}$ 05, 18 $\frac{1}{2}$ 58, 18 $\frac{1}{2}$ 157	18 $\frac{1}{2}$ 06, 18 $\frac{1}{2}$ 60	—
	Borgfors	339	6 sk. B.co.	—	—	18 $\frac{1}{2}$ 27	—
	"	2,000	—	—	—	17 $\frac{1}{2}$ 56	—
	"	1,430	—	3,769	—	18 $\frac{1}{2}$ 09	—
	" förr Brattfors	2,100	—	2,100	18 $\frac{1}{2}$ 00	18 $\frac{1}{2}$ 00	18 $\frac{1}{2}$ 23
	" förr Hållström	610	—	610	17 $\frac{1}{2}$ 96	17 $\frac{1}{2}$ 98	—

Vorrland, än öfver det antal träd, som till sågverken årligen utgår, och på den afgift, varje träd, eller såsom skogsränta der serskild skogsmark, i ersätt-
blifvit sågverket tilldelad.

Sågverket i stället för stockfångst tilldelad skogsmark mot densamma åsatt skogeränta.										Nu utgående								
Färdigt Kongl. Maj:ts beviljningsaktens nr. 18	För tilldelad skogsmark.	Skogsvidd.				Åsatt skogeränta.	antal träd			afgift till Statsverket såsom		Med stadgade förbehåll.	Anteckningar.					
		Tunnland.					stubbtrén.	skogeränta.	någon afgift.	stubbtrén.	skogeränta.							
		Duglig skogsmark.	Impedimenter.															
—	—	—	—	—	—	—	2,979	—	—	558	56	—	Får ej hindra nybyggsanläggningar.					
8/12/58	304	8,001	11	3,584	25	61	31	—	—	—	—	61	31	—				
18/12/58	1,000	12,471	23	11,488	9	145	15	—	1,000	—	—	145	15	—				
—	2,000	6,088	1	611	26	125	—	—	2,000	—	—	125	—	—				
8/1/64	74	611	3	692	10	11	25	—	589	—	73	62	—	—				
—	—	—	—	—	—	—	—	—	74	—	—	11	25	—				
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3,000	—	—	—	—				
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
—	—	—	—	—	—	—	—	—	610	—	—	38	12	—				
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
—	—	—	—	—	—	—	—	—	339	—	—	63	56	—				
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
8/1/64	6,140	20,557	8	5,274	1	448	44	—	6,140	—	—	448	44	—				

Län.	Sågverkets namn.	Sågverkets privilegier					
		på stockfångst			meddelade af		
		af antal träd.	mot stubb- öfver pr träd.	Summa träd.	Kongl. Maj:ts befallnings- hafvande.	Kongl. Kammar- och Kommers- kollegium ge- mensamt eller Kongl. Kammar- kollegium ensamt.	Kongl. Maj:t.
Norrbottnens	Selet	2,000	—	2,000	17 $\frac{1}{2}$ 94, 17 $\frac{1}{2}$ 99	17 $\frac{1}{2}$ 96	18 $\frac{1}{2}$ 59
	Ljusnå	1,061	—	1,061	—	17 $\frac{1}{2}$ 98, 18 $\frac{1}{2}$ 15	—
	Ytterstfors och Carlsfors	1,586	3 sk. B.co.	—	18 $\frac{1}{2}$ 13, 18 $\frac{1}{2}$ 15	18 $\frac{1}{2}$ 14	—
	" " " "	394	—	1,980	18 $\frac{1}{2}$ 16	18 $\frac{1}{2}$ 18	—
	Brännfors	2,000	—	—	17 $\frac{1}{2}$ 60	17 $\frac{1}{2}$ 60	18 $\frac{1}{2}$ 26
	" " " "	1,861	4 sk. B.co.	3,861	18 $\frac{1}{2}$ 16	18 $\frac{1}{2}$ 18	—
	Aasfors och Heinfors	1,388,3	—	1,388,3	18 $\frac{1}{2}$ 15	18 $\frac{1}{2}$ 19	—
	" " " "	—	—	—	—	—	—
	" " " "	—	—	—	—	—	—
	Lagonsveden	2,440	1 sk. B.co.	2,440	18 $\frac{1}{2}$ 03	18 $\frac{1}{2}$ 06	—
Tillsammans i Norrbot- tens län		—	—	29,765,3	—	—	—

Sågverket i stället för stockfångst tilldelad skogsmark mot den- samma åsatt skogsränta						Nu utgående						Med stadgade förbehåll.	Anmärkningar:
Belägg Kongl. Maj:ts befallningshafvandes utslag.	Skogsvidd.				Åsatt skogsränta.	antal träd			afgift till Stats- verket såsom				
	För träd- antal.	Tunnland.		mot skogsränta.		utan afgift.	stubböfver.	skogsränta.					
		Duglig skogsmark.	Impedi- menter.										
—	2,000	14,192 25	3,842 23	157 49	—	2,000	—	—	—	157 49	Får ej hindra nybyggs- anläggningar.	Sågverket är beläget i Westerbottens län, men med denna stockfångst beviljas från skogen i Norrbotten. Stubböfverafgiften har på grund af Kongl. Kammar- kollegii utslag den 22 Ma- j 1829 ej erlagts för denna stockfångst, men sedan skogs- mark, enligt Kongl. brefvet den 29 Maj 1852, blifvit såg- verket tilldeladt, har skogs- ränta dertill blifvit påford.	
1819 62	1,061	16,071 —	12,061 2	167 41	—	1,061	—	—	—	167 41			
—	—	—	—	—	—	1,586	—	—	—	148 69			
—	894	468 31	103 31	49 25	—	894	—	—	—	49 25	Får ej hindra nybyggs- anläggningar.		
1819 62	2,000	5,131 4	1,334 11	62 75	—	2,000	—	—	—	62 75			
—	—	—	—	—	—	1,861	—	—	—	332 02			
1819 59	1,388,3	10,475 22	5,856 2	163 68	—	1,388,3	—	—	—	163 68	Får ej hindra nybyggs- anläggningar.		Detta sågverk, som, enligt angifne Kongl. Maj:ts befall- ningshafvandes och Kongl. Kammar-kollegii utslag, blifvit tillerkändt en årlig stockfångst från Kronans skogar af 3,555 träd, har genom Kongl. Maj:ts befallningshafvandes afvitt- nings-utslag den 16 Januari 1859 blifvit tillagdt be- skattningen till 27 särskilda hemman, mot derför bestämd skatt och ränta, å hvars om- råden 2,170,7 träd arligen kunna erhållas, hvarför endast återstående 1,386,3 träd nu- mera böra såsom sågverksprivi- legier till årlig stockfångst upptagas.
—	—	—	—	—	—	2,440	—	—	—	76 25	Får ej hindra nybyggs- anläggningar.		
—	16,361,3	94,069 —	44,149 12	1,391 73	10,404,16,361,3	3,000	1,191 42	1,391 73	—	—	—		
						29,765,3		2,583,15					

[illegible]

Län.	Sågverkets namn.	Sågverkets privilegier					
		på stockfångst			meddelade af		
		af antal träd.	mot stubben per träd.	Summa träd.	Kongl. Maj:ts befälningshafvande.	Kongl. Kammar- och Kommersekollegium gemensamt eller Kongl. Kammar-kollegium ensamt.	Kongl. Maj:ts.
Westerbottens	Dalkarlså, förr Bjursjö eller s. k. Qvarnhusfors	415	2½ sk. B.co.	—	18½05, 18½34	18½05	—
	Dalkarlså	143	4 sk. B.co.	558	18½04	18½05	—
	Holmsfors	1,658	6 ret. B.co.	1,658	17½95	17½96	—
	Degerfors	587	4 sk. B.co.	—	17½95	17½95	—
	"	60	6 sk. B.co.	597	18½30	18½30	—
	Ytterfors	2,493	½ sk. B.co.	2,493	17½95	17½96	—
	Brannfors	840	4 sk. B.co.	—	18½16	17½60, 18½15	18½32
	"	8	6 sk. B.co.	848	18½30	18½30	—
	Burå	1,509	½ sk. B.co.	—	17½95	17½96	—
	"	434	3 sk. B.co.	1,943	15½15	18½16	—
	Stenfors	20	4 sk. B.co.	20	17½98	17½99, 18½44, 18½51	—
	Lejonström	2,000	2 sk. B.co.	2,000	18½03	18½106	17½80
	Fällforså	157	2 sk. B.co.	157	18½05	18½06	—

Sågverket i stället för stockfångst tildelad skogsmark mot den- samma åsatt skogsränta.						Nu utgående					Med stadgade förbehåll.	Anteckningar:
Enligt Kongl. Maj:ts befälningshafvandes utslag.	Skogsvidd.			Åsatt skogsränta.	antal träd			afgift till Stats- verket såsom				
	För träd- antal.	Tunnland.			utan afgift.	skogsrenta.	afgift.					
		Daglig skogsmark.	Impedi- menter.					mot stubben.	skogsrenta.			
—	—	—	—	—	415	—	—	34 58	—	—	Flyttad till Dalkarlså, på grund af Kongl. Maj:ts be- fälningshafvandes utslag den 3 Juni 1834.	
—	—	—	—	—	143	—	—	17 87	—	—		
—	—	—	—	—	1,658	—	—	25 91	—	Får ej hindra nybygges- anläggningar.		
—	—	—	—	—	537	—	—	67 12	—	—	Får ej hindra nybygges- anläggningar.	
—	—	—	—	—	60	—	—	11 25	—	—	Får ej hindra nybygges- anläggningar.	
—	—	—	—	—	2,493	—	—	38 95	—	—	Sågverket är beläget i Norr- bottens län, ehuru stockfångst blifvit detsamma tillerkändt från Westerbottens län. Ansökning om denna stock- fångst afgifven den 27 Mars 1817 samt syn och besigtning å den dertill afsedda skogs- marken förrättad den 26—29 Augusti samma år.	
—	—	—	—	—	840	—	—	105 —	—	—		
—	—	—	—	—	8	—	—	1 50	—	—		
—	—	—	—	—	1,509	—	—	23 58	—	—	Denna stockfångst är be- viljad i sammanhang med den tillökning i stockfångsten för Degerfors sågverk, som på grund af år 1817 ingifven an- sökning och förrättad syn be- viljades här upptagna dagar år 1830.	
—	—	—	—	—	434	—	—	40 69	—	—	Får ej hindra nybygges- anläggningar.	
—	—	—	—	—	20	—	—	2 50	—	—	Får ej hindra nybygges- anläggningar.	
—	—	—	—	—	2,000	—	—	125 —	—	—	Får ej hindra nybygges- anläggningar.	
—	—	—	—	—	157	—	—	9 81	—	—	—	

Den till sågverken beviljade stockfångsten utgör sålunda:

i Norrbottens län . . . , till 16 sågverk	29,765,3	träd årl. mot stubbören	1,191,42	och skogsränta	1,391,73	tillsammans	2,583,15
i Westerbottens län . . till 23 " "	38,571	" "	2,290,52	" "	721,68	" "	3,012,20
i Wester-Norrlands län till 5 " "	11,634	" "	1,843,73	" "	304,66	" "	2,258,59
Tillsammans för 44 sågverk 79,970 träd mot en sammanlagd afgift till Statsverket af Rdr Rmt	7,863,74						

Hvadän till Statsverket för den åt sågverk från Kronans skogar i Norrland beviljade stockfångst erlägges en afgift af i medeltal närmast 9,8 öre för hvarje träd.

